

Diagnoza Miasta Kętrzyn

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Realizacja i opracowanie:



Idenea Consulting sp. z o.o.
ul. M.C. Skłodowskiej 3 lok. 63
15-094 Białystok
www.idenea.pl

Kierownik opracowania:
Norbert Brzostowski

Zamawiający:



Urząd Miasta Kętrzyn
ul. Wojska Polskiego 11
11-400 Kętrzyn
www.miastoketrzyn.pl

Kętrzyn 2024

Spis treści

Spis treści	2
Wstęp.....	3
1. Sylwetka miasta.....	5
2. Kapitał społeczny	7
2.1. Demografia.....	7
2.2. Edukacja	13
2.3. Historia i kultura.....	20
2.4. Sport i rekreacja	31
2.5. Organizacje pozarządowe i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne	35
2.6. Opieka zdrowotna, społeczna, bezpieczeństwo	39
3. Gospodarka.....	50
3.1. Działalność gospodarcza	51
3.2. Rolnictwo i leśnictwo	58
3.3. Turystyka.....	62
3.4. Rynek pracy.....	66
4. Infrastruktura, środowisko i przestrzeń	72
4.1. Środowisko	72
4.2. Infrastruktura techniczna	78
4.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	91
5. Budżet miasta	97
Spis tabel i rysunków	105

Wstęp

Niniejsza diagnoza została opracowana na potrzeby przygotowania Strategii Rozwoju Miasta Kętrzyn.

Dokument został opracowany zgodnie z Art. 10a. 1. Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225, 412) i zawiera diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych.

Prace diagnostyczne, analityczne i badawcze trwały od czerwca do listopada 2024 roku. Badania i analizy objęły szeroki obszar zagadnień oraz liczne źródła danych. Raport został opracowany na podstawie dwóch grup źródeł danych.

1. Dane wtórne: ogólnodostępne dane statystyczne, dostarczone przez gminę, informacje i dokumenty o charakterze strategicznym, analitycznym. Podstawowymi kryteriami ich wykorzystania były: merytoryczny związek z problematyką diagnozy oraz wiarygodność zawartych danych i wniosków. Były to m.in.:

- Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023,
- Strategia Rozwoju Powiatu Kętrzyńskiego na lata 2021-2027,
- Bezrobotni zarejestrowani w powiecie Kętrzyńskim z podziałem na jednostki administracyjne stan na 31.12.2023 r.,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2030.

2. Bazy danych:

- Bank Danych Lokalnych GUS (<https://bdl.stat.gov.pl/>),
- Monitor Rozwoju Lokalnego (<https://gminy.monitorrozwoju.pl/>, <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>),
- Polska w Liczbach - statystyka w przyjaznej formie (<https://www.polskawliczbach.pl/>),
- Urząd Miasta Kętrzyn (<https://www.miastoketrzyn.pl/>),
- Centrum Informatyczne Edukacji (<https://mapa.wyniki.edu.pl/>),
- Główny Urząd Geodezji i Kartografii (<https://www.geoportal.gov.pl/>),
- System Ewidencji Wypadków i Kolizji (<https://sewik.pl/>),
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, CORINE Land Cover (<https://clc.gios.gov.pl/>),
- Atlas Warmii i Mazur (<https://atlas.warmia.mazury.pl/>),
- Bank Danych o Lasach (<https://www.bdl.lasy.gov.pl/>),
- Hydroportal (<https://wody.isok.gov.pl/>),
- Baza Azbestowa (<https://bazaazbestowa.gov.pl/>),
- Baza Danych BTSearch (<http://beta.btsearch.pl/>),

- Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. w Kętrzynie (<https://mwik.ketrzyn.pl>),
- Kętrzyńskie Centrum Kultury w Kętrzynie (<https://kck.ketrzyn.pl/>),
- Dom Pomocy Społecznej w Kętrzynie (<http://dpsketrzyn.pl/>),
- Związek Gmin „Barcja” w Kętrzynie (<http://www.barcja.org.pl/>),
- Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie (<https://www.warminskomazurskiebazarek.pl>).

Dane zaprezentowano w układzie dynamicznym oraz porównawczym. Do porównania przyjęto miasta: Giżycko, Mrągowo, Lidzbark Warmiński. Tam gdzie uznano za uzasadnione i były dostępne dane zaprezentowano także tło powiatowe, regionalne i krajowe. Diagnoza została opracowana w 2024 roku i zawiera dane statystyczne za 2023 lub 2022 w zależności od ich dostępności w dniu opracowania.

Ponadto w diagnozie wykorzystano badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców Kętrzyna oraz badania jakościowe (spotkania, debaty) przeprowadzone z różnymi grupami interesariuszy. Przygotowanie diagnozy bowiem zbiegło się w czasie z przygotowaniem przez Gminę Miejską Kętrzyn wniosku o dofinansowanie w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast, w ramach którego także przeprowadzono liczne badania i spotkania oraz debaty.

Przeprowadzono m.in. badania ankietowe wśród mieszkańców:

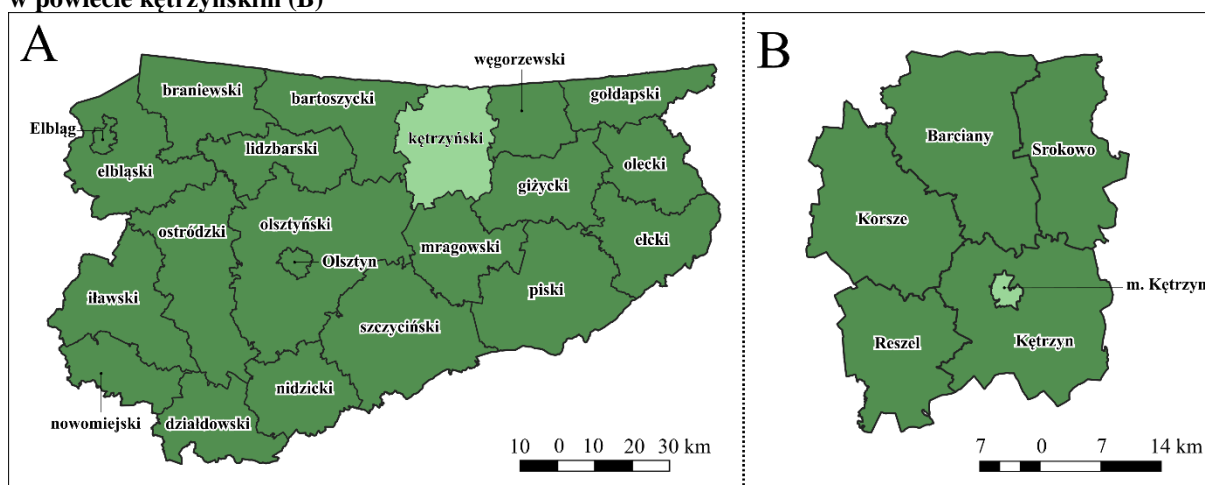
- Badanie na temat potrzeb młodzieży w Kętrzynie,
- Badanie planów edukacyjnych i zawodowych młodzieży,
- Badanie ankietowe liderów opinii,
- Badanie przedsiębiorców.

1. Sylwetka miasta

Miasto Kętrzyn położone jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Jest ono siedzibą powiatu kętrzyńskiego w skład, którego wchodzi: miasto Kętrzyn, gmina Kętrzyn, miasto i gmina Reszel, miasto i gmina Korsze, gmina Barciany i gmina Srokowo. Miasto Kętrzyn rozciąga się na powierzchni 1 034 ha.

Kętrzyn graniczy tylko z jedną gminą – gminą Kętrzyn, która otacza miasto ze wszystkich stron. Kętrzyn oddalony jest od stolicy województwa, Olsztyna, o około 90 km, położony jest natomiast w sąsiedztwie Mrągowa i Giżycka (odległość od tych miejscowości wynosi ok. 30 km) oraz leży na szlaku turystycznym Gierłoż – Święta Lipka.

Rysunek 1. Położenie powiatu kętrzyńskiego w województwie warmińsko-mazurskim (A) i miasta Kętrzyn w powiecie kętrzyńskim (B)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii

Według danych dostępnych w GUS w Kętrzynie w 2023 roku mieszkało 25 113 mieszkańców, co przełożyło się na gęstość zaludnienia wynoszącą 2 426,4 osób na 1 km².

Zgodnie z klasyfikacją gmin wg profesorów: P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego, Kętrzyn jest gminą miejską typu „E – Miasta ośrodki wielofunkcyjne”¹.

Według typologii miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających lub pogłębiających swój dystans rozwojowy względem innych miast) w okresie 2008-2018+ Kętrzyn należy do grupy miast stagnujących - umiarkowane powiększających niekorzystny dystans ze złą sytuacją społeczno-gospodarczą².

W Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2030 (SRWWM 2030) wyznaczono tzw. obszary strategicznej interwencji (OSI), czyli obszary istotne z punktu widzenia priorytetów polityki rozwoju województwa. OSI to obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych,

¹ P. Śleszyński, T. Komornicki, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, Przegląd Geograficzny, 2016, 88, 4, s. 469-488.

² Śleszyński P. 2019. Aktualizacja Delimitacji Miast Średnich Tracących Funkcje Społeczno-Gospodarcze (Powiększających Dystans Rozwojowy), Warszawa.

możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne.

Miasto Kętrzyn należy do OSI wyznaczonego w SRWWM 2030: „Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze”. W SRWWM 2030 zidentyfikowano 12 takich miast: Bartoszyce, Braniewo, Działdowo, Elbląg, Ełk, Giżycko, Kętrzyn, Lidzbark Warmiński, Mrągowo, Olecko, Pisz, Szczytno³.

³ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030.

2. Kapitał społeczny

2.1. Demografia

W ramach analizowania sytuacji miasta Kętrzyna pod względem demograficznym, wykorzystano dane dotyczące liczby i struktury wieku ludności z prognozą zmian do 2030 roku. Analizę porównawczą przeprowadzono z danymi dostępnymi dla miast: Giżycko, Mrągowo, Lidzbark Warmiński. Dodatkowo wzięto pod uwagę dane dotyczące gminy wiejskiej Kętrzyn w celu odnotowania ewentualnych tendencji wśród mieszkańców miasta do zmiany miejsca zamieszkania na tereny mniej zaludnione.

Tabela poniżej służy porównaniu zmian zachodzących w liczebności mieszkańców Miasta Kętrzyn oraz gminy wiejskiej Kętrzyn na przestrzeni lat 2013-2023.

Tabela 1. Ludność według płci w Kętrzynie oraz gminie wiejskiej Kętrzyn w latach 2013-2023

Rok	Miasto Kętrzyn			Gmina Kętrzyn		
	ogółem	kobiety	mężczyźni	Ogółem	kobiety	mężczyźni
2013	28 051	14 664	13 387	8 439	4 141	4 298
2014	27 924	14 578	13 346	8 466	4 142	4 324
2015	27 732	14 506	13 226	8 438	4 090	4 348
2016	27 493	14 383	13 110	8 432	4 080	4 352
2017	27 478	14 423	13 055	8 334	4 048	4 286
2018	27 366	14 383	12 983	8 232	4 008	4 224
2019	27 056	14 222	12 834	8 230	4 019	4 211
2020	26 284	13 820	12 464	7 793	3 875	3 918
2021	25 933	13 640	12 293	7 703	3 840	3 863
2022	25 487	13 415	12 072	7 663	3 837	3 826
2023	25 113 ⁴	13 211	11 902	7 619	3 833	3 786

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

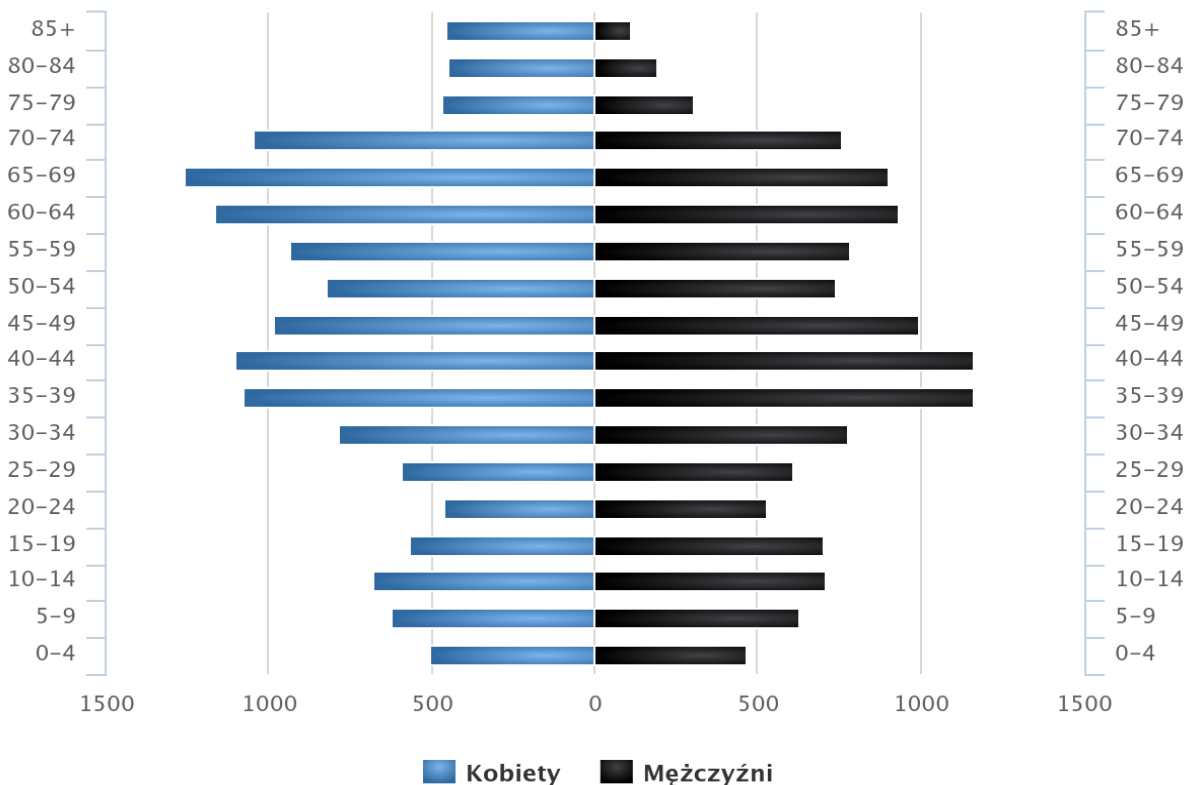
Zauważalna jest tendencja spadkowa zarówno dla Kętrzyna, jak i gminy wiejskiej Kętrzyn. W obu przypadkach również można zauważyć powolny spadek liczebności kobiet i mężczyzn, dodatkowo, zarówno w gminie wiejskiej jak i w mieście, kobiety stanowią liczniejszą grupę. Zgodnie ze stanem z dnia 31 grudnia 2023 roku w Kętrzynie mieszkało 13 211 kobiet (co stanowiło 52.65% ogółu mieszkańców oraz 11 902 mężczyzn (47.35%) co sprawiło, iż współczynnik feminizacji wyniósł blisko 110 kobiet na 100 mężczyzn. Jest to sytuacja podobna do tej zauważalnej w kraju (112 w miastach). W województwie warmińsko-mazurskim w 2023 roku współczynnik feminizacji wyniósł 104 kobiety na 100 mężczyzn, w Polsce natomiast 107 kobiet na 100 mężczyzn. Średni wiek mieszkańców wynosi 44,3 lata i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski⁵.

⁴ Wg danych Urzędu Miasta Kętrzyn liczba mieszkańców wynosiła 24 506. Różnica wynika z faktu uwzględniania przez Urząd Miasta osób zameldowanych na pobyt stały, a GUS ujmuje osoby wg miejsca zamieszkania na podstawie ostatniego spisu powszechnego i w kolejnych latach wartość tę bilansuje przyrostem naturalnym i migracjami.

⁵ <https://www.polskawliczbach.pl/Ketrzyn#dane-demograficzne>

Poniżej zamieszczony rysunek prezentuje piramidę wieku mieszkańców Kętrzyna z uwzględnieniem płci, zgodnie ze stanem liczebności na 31.12.2023 r.

Rysunek 2. Piramida wieku mieszkańców miasta Kętrzyn



Źródło: opracowanie na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl.

Podobnie jak w kraju i województwie zauważalny jest znaczny trend spadkowy, jeśli chodzi o liczbę mężczyzn w stosunku do kobiet po 70 roku życia. Można również dostrzec, że mężczyźni w wieku 35-39 lat stanowią najliczniejszą grupę pod względem liczebności w mieście.

Kolejna tabela prezentuje dane dotyczące struktury ludności według ekonomicznych grup wieku dla miasta Kętrzyn na tle gminy, powiatu, województwa i kraju.

Tabela 2. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem, stan na 31.12.2023 r.

obszar	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
Polska	18,2	58,4	23,3
województwo warmińsko-mazurskie	18,1	58,8	23,2
powiat kętrzyński	16,7	57,5	25,8
gmina Kętrzyn	20,1	59,6	20,3
<u>miasto Kętrzyn</u>	<u>16,0</u>	<u>55,4</u>	<u>28,7</u>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

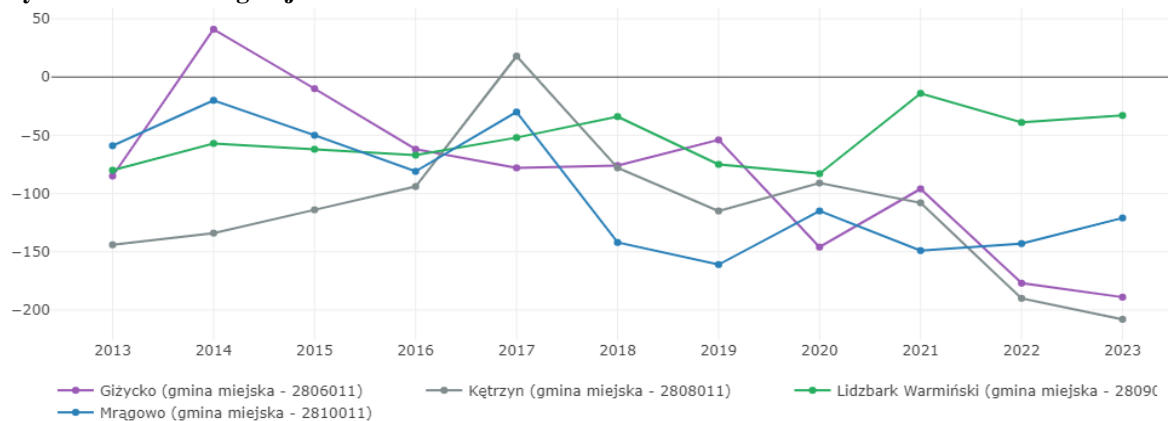
Według powyższej tabeli miasto Kętrzyn wyróżnia się znacząco na tle innych analizowanych obszarów, z najniższym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym (16,0%) i produkcyjnym (55,4%), co sugeruje starzejącą się populację. Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym

(28,7%) jest znacznie wyższy niż średnia krajowa (23,3%) i regionalna, co może stwarzać wyzwania związane z opieką społeczną i zdrowotną. W porównaniu z gminą Kętrzyn, gdzie odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wynosi 20,1%, a poprodukcyjnym 20,3%, miasto ma znacznie bardziej starzejącą się populację.

Powiat kętrzyński, który obejmuje miasto, również wykazuje starzejącą się strukturę demograficzną, choć w mniejszym stopniu niż samo miasto Kętrzyn. Te różnice wskazują na potrzebę dostosowania polityk miejskich i regionalnych do rosnącej liczby osób starszych. Miasto Kętrzyn może potrzebować większego wsparcia w zakresie usług społecznych i zdrowotnych, aby sprostać potrzebom swojej starzejącej się populacji.

Salda migracji w ramach Kętrzyna oraz grupy porównawczej zaprezentowane zostały w sposób graficzny na poniższym rysunku.

Rysunek 3. Saldo migracji



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Zauważalny jest ogólny ujemny trend sald migracji we wszystkich analizowanych jednostkach utrzymujący się w trendzie spadkowym dla Giżycka i Kętrzyna, i delikatnie wzrostowym dla Mrągowo i Lidzbarka Warmińskiego. Jedynymi miastami, które na przestrzeni lat miały saldo migracji dodatnie to Giżycko w 2014 r. i Kętrzyn w 2017 r. W 2022 roku zarejestrowano 188 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 336 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Kętrzyna -148. W tym samym roku 5 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 47 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -42⁶. Poniższe tabele prezentują dane dotyczące salda migracji z podziałem na płeć.

Tabela 3. Saldo migracji - mężczyźni

Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	-64	-48	-46	-44	-17	-39	-40	-60	-63	-93	-95
Giżycko	-39	15	-12	-39	-41	-19	-26	-85	-23	-90	-97
Mrągowo	-23	12	-19	-50	-7	-75	-80	-63	-88	-76	-73
Lidzbark Warmiński	-30	-27	-32	-37	-39	-16	-32	-56	-5	-34	-23

Źródło: opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

⁶ <https://www.polskawliczbach.pl/Ketrzyn#dane-demograficzne>

Na podstawie dostępnych danych zauważalne jest ujemne saldo migracji wśród mężczyzn. Kętrzyn notuje systematyczny spadek, z coraz bardziej ujemnym saldem, szczególnie od 2017 roku, osiągając najniższy poziom w 2023 roku (-95). Giżycko miało bardziej zmienne saldo, z jednorazowym dodatnim wynikiem w 2014 roku, ale generalnie saldo pogarszało się, z wyraźnym spadkiem w 2022 (-90) i 2023 roku (-97). Mrągowo odnotowuje pogłębiające się negatywne saldo od 2015 roku, z wyjątkowo wysokim wynikiem w 2021 roku (-88), choć w ostatnich latach saldo nieco się poprawiło. Lidzbark Warmiński, choć miał również ujemne saldo, doświadczał mniejszych wahań, a w 2021 roku osiągnął najniższe saldo (-5), co wskazuje na stabilniejszą sytuację migracyjną mężczyzn w porównaniu do pozostałych miast.

Tabela 4. Saldo migracji - kobiety

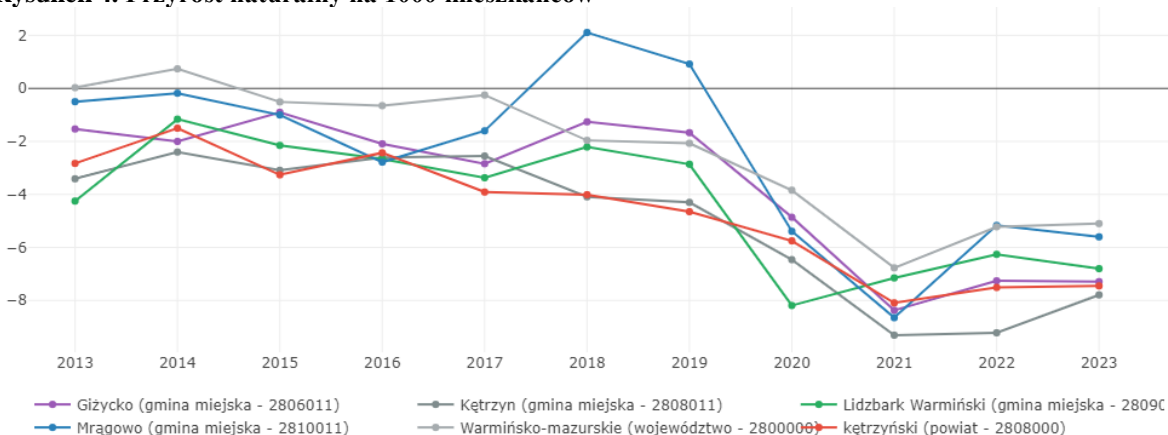
Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	-80	-86	-68	-50	35	-39	-75	-31	-45	-97	-113
Giżycko	-46	26	2	-23	-37	-57	-28	-61	-73	-87	-92
Mrągowo	-36	-32	-32	-31	-23	-67	-81	-52	-61	-67	-48
Lidzbark Warmiński	-50	-30	-30	-30	-13	-18	-43	-27	-9	-5	-10

Źródło: opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Analizując saldo migracji kobiet, widać podobne tendencje jak w przypadku mężczyzn, choć z pewnymi różnicami. Kętrzyn początkowo odnotowywał zmienne wyniki, z dodatnim saldem w 2017 roku, ale od tego momentu nastąpił gwałtowny spadek, osiągając najgorsze wyniki w 2022 (-97) i 2023 roku (-113). Giżycko miało jeden rok z dodatnim saldem (2014) i bliski zera wynik w 2015, ale od 2016 roku saldo systematycznie pogarszało się, zwłaszcza w latach 2021-2023, gdzie osiągnęło -92. Mrągowo wykazywało dość stabilne, lecz negatywne saldo przez większość lat, z najgorszym wynikiem w 2019 roku (-81), ale z pewną poprawą w ostatnich latach. Lidzbark Warmiński miał najmniejsze wahania salda, z najniższym wynikiem w 2019 roku (-43) i stopniową poprawą do niemal zerowego poziomu w 2021 roku, co wskazuje na relatywnie stabilną sytuację migracyjną wśród kobiet.

Poniższy rysunek prezentuje poziom przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w ramach grupy porównawczej oraz powiatu kętrzyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2013-2023.

Rysunek 4. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

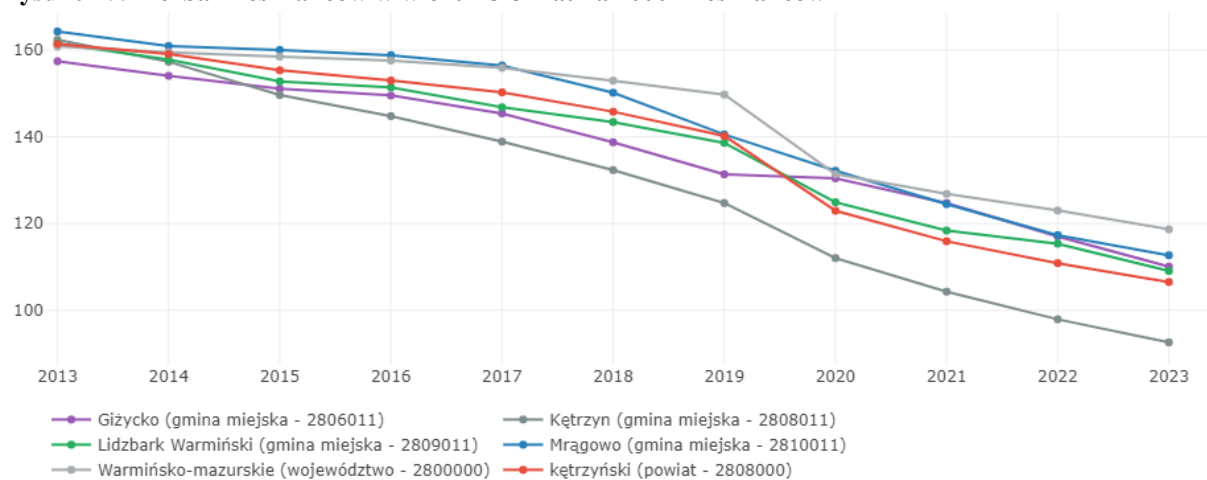


Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Wyraźnie zauważalny jest ogólny trend spadkowy, jeśli chodzi o przyrost naturalny we wszystkich analizowanych jednostkach. Miasto Mrągowo wyróżnia się na tle grupy porównawczej ze względu na nagły wzrost wskaźnika w 2018 roku. Tendencję wzrostową zanotowało również województwo warmińsko-mazurskie w 2014 r., jednak nie tak wyraźne jak Mrągowo. Na tle pozostałych jednostek wyróżnia się także Miasto Kętrzyn, które na przestrzeni 2020-2023 r. odnotowało najniższe wartości w grupie porównawczej z tendencją minimalnie wzrostową w 2023 r.

W ramach analizowania wskaźników demograficznych dla Kętrzyna warto również zwrócić uwagę na takie zagadnienia jak: liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców, ludność w wieku 70 lat i powyżej na 1000 mieszkańców, saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 mieszkańców, które to dane przedstawiają kolejne wykresy.

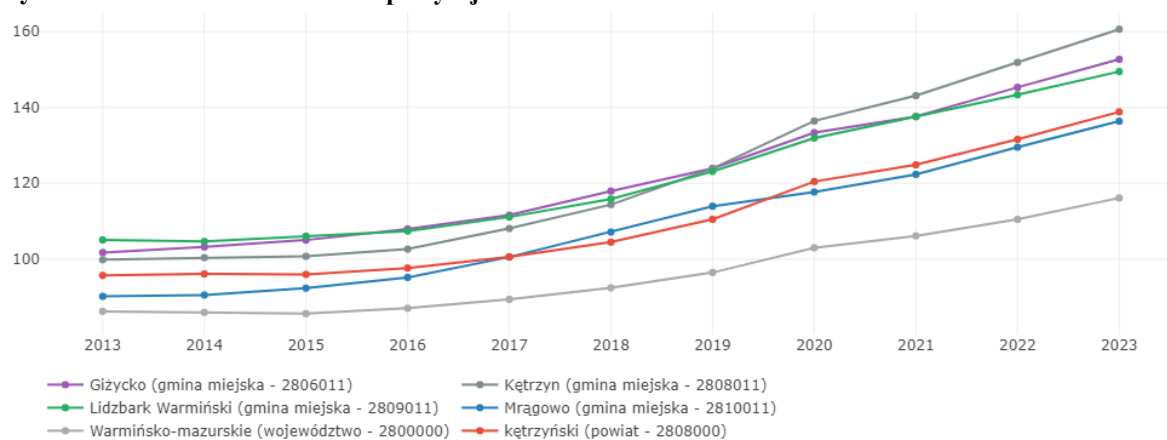
Rysunek 5. Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Zauważalny jest podobny przebieg linii trendu dla wszystkich jednostek. Kętrzyn w 2013 roku, w ramach analizowanych jednostek, zajmował drugą pozycję (liczba mieszkańców na poziomie 162,38‰), w 2023 roku natomiast miasto zajmowało ostatnią pozycję (92,62‰).

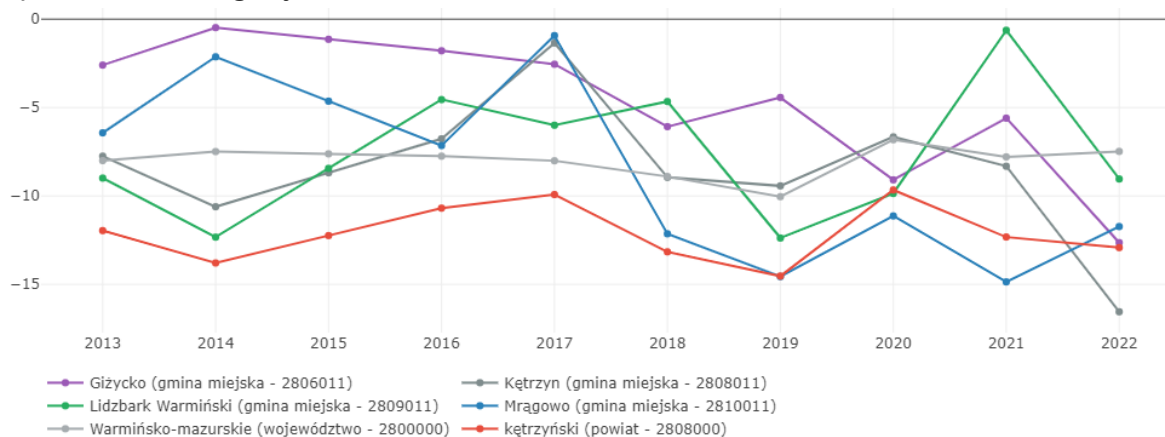
Rysunek 6. Ludność w wieku 70 i powyżej na 1000 mieszkańców



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Zgodnie z dostępnymi danymi można zaobserwować wzrost, jeśli chodzi o ludność w wieku 70 lat i powyżej we wszystkich analizowanych jednostkach. Na tle grupy porównawczej najwyższy poziom wskaźnika wystąpił w Kętrzynie (160,63%). Niższe wartości odnotowało województwo warmińsko-mazurskie (116,14%).

Rysunek 7. Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 mieszkańców



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W przypadku salda migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób, nie jest możliwe jednoznaczne wskazanie trendu wśród analizowanych jednostek. Zgodnie z dostępnymi danymi, w 2023 roku Giżycko, powiat kętrzyński i Mrągowo odnotowały podobny poziom wskaźnika (około -12). W ramach analizowanych jednostek wyróżnia się Lidzbark Warmiński, który w 2021 roku osiągał wyraźnie wyższy poziomy wskaźnika od pozostałych jednostek. W 2022 roku wskaźnik dla Kętrzyna posiadał najniższy wynik w grupie porównawczej -16,55. Wszystkie jednostki w analizowanym przedziale czasowym odnotowywały zawsze ujemne wartości co świadczy o przewadze osób emigrujących z miasta niż do niego imigrujących.

W przeprowadzonym wśród mieszkańców Kętrzyna badaniu na temat potrzeb tutejszej młodzieży ankietowani mogli ocenić jakość życia młodzieży (osoby od 13 r.ż. do 25 r.ż.) w 3 przedziałach wiekowych. Prawie połowa (49%) oceniła pozytywnie Kętrzyn jako dobre miejsce do życia osób w wieku 13-15. Jednak ankietowani oceniają, że ich miasto „raczej nie jest” i „zdecydowanie nie jest” dobrym miejscem życia dla młodzieży starszej: w wieku 16-19 lat (w sumie 57% negatywnych ocen) i 20-25 lat (78%).

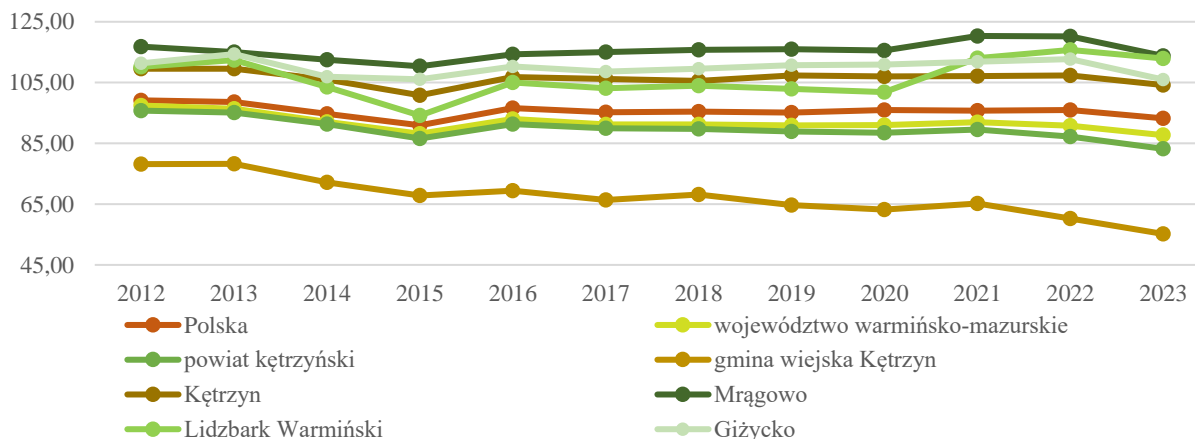
Demografia Kętrzyna wykazuje wyraźne tendencje starzenia się populacji, co jest widoczne w rosnącym odsetku osób w wieku poprodukcyjnym, wynoszącym aż 28,7%, znacznie powyżej średniej krajowej. Liczba mieszkańców Kętrzyna systematycznie maleje, zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, co znajduje odzwierciedlenie w ujemnym saldzie migracji, które w 2023 roku było szczególnie niskie, osiągając wartości -95 dla mężczyzn i -113 dla kobiet. W porównaniu z gminą wiejską Kętrzyn, miasto wykazuje niższy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, co dodatkowo podkreśla wyzwania demograficzne związane z starzeniem się mieszkańców. Sytuacja ta wskazuje na potrzebę dostosowania polityk miejskich, zwłaszcza w zakresie opieki zdrowotnej i społecznej, aby sprostać rosnącym wymaganiom starzejącej się populacji.

2.2. Edukacja

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 16,4% mieszkańców Kętrzyna posiada wykształcenie wyższe, 3,4% wykształcenie policealne, 10,2% średnie ogólnokształcące, a 22,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 21,5% mieszkańców Kętrzyna, gimnazjalnym 3,8%, natomiast 18,8% podstawowym ukończonym. Ok. 3,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa warmińsko-mazurskiego mieszkańcy Kętrzyna mają nieznacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Kętrzynie największy odsetek ma wykształcenie średnie zawodowe (21,0%) oraz wyższe (19,8%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (27,0%) oraz średnie zawodowe (24,3%)⁷.

Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej w latach 2012-2023 zaprezentowany został w tabeli poniżej.

Rysunek 8. Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

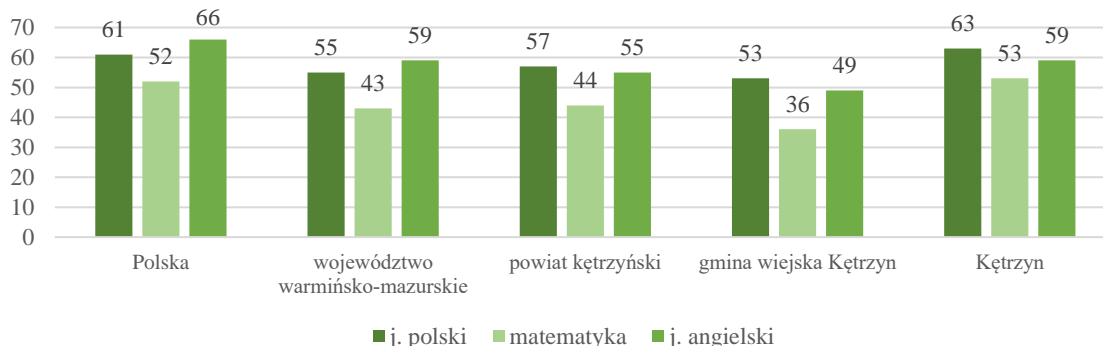
Współczynnik skolaryzacji brutto Kętrzyna jest wyższy w porównaniu do poziomu skolaryzacji w kraju i województwie. Najniższy poziom skolaryzacji odnotowano w gminie wiejskiej Kętrzyn, najwyższy natomiast w Mrągowie. Na uwagę zasługuje Lidzbark Warmiński, którego poziom skolaryzacji brutto od 2020 roku dynamicznie wzrósł. W Kętrzynie najwyższy poziom skolaryzacji w ramach analizowanego przedziału czasowego odnotowano w 2012 i 2013 roku (109,55%).

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2024 roku przedstawia rycina poniżej. Warto zaznaczyć, że dane zamieszczone na rycinie nie obejmują zdających, którzy są obywatelami Ukrainy i przyjechali do Polski po 24.02.2022 r. Miasto Kętrzyn osiągnęło wyniki zbliżone do średnich krajowych, z wynikiem 63 w języku polskim, co jest wyższe niż w innych jednostkach. W matematyce, Kętrzyn osiągnął wynik 53, co jest powyżej średniej wojewódzkiej i powiatowej, ale nieco poniżej średniej krajowej. Wynik z języka angielskiego w Kętrzynie (59) jest równy średniej wojewódzkiej i wyższy niż w gminie wiejskiej Kętrzyn, ale niższy niż średnia krajowa. W porównaniu do gminy wiejskiej Kętrzyn, miasto Kętrzyn osiąga lepsze wyniki we

⁷ <https://www.polskawliczbach.pl/Ketrzyn#dane-demograficzne>

wszystkich trzech przedmiotach. Ogólnie, Kętrzyn wypada dobrze na tle powiatu i województwa, ale nieco gorzej w porównaniu z wynikami ogólnokrajowymi.

Rysunek 9. Wyniki egzaminu 8-klasisty w 2024 r.



Źródło: CKE, <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow>.

Na terenie miasta Kętrzyn funkcjonuje 6 placówek oświatowych, prowadzonych przez gminę miejską. Są to: 2 przedszkola i 4 szkoły podstawowe (w których utworzono oddziały przedszkolne)⁸. Należą do nich:

- Miejskie Przedszkole Integracyjne „Malinka” ul. Obrońców Westerplatte 16 w Kętrzynie,
- Miejskie Przedszkole Integracyjne „Smerfowa Kraina” ul. Wierzbowa 2 w Kętrzynie,
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Feliksa Nowowiejskiego ul. M. Kopernika 12 i Wojska Polskiego 9 w Kętrzynie,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Marii Zientary Malewskiej ul. Bydgoska 1 w Kętrzynie,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Stanisława Moniuszki ul. S. Moniuszki 1 w Kętrzynie,
- Szkoła Podstawowa nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Macieja Kalenkiewicza „Kotwiczka” ul. Kazimierza Wielkiego 12 w Kętrzynie.

W mieście funkcjonują również inne placówki oświatowe takie jak:

- I Liceum Ogólnokształcące im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie,
- Zespół Szkół im. Marii Curie Skłodowskiej w Kętrzynie (z LO),
- Powiatowe Centrum Edukacyjne w Kętrzynie,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kętrzynie,
- Powiatowy Ośrodek Wspierania i Rozwoju Edukacji w Kętrzynie,
- Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Kętrzynie.

W Kętrzynie znajdują się również dwa żłobki miejskie – przy ul. Obrońców Westerplatte 16 oraz przy ul. Wierzbowa 2, do żłobka przyjmowane są dzieci od 20 tygodnia życia do 3 lat.

W Kętrzynie funkcjonuje również 5 przedszkoli niepublicznych oraz niepubliczna szkoła podstawowa i liceum:

- Niepubliczne Przedszkole „Miś Uszatek”,
- Niepubliczne Przedszkole „Akademia Przedszkolaka”,
- Niepubliczne Przedszkole „Mali Odkrywcy”,
- Niepubliczne Przedszkole „Kluczyk”,

⁸ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

- Niepubliczne Przedszkole „Złota Rybka” (dawniej „Mały Prymusik”),
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Klucz”,
- II Prywatne Liceum Ogólnokształcące w Kętrzynie.

Zgodnie z danymi dostępnymi na stronie GUS, w Kętrzynie w ramach funkcjonujących w 2023 roku 6 szkół podstawowych (w tym 1 specjalna) uczyło się 2 074 uczniów. W 7 liceach⁹ ogólnokształcących, w 44 oddziałach uczyło się 1009 uczniów.

Dodatkowo w mieście znajdują się 2 technika: w Zespole Szkół im. Marii Curie Skłodowskiej w Kętrzynie, Technikum nr 2), w których w 2023 r. w 34 oddziałach uczyło się 864 uczniów. Powiatowe Centrum Edukacyjne w Kętrzynie również oferuje naukę w kierunkach technicznych. W Kętrzynie znajdują się także dwie branżowe szkoły I stopnia i dwie II stopnia, w których w 15 oddziałach uczyło się 310 uczniów.

Sytuację miasta pod względem odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym [%]

Przedział wiekowy	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
dzieci 3-4 lata	66,4	76,6	94,6	94,9	92,2	93,0	101,7	98,7	98,5	105,4	119,8
dzieci 4-6 lat	87,7	92,1	106,5	-	104,9	109,4	114,5	108,9	110,6	111,3	118,6
dzieci 6 lat	-	-	-	-	-	-	-	-	112,0	107,9	112,4

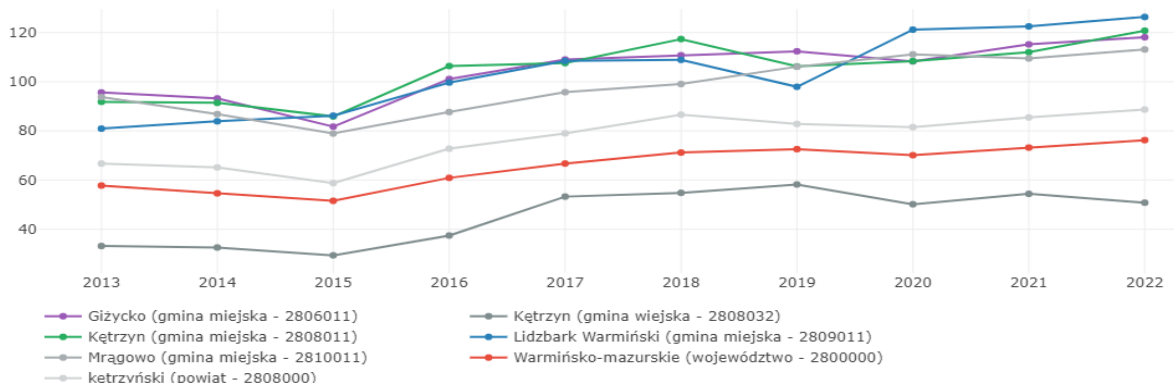
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Pod względem odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ostatnich latach zauważalny jest jego ogólny wzrost w ramach grup wiekowych dzieci 3-4 lata oraz 4-6 lata. W kategorii wiekowej 6-latków dostępne są dane jedynie dla lat 2020-2022 i zauważalna jest względna stabilizacja odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

Poniższy wykres prezentuje dane dotyczące odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w stosunku do liczby dzieci w wieku 3-6 lat.

⁹ Oprócz trzech już wymienionych znajdują się również licea niepubliczne: II Prywatne Liceum Ogólnokształcące w Kętrzynie, I Liceum Ogólnokształcące CN-B im. Polskich Spadochroniarzy w Kętrzynie, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych STOPKA w Kętrzynie, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Kętrzynie.

Rysunek 10. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w stosunku do liczby dzieci w wieku 3-6 lat.



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W ramach analizowanego przedziału czasowego widoczny jest trend wzrostowy w ramach odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Miasto Lidzbark Warmiński osiągnęło najwyższy poziom współczynnika od 2020 roku i wyróżnia się na tle grupy porównawczej, a także na tle województwa. Miasto Kętrzyn w ramach analizowanego przedziału czasowego odnotowywało przeciętny poziom badanego wskaźnika. Najbardziej odstającymi od większości jednostek jest gmina wiejska Kętrzyn, powiat kętrzyński i województwo warmińsko-mazurskie, które zanotowały najniższy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2022 roku w Kętrzynie przypadało 120 % dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w stosunku do liczby dzieci w wieku 3-6 lat. Dla porównania wartość tego wskaźnika dla powiatu kętrzyńskiego wyniosła 88 a dla gminy wiejskiej Kętrzyn 50.

Dokładniejsze dane dotyczące szkół podstawowych funkcjonujących na terenie Kętrzyna (w tym szkoła specjalna) w latach 2012-2023 zawarte zostały w poniższej tabeli.

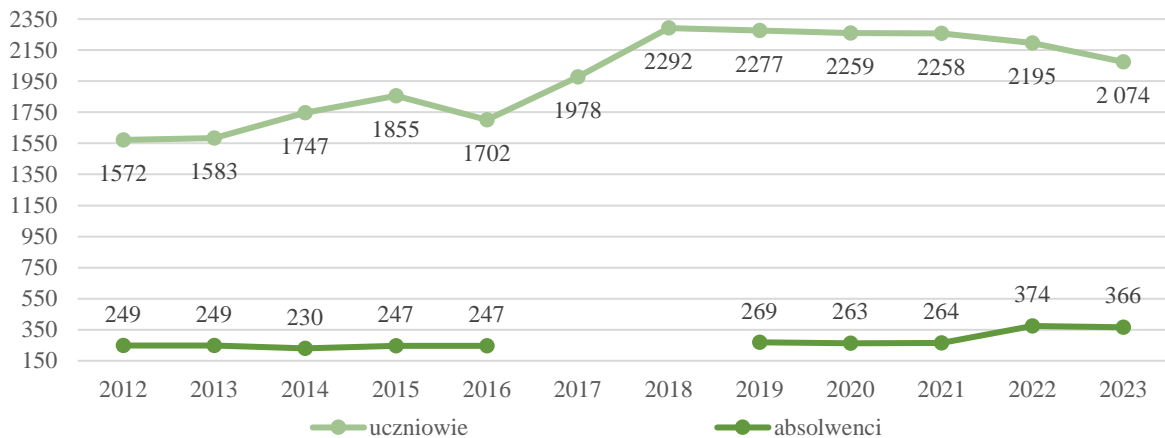
Tabela 6. Szkoły podstawowe

kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
szkoły podstawowe	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
oddziały w szkołach	66	67	76	87	83	97	116	127	127	129	131	127

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Możliwe jest zatem odnotowanie stałego poziomu liczby szkół podstawowych dostępnych w mieście. Liczba oddziałów odnotowuje systematyczny, lecz powolny wzrost od kilku lat.

Rysunek 11. Liczba uczniów i absolwentów szkół podstawowych



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane ukazują stosunkowo stabilny poziom liczby uczniów szkół podstawowych od 2018 roku w Kętrzynie, natomiast jeśli chodzi o liczbę absolwentów to w 2022 roku zauważalny jest wzrost aż o 110. Brak odnotowanej liczby absolwentów w 2017 oraz 2018 roku związany jest z wprowadzoną reformą edukacji, zgodnie z którą zlikwidowane zostały gimnazja i przedłużona została edukacja w ramach szkół podstawowych do 8 lat.

Dokładniejsze dane dotyczące szkół ponadpodstawowych funkcjonujących na terenie Kętrzyna zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

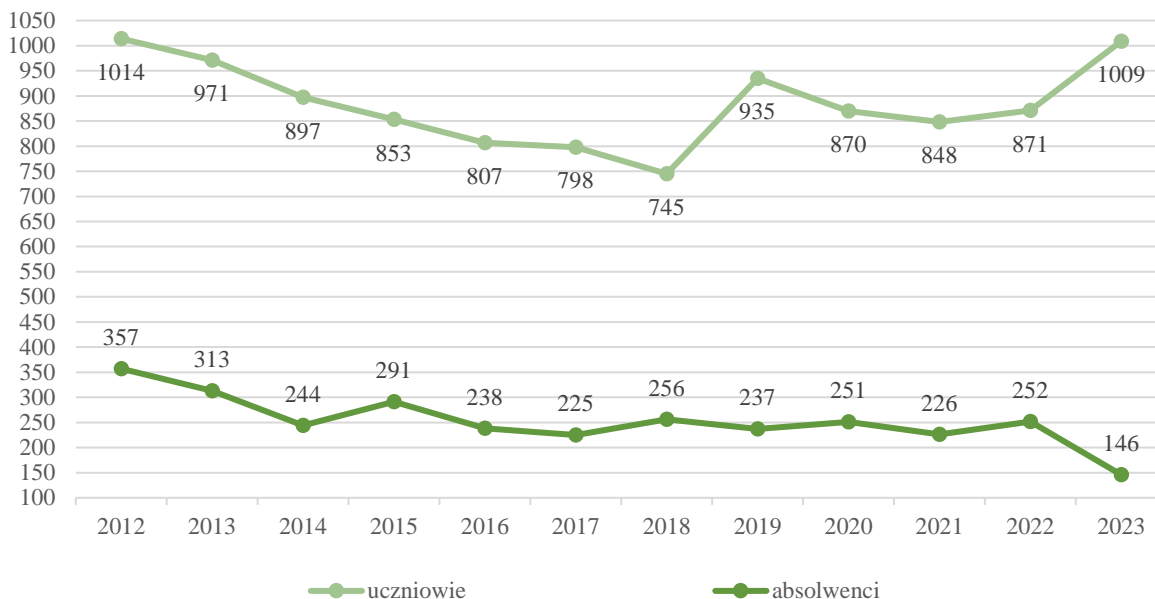
Tabela 7. Licea ogólnokształcące

kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
licea	6	5	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7
oddziały w szkołach	38	35	36	35	35	35	33	41	38	37	38	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba liceów w analizowanych latach pozostawała stabilna na poziomie 7, natomiast liczba oddziałów w szkołach wykazywała niewielkie wahania, spadając z 38 w 2012 roku do 33 w 2018, a następnie wzrastając do 44 w 2023 roku. Ogólnie liczba liceów była stabilna, a liczba oddziałów wahała się z tendencją do stabilizacji w ostatnich latach.

Rysunek 12. Liczba uczniów i absolwentów liceów ogólnokształcących



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Zarówno pod względem liczby uczniów jak i liczby absolwentów szkół ponadpodstawowych zauważalny jest ich spadek na przestrzeni 10 lat. Jedynie w 2019 roku odnotowany został nagły jednorazowy wzrost liczby uczniów. Rok szkolny 2019/2020 był tym, w którym naukę w 3-letnim liceum rozpoczął ostatni rocznik gimnazjalistów, a w 4-letnim liceum pierwsi absolwenci 8-klasowej szkoły podstawowej.

Dokładniejsze dane dotyczące techników (wraz z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe) funkcjonujących na terenie Kętrzyna w latach 2012-2023 zawarte zostały w poniższej tabeli.

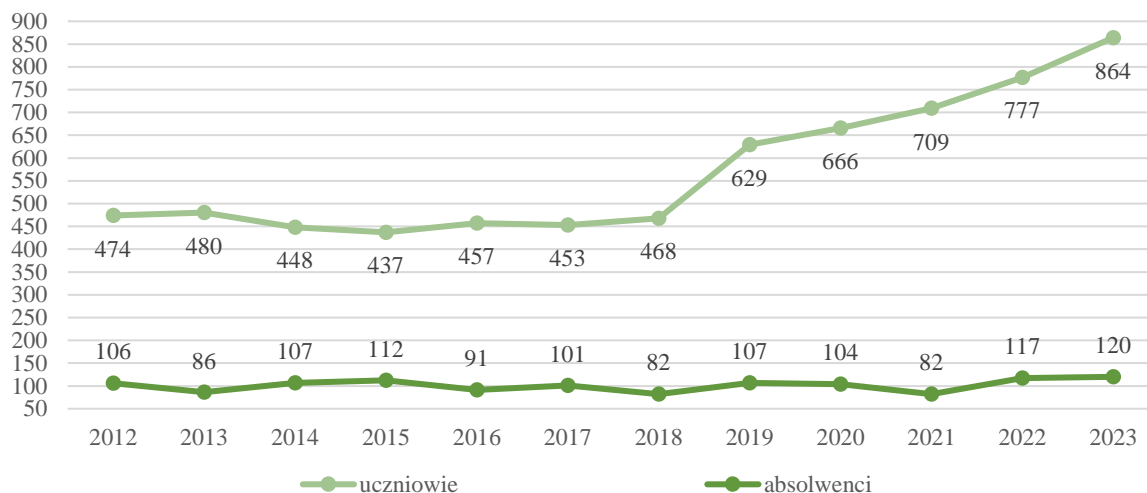
Tabela 8. Technika

kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
technika	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
oddziały w szkołach	21	23	17	19	19	18	19	24	27	30	34	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba techników w analizowanych latach pozostaje stabilna na poziomie 2, bez żadnych zmian od 2012 do 2023 roku. Natomiast liczba oddziałów w szkołach technicznych wykazuje wyraźny wzrost, zwiększając się z 21 w 2012 roku do 37 w 2023 roku, co sugeruje rosnące zainteresowanie kształceniem w technicach.

Rysunek 13. Liczba uczniów i absolwentów techników



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Z powyższego wykresu widać, że liczba uczniów była stosunkowo stabilna do 2017 roku, po czym zaczęła znacząco rosnąć, osiągając najwyższy poziom w 2023 roku (864 osób). Natomiast liczba absolwentów w tym okresie oscylowała wokół stałego poziomu, z niewielkimi wahaniami, a w 2023 roku osiągnęła 120 osób.

Tabela 9. Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty

kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
przedszkola bez specjalnych	39,84	44,78	37,47	41,30	47,96	41,01	49,40	38,91	44,24	21,76	22,33
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	2,00	3,16	1,10	3,10	3,00	5,00	6,00	7,46	8,00	4,97	5,18
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	93,03	88,67	95,42	108,06	103,68	127,66	149,31	160,22	165,70	153,32	142,03
szkoły podstawowe specjalne dla dzieci i młodzieży	7,65	7,48	7,53	7,27	7,97	10,91	14,62	17,24	16,79	18,18	22,69
licea ogólnokształcące dla młodzieży bez specjalnych	37,99	36,82	35,34	37,20	40,11	43,78	40,83	43,71	45,52	38,87	37,91
licea ogólnokształcące dla dorosłych	3,80	7,39	6,94	5,13	4,85	4,67	2,52	4,93	1,89	1,15	1,66
technika dla młodzieży bez specjalnych	40,64	43,57	37,87	38,60	40,21	36,46	39,42	45,38	49,73	49,93	54,42
szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych	8,60	9,24	9,34	9,19	9,16	9,17	9,20	9,16	9,14	9,17	9,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W ramach etatów nauczycielskich przeważa stosunkowo stabilny poziom, jedynie w ramach zatrudnienia w liceach ogólnokształcących dla dorosłych widoczny jest wyraźny trend spadkowy oraz trend wzrostowy w technikach oraz szkołach podstawowych. Najwięcej etatów przypada na szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez oddziałów specjalnych.

Badania przeprowadzone wśród przedsiębiorców w Kętrzynie wykazały, że: 38% ankietowanych uznało, że w ich mieście w pierwszej kolejności powinna być zapewniona lepsza i szersza oferta edukacyjna (w tym: szkolnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, studia, staże, praktyki); 43% uważa, że priorytetem jest stworzenie przez samorząd specjalnej oferty dla młodych: stypendia, granty, staże, ulgi, inkubatory, doradztwo zawodowe.

Ponadto przedsiębiorcy za słabą stronę Kętrzyna uznają: oferty pracy, rynek pracy - 92%, wysokość zarobków i płac - 88%, możliwość kształcenia uczniów w szkole na terenie Kętrzyna w powiązaniu z praktyczną nauką zawodu i możliwością zatrudnienia w Kętrzynie po skończeniu szkoły - 48%.

Spośród badanych Liderów Kętrzyna 38% ocenia bardzo źle łatwość znalezienia wykwalifikowanych pracowników, a ofertę i jakość kształcenia zawodowego 32% ocenia średnio i 20% - raczej źle.

Edukacja w gminie Kętrzyn charakteryzuje się stosunkowo stabilnym poziomem liczby placówek oświatowych, przy jednoczesnym wzroście liczby oddziałów i uczniów, szczególnie w szkołach podstawowych i technikach. Wykształcenie mieszkańców Kętrzyna jest nieco niższe niż średnie w województwie warmińsko-mazurskim, z dominującym udziałem wykształcenia zawodowego. Wskaźniki skolaryzacji oraz odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wykazują tendencję wzrostową, co wskazuje na poprawę dostępności edukacji na wczesnym etapie. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w Kętrzynie są zbliżone do średnich krajowych, z nieco wyższymi wynikami w matematyce i języku angielskim w porównaniu do regionu. Obserwuje się także rosnące zainteresowanie kształceniem technicznym, co może wynikać z potrzeb rynku pracy.

2.3. Historia i kultura

Początki Kętrzyna sięgają XIII wieku, kiedy to tereny te były zamieszkiwane przez pruskie plemię Bartów. W tamtych czasach, w miejscu, gdzie obecnie znajduje się miasto, komtur bałgijski zbudował strażnicę. Jest prawdopodobne, że miejsce to było pierwotnie pruskim grodem o nazwie Rast. To właśnie ten punkt stał się zalążkiem dla powstania osady, która z czasem przekształciła się w dzisiejszy Kętrzyn.

Rastenburg późniejszy Kętrzyn został założony w 1329 r. przez rycerzy Zakonu Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie (zwanym popularnie Zakonem Krzyżackim). W 1330 roku rozpoczęto budowę kościoła św. Katarzyny, co świadczy o stopniowym rozwoju miejscowości. Niestety, rozwój ten był nieustannie przerywany przez liczne najazdy i konflikty zbrojne. Przykładem takiej sytuacji jest najazd Litwinów w 1345 roku, który spowodował zniszczenie strażnicy. Niemniej jednak, Zakon Krzyżacki szybko podjął się odbudowy osady, co dowodziło jej strategicznego znaczenia w tamtych czasach. Budowa murów obronnych była jednym z kroków podjętych w celu zabezpieczenia miasta i jego mieszkańców przed kolejnymi atakami.

W 1357 roku nadanie Rastenburgowi praw miejskich na prawie chełmińskim przez komtura bałgijskiego Henninga Schindekopfa było wydarzeniem kluczowym dla rozwoju miasta. To właśnie wtedy Rastenburg zaczął się rozwijać jako ośrodek administracyjny i handlowy. Decyzja ta była nie tylko formalnym aktem, ale także potwierdzeniem strategicznego znaczenia miasta w tamtych czasach.

Posiadanie 13 baszt oraz dwóch bram w murach obronnych świadczyło o zaawansowanym systemie obronnym Rastenburga. Te potężne fortyfikacje stanowiły nie tylko ochronę przed najazdami zewnętrznymi, ale także symbolizowały siłę i znaczenie miasta. Warowny kościół św. Jerzego oraz zamek krzyżacki były integralnymi częściami tej obronnej struktury, a ich istnienie podkreślało dominującą rolę Rastenburga w regionie.

W okresie panowania Zakonu Krzyżackiego, Rastenburg pełnił funkcję siedziby prokuratora, co dodatkowo podkreślało jego znaczenie jako centralnego punktu administracyjnego. Mieszczanie mieli również swojego przedstawiciela w Związku Pruskim, co świadczyło o aktywnym udziale miasta w życiu politycznym regionu.

W XVI wieku losy Rastenburga były ściśle związane z wynikami wojen i układami pokojowymi. Po podpisaniu pokoju toruńskiego w 1466 roku, miasto pozostało w granicach Prus Zakonnych, lecz jako lenno Królestwa Polskiego. Ta specyficzna pozycja wiązała się z pewnymi korzyściami, ale również ograniczeniami, które wpływały na jego rozwój.

Po przekształceniu Prus Zakonnych w lenne Prusy Książęce w 1525 roku, Rastenburg zaczął doświadczać dynamicznego rozwoju. Ten okres charakteryzował się wzrostem gospodarczym i kulturalnym, a miasto stawało się coraz ważniejszym ośrodkiem na mapie regionu. Jednakże rozwój ten został częściowo zatrzymany na skutek serii wojen, z których najpoważniejsza była ta ze Szwecją.

W XVIII i XIX wieku Rastenburg kontynuował swoją egzystencję, mimo różnych przeciwności losu. Stał się siedzibą powiatu, co podkreślało jego znaczenie administracyjne i polityczne. Ponadto, w tym czasie nastąpił rozwój przemysłu, co przyczyniło się do dalszego wzrostu miasta. Powstawały nowe zakłady produkcyjne, takie jak cukrownia, browar czy młyn, które przyciągały nowych mieszkańców i stymulowały lokalną gospodarkę. Powstawały nowe instytucje oświatowe i kulturalne, a miasto stawało się centrum życia intelektualnego Mazur. W tym czasie do tutejszego gimnazjum uczęszczał Wojciech Kętrzyński, który później stał się znanym historykiem i dyrektorem Ossolineum.

Okres II wojny światowej przyniósł Kętrzynowi dramatyczne zmiany, które na zawsze odcisnęły piętno na historii tego miasta. W sąsiedztwie miasta, w gierłoskim lesie, Hitler wybudował swoją kwaterę, znaną jako Wilczy Szaniec. To strategiczne umocnienie nazistowskiego przywódcy miało bezpośrednie konsekwencje dla mieszkańców Rastenburga i okolicznych terenów.

Bombardowania i intensywne walki, które towarzyszyły II wojnie światowej, przyniosły miastu ogromne zniszczenia. Żołnierze Armii Czerwonej, wkraczając do miasta, spalili zamek i zabudowę staromiejską, które stanowiły nie tylko architektoniczne arcydzieła, ale także nieodłączny element kulturowego dziedzictwa miasta.

Po zakończeniu wojny, w 1946 roku, Rastenburg znalazł się pod polską administracją. Jednakże zmiana przyniosła także upadek dla niemieckojęzycznej ludności, która została wysiedlona do

Niemiec. To wydarzenie, choć bolesne, przyczyniło się do kolejnego rozdziału w historii miasta.

Ważnym momentem po wojnie było nadanie miastu nowej nazwy – Kętrzyn (7 maja 1946 r.). Decyzja ta była hołdem dla znanego historyka Wojciecha Kętrzyńskiego, który w XIX wieku zaciekle sprzeciwiał się germanizacji Mazur i walczył o zachowanie ich tożsamości narodowej. Nowa nazwa miała także symboliczne znaczenie, podkreślając, że Kętrzyn nie tylko odzyskał niepodległość, ale także kontynuuje swój rozwój jako integralna część Polski.

W okresie Polski Ludowej, pomimo zmian politycznych i gospodarczych, Kętrzyn kontynuował swoją drogę rozwoju. Powstawanie nowych zakładów przemysłowych było kluczowym czynnikiem wspierającym ekonomiczny rozwój miasta. Wraz z powstawaniem tych nowych miejsc pracy, Kętrzyn stopniowo stawał się ważnym ośrodkiem przemysłowym w regionie, przyczyniając się do wzrostu jego znaczenia oraz wpływów w gospodarce lokalnej.

Administracyjnie, miasto wciąż było częścią województwa olsztyńskiego aż do roku 1998, kiedy to Polska przeszła kolejną zmianę w podziale administracyjnym.

Obecnie Kętrzyn jest dynamicznie rozwijającym się miastem, które nie tylko czerpie z bogatej historii, ale również inwestuje w przyszłość¹⁰.

Na terenie miasta prężnie działają instytucje upowszechniające kulturę i sztukę, takie jak¹¹:

- Kętrzyńskie Centrum Kultury w Kętrzynie w tym Galeria Sztuki „RastArt”, którą odwiedziło ok. 1200 osób w 2023 roku oraz kino „GWIAZDA”, z którego skorzystało 33 996 widzów na 1088 seansach filmowych,
- Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie, w którym łączna ilość osób korzystających z oferty muzeum w 2023 roku wyniosła 28 335,
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie, którego wskaźnik zakupionych książek na 100 mieszkańców wyniósł w 2023 roku - 18,50 (w 2022 roku - 15,40), a ilość wypożyczonych książek wyniosła 77 798 (w 2022 roku 74 829) co wynosi 3,2 wolumina na jednego mieszkańca

Na terenie miasta najistotniejszym animatorem życia kulturalnego jest Kętrzyńskie Centrum Kultury (KCK). Misją KCK jest hasło „*Współtworzymy i rozwijamy kulturę w społeczności, kształtujemy i zaspokajamy potrzeby, pasje i umiejętności, kreujemy postawy aktywnego uczestnictwa w kulturze*”. KCK zajmuje się krzewieniem twórczości i sztuki oraz wspiera rozwój zapaści i pasji w każdym obszarze kulturowym poprzez zajęcia taneczne, teatralne, plastyczne, wokalne i wiele innych. W okresie od maja do końca sierpnia KCK organizuje cykl imprez kulturalno – rozrywkowych oraz projekcje kina plenerowego w amfiteatrze przy ulicy Kajki w Kętrzynie. W budynku kina „GWIAZDA”, znajduje się wyremontowana sala kinowo-teatralna, wyposażona w nowoczesne nagłośnienie, kinotechnikę oraz oświetlenie, z możliwością projekcji filmów w technice 3D. Kętrzyńskie Centrum Kultury prowadzi również Punkt Informacji Turystycznej (w 2023 roku odwiedzony 3114 razy) oraz jest wydawcą dwutygodnika Nasze Miasto Kętrzyn.pl¹¹.

Przy Kętrzyńskim Centrum Kultury działają, m.in.:¹²

¹⁰ <https://zso.ketrzyn.pl/krotka-historia-ketrzyna/>

¹¹ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

¹² <https://kck.ketrzyn.pl/>

- pracownie: fotograficzna, muzyczna, plastyczna, breakdance, Hip Hop Dance, tańca współczesnego, teatralna,
- Kętrzyński Teatr Czarno-Biała Strefa Tańca,
- Studio Wokalne Sukces,
- kluby: Seniora „Pod Niedźwiadkiem” i szachowy „Hetman Pionier”,
- Chór Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
- koła: Fotograficzne przy UTW w Kętrzynie i Filatelistyczne.

W sezonie plenerowym 2023 zrealizowano zaplanowane wydarzenia na terenie amfiteatru takich jak Dni Miasta Kętrzyna, w których wystąpili: Majka Jeżowska, After Party, Magness, Mateusz Mijał, zespół KOMBI, Zalia, Sorry Boys, zaprezentowały się też kabarety podczas Kętrzyńskiego Wieczoru Satyry, w lipcu wystąpiły przed kętrzyńską publicznością zespoły: Spare Bricks a Pink Floyd Tribute Band, Scream INC Tribute to Metallica, Dziani i Gwiazdy Cygańskie, KAZIK, w sierpniu wystąpiły gwiazdy takie jak m.in. RED LIPS czy KORTEZ¹³.

Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego w 2023 roku, dzięki współpracy z Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie zorganizowało na I piętrze Zamku wystawę „Mortem bonam vitae esse initium. Epitafia z terenu Prus”, której wernisaż odbył się podczas Inauguracji Nocy w Muzeum. Innym cieszącym się ogromnym zainteresowaniem wydarzeniem był XVIII Jarmark Średniowieczny na Św. Jakuba. Podczas jarmarku, po raz pierwszy, zorganizowano I Turniej Wojów o skarb Diwana- woja Bartów. W roku 2023 do zbiorów Muzeum, na drodze darowizny trafił unikatowy obiekt- dziennik hrabiny Angeliki zu Dohna z 1848 roku, ostatniej właścicielki pałacu w Drogoszach. Pozyskany zabytek stanowi doskonale źródło do poznania historii XIX wiecznych Prus, życia codziennego oraz krajobrazu przyrodniczego i kulturowego¹².

Najważniejsze informacje dotyczące posiadanej infrastruktury kultury w Kętrzynie zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tabela 10. Zasoby biblioteczne, centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

kategoria	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Biblioteki											
biblioteki i filie	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
księgozbiór	78 399	102776	82 840	83461	86 826	88 327	83 590	83 893	87 111	88 771	92 428
czytelnicy w ciągu roku	4 016	4 176	5 036	5 551	5 488	5 433	5 412	4 748	3 563	3 846	3 988
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	76 594	72 322	83 098	102153	111081	98 673	91 906	72 229	58 845	75 693	81 093
obiekt przystosowany do potrzeb osób z niepełnospra.	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice											
ogółem	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
imprezy	216	209	166	160	155	187	184	55	109	116	166
uczestnicy imprez	79 343	102462	63 971	72 173	54 159	61 467	61 484	20 580	29 619	41 427	32 625
grupy artystyczne	15	20	18	30	28	28	12	20	15	15	16

¹³ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

kategoria	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
członkowie grup artystycznych	337	348	336	440	544	405	167	233	231	284	296
koła / kluby / sekcje	24	26	25	33	27	34	38	48	8	6	5
członkowie kół / klubów / sekcji	501	470	427	508	437	466	554	472	119	81	163

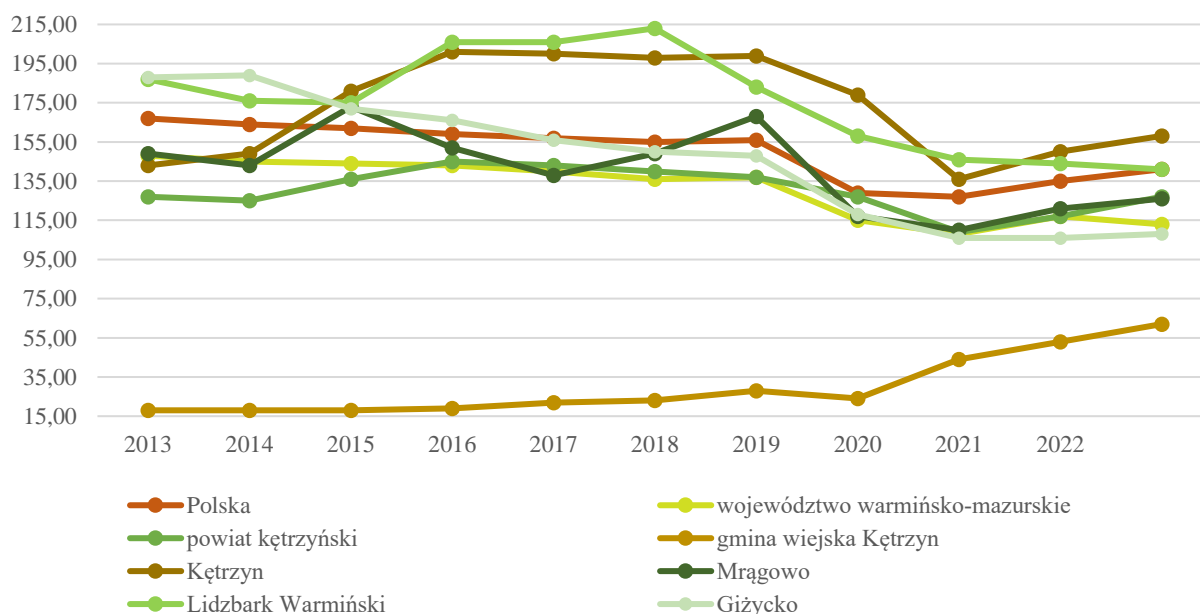
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2013-2023 liczba bibliotek i ich filii w Kętrzynie pozostała na stałym poziomie 4 placówek, co sugeruje stabilność infrastruktury bibliotecznej. Księgozbiór w tym okresie stopniowo się zwiększał, od około 78 tysięcy do ponad 92 tysięcy woluminów, co wskazuje na systematyczne wzbogacanie zasobów bibliotecznych. Natomiast liczba czytelników w ciągu roku wykazywała pewne wahania, osiągając szczyt w 2016 roku (5 551 osób), po czym nastąpił spadek, co sugeruje zmieniające się nawyki czytelnicze mieszkańców.

Liczba centrów, domów i ośrodków kultury oraz klubów i świetlic w Kętrzynie w latach 2013-2023 pozostała stabilna na poziomie 2 jednostek. Mimo stabilnej liczby placówek, liczba imprez i ich uczestników znacząco się zmieniała, z wyraźnym spadkiem w 2020 roku, co prawdopodobnie było związane z pandemią COVID-19, a następnie częściowym odbudowaniem aktywności kulturalnej. Grupy artystyczne i członkowie kół oraz klubów również wykazywali fluktuacje, z zauważalnym spadkiem w 2020 roku, co wskazuje na trudności w utrzymaniu zaangażowania społeczności w działalność kulturalną w okresie pandemii.

W celu obiektywnego porównania czytelnictwa w ramach analizowanej grupy porównawczej na skalę województwa i kraju warto przyjrzeć się wskaźnikowi czytelników w przeliczeniu na 1000 ludności.

Rysunek 14. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W Kętrzynie widać wyraźny wzrost liczby czytelników do roku 2016, gdzie osiągnęła ona najwyższą wartość 201 czytelników na 1000 mieszkańców, co wskazuje na silne zainteresowanie usługami bibliotecznymi w tym okresie. Od 2017 roku liczba ta zaczęła spadać, osiągając minimum w 2020 roku (136 czytelników / 1000 mieszkańców), co można wiązać z ograniczeniami związanymi z pandemią COVID-19. W latach 2021-2022 zauważalna jest stopniowa odbudowa liczby czytelników, jednak wartości te są nadal niższe niż w latach 2016-2018. Na tle innych miejscowości, takich jak Mrągowo czy Lidzbark Warmiński, Kętrzyn przez większą część okresu 2013-2023 wykazywał wyższe wskaźniki, co może świadczyć o lepszej dostępności do bibliotek lub większym zaangażowaniu społeczności lokalnej w czytelnictwo. Pomimo spadków, Kętrzyn utrzymał swoją pozycję, co sugeruje, że biblioteki nadal pełnią istotną rolę w życiu kulturalnym miasta. Liczba czytelników na 1000 mieszkańców w Kętrzynie przez większość lat była wyższa niż średnia dla Polski, województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu kętrzyńskiego. Najniższa liczba czytelników występuje w gminie wiejskiej Kętrzyn co może być spowodowane znaczną odległością do bibliotek.

W tabeli poniżej zawarte zostały szczegółowe dane dotyczące grup artystycznych i ich członków oraz kół / klubów / sekcji i ich członków.

Rysunek 15. Grupy artystyczne i członkowie

obszar	grupy artystyczne										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	15	20	18	30	28	28	12	20	15	15	16
Lidzbark Warmiński	15	13	14	14	4	23	19	15	17	19	20
Giżycko	12	13	17	11	7	12	11	16	12	7	15
Mrągowo	15	15	8	8	8	12	13	11	10	3	16
obszar	członkowie grup artystycznych										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	337	348	336	440	544	405	167	233	231	284	296
Lidzbark Warmiński	341	407	442	442	200	1 087	912	610	614	619	628
Giżycko	163	154	168	109	105	115	116	157	155	61	169
Mrągowo	130	145	168	158	172	162	165	135	150	45	224
obszar	kół / kluby / sekcje										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	24	26	25	33	27	34	38	48	8	6	5
Lidzbark Warmiński	12	22	11	11	15	9	17	13	12	13	14
Giżycko	6	3	5	6	7	10	22	18	6	18	3
Mrągowo	6	8	5	8	8	6	7	7	7	22	16
obszar	członkowie kół / klubów / sekcji										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	501	470	427	508	437	466	554	472	119	81	163
Lidzbark Warmiński	570	608	555	555	697	447	633	665	665	625	647
Giżycko	63	20	35	36	117	145	226	197	62	211	127
Mrągowo	52	74	56	86	89	64	355	64	87	225	142

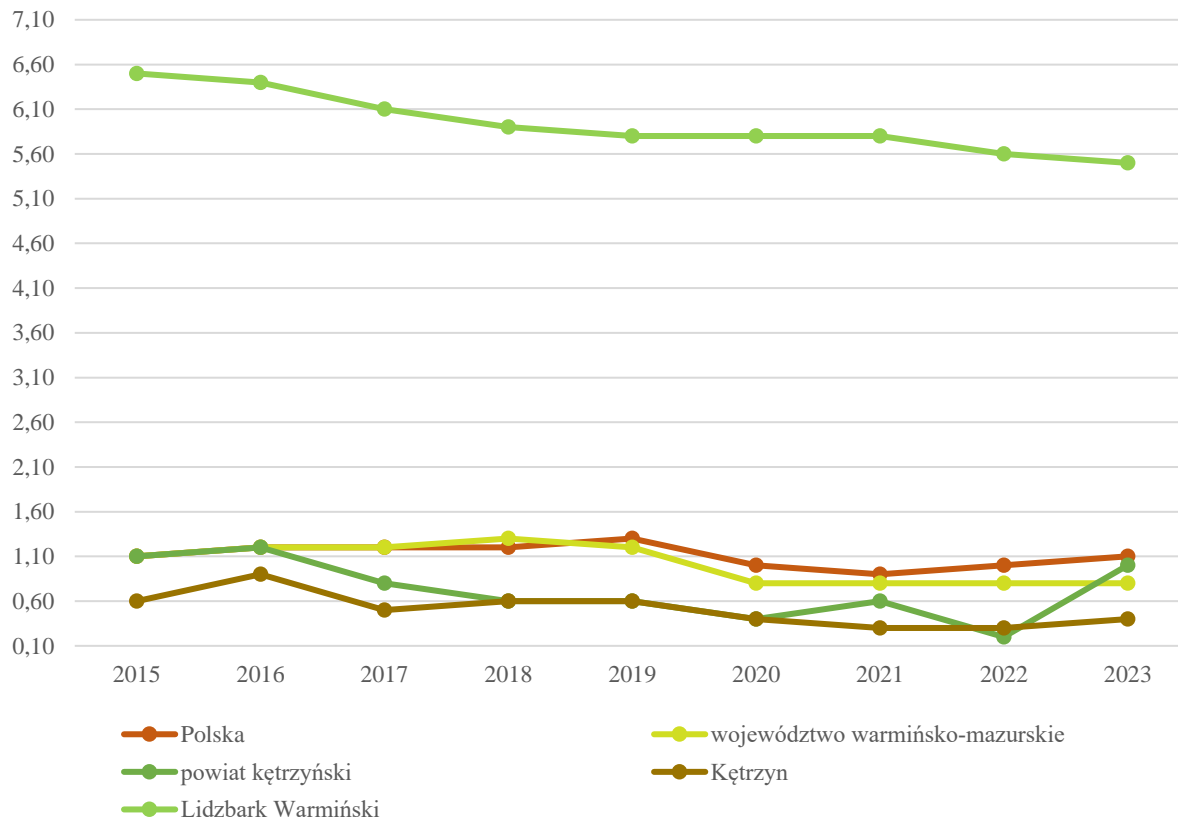
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Kętrzyn w latach 2013-2023 pokazuje znaczną zmienność w liczbie grup artystycznych, z wyraźnymi szczytami i spadkami. W porównaniu z innymi miejscowościami, Kętrzyn w 2016 roku miał najwyższą liczbę grup artystycznych (30), co było najwyższym wynikiem w całym badanym okresie. Jednak w kolejnych latach liczba ta spadła znacząco. W 2023 roku Kętrzyn miał 16 grup artystycznych, co jest porównywalne z wynikami Giżycka (15 grup) i takie same jak Mrągowa (16 grup). Pomimo tej zmienności, Kętrzyn wykazuje tendencję do mniejszych liczby grup artystycznych w ostatnich latach, podczas gdy Lidzbark Warmiński, mimo mniejszych wzrostów, utrzymuje stabilniejsze wyniki.

W zakresie kół, klubów i sekcji, Kętrzyn wyróżnia się znacznym wzrostem liczby tych jednostek w latach 2017-2020, osiągając szczyt w 2020 roku (48). W porównaniu do innych miejscowości, Kętrzyn miał wyraźnie wyższą liczbę kół/klubów/sekcji w latach szczytowych. Jednak w późniejszych latach liczba ta gwałtownie spadła do 5 w 2023 roku, co stanowi jeden z najniższych wyników w porównaniu z innymi miejscowościami tuż po Giżycku (3). Warto zauważyć, że liczba członków w tych jednostkach w Kętrzynie także wykazuje duże wahania, z najwyższym poziomem w 2019 roku (554 członków) i drastycznym spadkiem w 2021 roku (119 członków). W kontekście porównawczym, inne miejscowości, takie jak Lidzbark Warmiński, zachowują większą stabilność w liczbie kół/klubów/sekcji oraz liczbie ich członków, co może sugerować bardziej trwały system wsparcia i zaangażowania lokalnego w porównaniu do Kętrzyna.

W związku z problemem starzejącego się społeczeństwa panującym w całym kraju, poddano analizie m.in. udział osób powyżej 60. roku życia w kołach, klubach i sekcjach.

Rysunek 16. Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej [%]

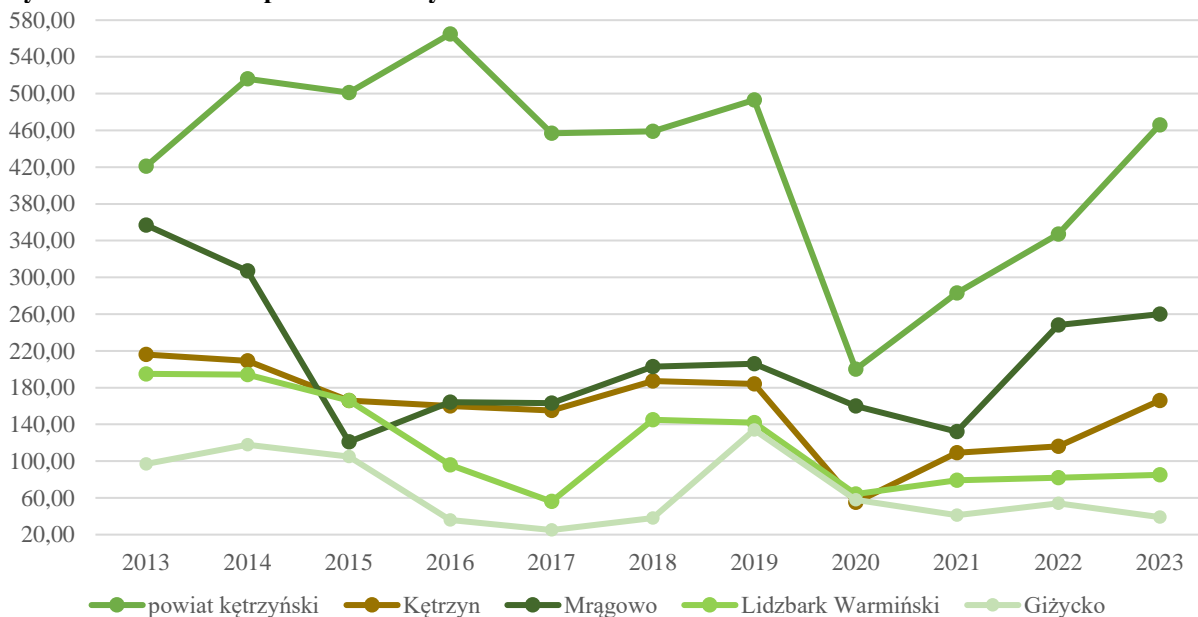


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W ramach grupy porównawczej (brak danych dla Giżycka, Mrągorowa oraz gminy wiejskiej Kętrzyn) zauważalna jest dominująca pozycja miasta Lidzbark Warmiński natomiast wyraźnie niższy udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej w przedziale od 0,1 do 1,3 posiada reszta analizowanych jednostek.

Poniższy rysunek w sposób graficzny obrazuje liczbę zorganizowanych imprez w ramach grupy porównawczej.

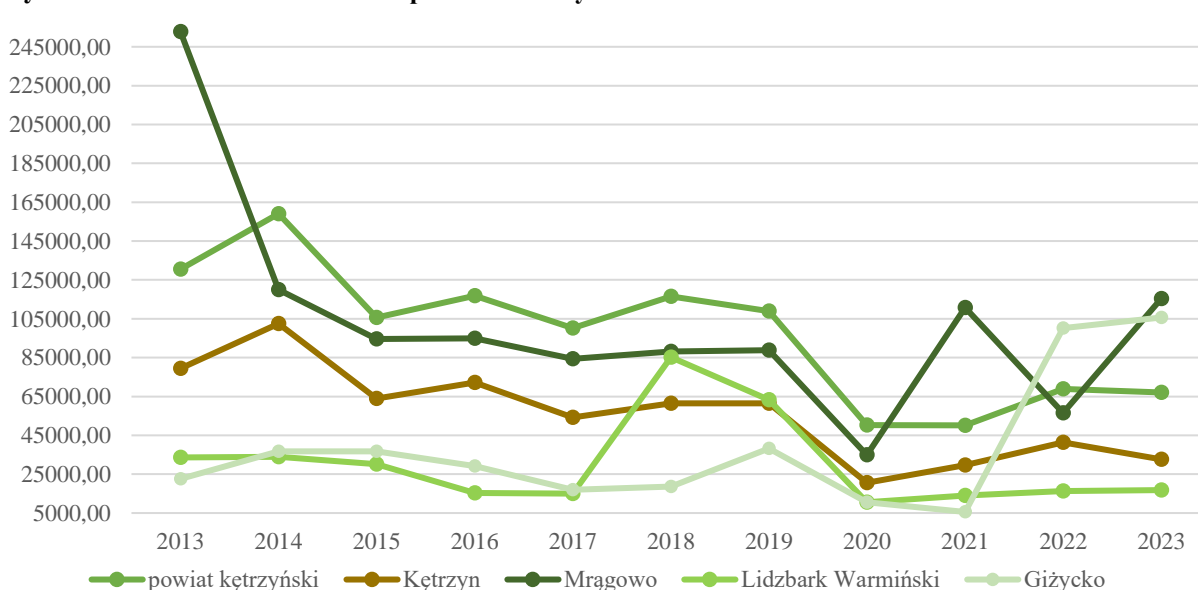
Rysunek 17. Liczba imprez kulturalnych



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2013-2023 liczba imprez kulturalnych w Kętrzynie wykazuje dużą zmienność, z wyraźnymi szczytami i spadkami. Najwięcej imprez zorganizowano w 2013 roku (216), a następnie liczba ta spadła do 55 w 2020 roku, co było efektem pandemii COVID-19. Po okresie spadków, liczba imprez wzrosła w 2021 roku do 116, a w 2022 roku osiągnęła 166. W porównaniu z innymi miejscowościami, Kętrzyn miał wyraźne wahania, ale ogólnie utrzymywał się na średnim poziomie w porównaniu do powiatu kętrzyńskiego, Giżycka, Lidzbarku Warmińskiego i Mrągowo. Powiat kętrzyński miał najwyższy poziom imprez w 2015 roku (565), natomiast nie dziwi fakt, że tych imprez jest najwięcej, gdyż powiat jest największą terytorialnie jedną z grupy analizowanych. Kętrzyn, mimo okresowych trudności, pozostaje istotnym ośrodkiem kulturalnym w regionie.

Rysunek 18. Liczba uczestników imprez kulturalnych



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2013-2023 liczba uczestników imprez kulturalnych w Kętrzynie wykazuje dużą zmienność. Najwięcej uczestników zanotowano w 2014 roku (102 462), ale od tego czasu liczba ta regularnie malała, osiągając poziom 32 625 w 2023 roku. W porównaniu z innymi miejscowościami, Kętrzyn na ogół ma niższe liczby uczestników. Mrągowo, mimo pewnych wahań, z powodu organizacji imprez ogólnokrajowych regularnie notuje najwyższe wartości uczestników. Powiat kętrzyński również przewyższa Kętrzyn w liczbie uczestników, osiągając szczyt w 2014 roku (159 060). Giżycko oraz Lidzbark Warmiński notują liczby uczestników wyższe niż Kętrzyn, przy czym Giżycko ma duże wahania, a Lidzbark Warmiński stabilniejsze wyniki. Kętrzyn, mimo lat szczytowych, pozostaje w tyle za większymi jednostkami pod względem liczby uczestników imprez kulturalnych.

Tabela 11. Imprezy organizowane przez domy kultury w Kętrzynie w 2023 roku na tle grupy porównawczej

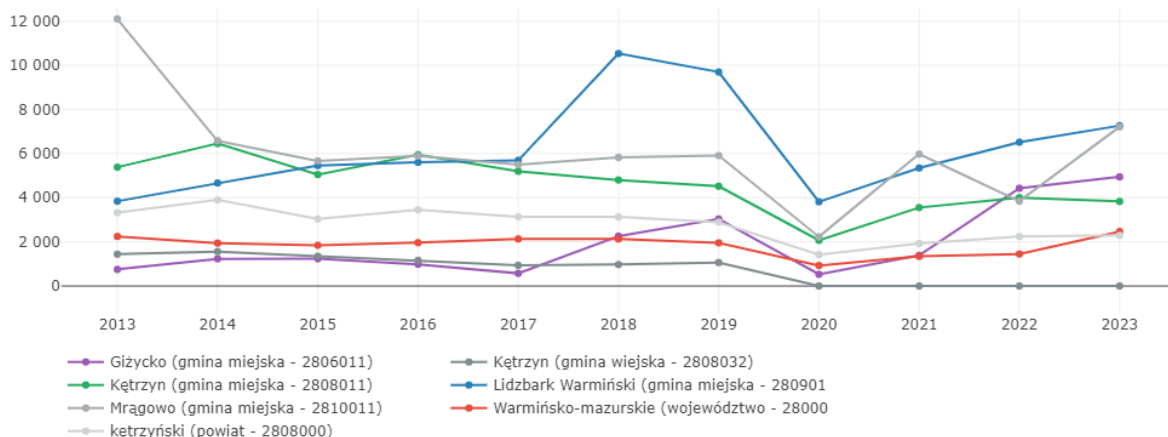
kategoria	Giżycko	Mrągowo	<u>Kętrzyn</u>	Lidzbark Warmiński
festiwale i przeglądy artystyczne	0	14	<u>8</u>	4
koncerty	19	29	<u>30</u>	20
prelekcje, spotkania, wykłady	4	97	<u>18</u>	6
imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne	0	0	<u>0</u>	2
konkursy	3	23	<u>11</u>	3
pokazy teatralne	3	15	<u>13</u>	20
seanse filmowe	0	0	<u>1</u>	0
wystawy	10	30	<u>12</u>	8
konferencje	0	0	<u>0</u>	4
interdyscyplinarne	0	7	<u>3</u>	6
warsztaty	0	24	<u>67</u>	12
inne	0	21	<u>3</u>	0
Ogółem	39	260	<u>166</u>	85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W 2023 roku Kętrzyn zorganizował 166 imprez kulturalnych, co jest znaczącą liczbą w porównaniu do innych miejscowości. Najwięcej imprez w Kętrzynie dotyczyło warsztatów, gdzie zorganizowano 67 wydarzeń, co jest najwyższą liczbą w porównaniu do Giżycka, Mrągowo i Lidzbarka Warmińskiego. Kętrzyn również wyróżniał się dużą liczbą koncertów (30), przewyższając inne miejscowości pod tym względem. Jednak wg danych GUS w kategoriach takich jak festiwale i przeglądy artystyczne (8), imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (0) oraz konferencje (0), Kętrzyn miał znacznie mniej wydarzeń niż inne miejscowości. Giżycko i Mrągowo organizowały więcej imprez w kategoriach prelekcji, spotkań oraz pokazów teatralnych. Lidzbark Warmiński, z kolei, miał więcej pokazów teatralnych (20) oraz konferencji (4), ale mniej warsztatów (12). Ogólnie, Kętrzyn wyróżnia się w niektórych kategoriach, ale ma mniejszą różnorodność imprez w porównaniu do pozostałych miejscowości.

Ostatecznie w ramach zagadnień kulturowych warto przyjrzeć się liczbie osób odwiedzających instytucje kultury w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Dane te przedstawione zostały poniżej.

Rysunek 19. Odwiedzający filharmonie, muzea, wystawy i koncerty na 1000 mieszkańców



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Wykres pokazuje liczbę odwiedzających filharmonie, muzea, wystawy i koncerty na 1000 mieszkańców w latach 2013-2023, z uwzględnieniem różnych jednostek administracyjnych. Kętrzyn wykazuje stabilność w liczbie odwiedzających, z umiarkowanym wzrostem od 2021 roku, przewyższając niektóre inne jednostki, jak Giżycko i Mrągowo. Powiat kętrzyński miał bardziej zmienne wskaźniki, ale również notuje wzrost po 2020 roku. Na tle innych jednostek, takich jak Lidzbark Warmiński, Kętrzyn wypada dobrze, chociaż nie osiąga najwyższych wartości. Ogólnie, pandemia COVID-19 spowodowała spadek odwiedzin w 2020 roku, ale dane wskazują na stopniową odbudowę. Kętrzyn wyróżnia się pozytywnie pod względem stabilności i umiarkowanego wzrostu liczby odwiedzających w ostatnich latach.

Pomimo posiadanej infrastruktury i szerokiej oferty kulturalnej, w przeprowadzonym w 2024r. badaniu na temat potrzeb kętrzyńskiej młodzieży, ankietowani słabo ocenili ofertę skierowaną do młodych ludzi: negatywnie odbierana przez 47% (zsumowane odpowiedzi „zdecydowanie źle” i „raczej źle”). Badani (66% osób do 25 r.ż. i 49% powyżej) upatrują przyczyną słabego zainteresowania ofertą Miasta dla młodzieży w braku różnorodnej oferty dostosowanej do wieku i panujących trendów, za małej ilości zajęć i miejsc.

Podsumowując, Kętrzyńskie Centrum Kultury (KCK) jest kluczowym animatorem życia kulturalnego w mieście, oferując szeroki wachlarz zajęć artystycznych i organizując liczne imprezy kulturalno-rozrywkowe. W 2023 roku Galerię Sztuki „RastArt” odwiedziło około 1200 osób, a kino „GWIAZDA” przyciągnęło 33 996 widzów na 1088 seansach filmowych. KCK również prowadzi Punkt Informacji Turystycznej, który w 2023 roku odwiedziło 3114 osób. Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego zorganizowało w 2023 roku wystawę „Mortem bonam vitae esse initium”, przyciągającą wielu odwiedzających. Miejska Biblioteka Publiczna w Kętrzynie odnotowała wzrost liczby wypożyczeń książek w 2023 roku, osiągając 77 798 wypożyczeń, co przekłada się na 3,2 wolumina na mieszkańca. W Kętrzynie liczba grup artystycznych w 2023 roku wynosiła 16, co jest wynikiem porównywalnym z sąsiednimi miastami. Pomimo zmiennej liczby imprez kulturalnych, Kętrzyn pozostaje ważnym ośrodkiem kultury w regionie.

2.4. Sport i rekreacja

Według najnowszych dostępnych danych GUS, w Kętrzynie działało 9 klubów sportowych (włącznie z klubami wyznaniowymi i UKS), które zrzeszały 620 członków z czego 366 ćwiczących do 18 roku życia (chłopcy: 279, dziewczęta: 87). Aktywnych było 13 sekcji sportowych. Na podstawie tych danych wg GUS opracowano, celem porównania z innymi miastami, dane na 2022 rok, poprzez estymację bezpośrednią z uwzględnieniem imputacji¹⁴.

Główną jednostką organizacyjną, która realizuje zadania z zakresu sportu i rekreacji jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kętrzynie. Do najważniejszych obiektów sportowych i terenów sportowo-rekreacyjnych, którymi zarządza MOSiR należy zaliczyć¹⁵:

- „Kętrzynianka” obiekt sportowy przy ulicy Szpitalnej,
- Hala widowiskowo-sportowa przy ulicy Kazimierza Wielkiego,
- obiekt sportowy („Hala Mistrzów”) przy ulicy Stanisława Moniuszki,
- Stadion Miejski przy ulicy Chopina/Bydgoskiej,
- Lodowisko Miejskie przy ulicy Michała Kajki,
- Bałtyckie Centrum Bilardowe przy ul. Moniuszki,
- Park Rozrywki (skatepark, plac zabaw) przy ulicy Moniuszki,
- Pumptrack i street workout przy ulicy Wierzbowej.

Priorytetowymi dyscyplinami sportu szkolnego i kwalifikowanego w mieście Kętrzynie są:

- Bilard – SEVEN Kętrzyn,
- Boks – LKS „Niedźwiedź” Kętrzyn,
- Jazda na rolkach - „Blue Bear” Kętrzyn,
- Kettlebell – „Giria” Kętrzyn,
- Lekkoatletyka – Fundacja Drużyna ML,
- Piłka nożna – KKS „Granica” Kętrzyn,
- Piłka ręczna – MKS MOSIR Kętrzyn,
- Piłka siatkowa – MKS MOSIR Kętrzyn, UKS „Bad-Max”,
- Szachy – „Hetman-Pionier” Kętrzyn,
- Taekwondo olimpijskie – KKT „Tygrys”,
- Tenis stołowy – UKS „Olimp” Kętrzyn,
- Zapasy – UKS „Olimp” Kętrzyn,
- Żeglarstwo – KKŻ „Kaper”.

W przeprowadzonym wśród mieszkańców badaniu na temat potrzeb młodzieży ankietowani dość dobrze ocenili ofertę sportowo-rekreacyjną - 50% udzielonych odpowiedzi pozytywnych.

W 2023 roku odbyło się 45 imprez sportowych o zasięgu lokalnym na terenie obiektów administrowanych przez Ośrodek, przy współorganizacji klubów sportowych, dedykowane dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W sportowych wydarzeniach uczestniczyło około 1600 osób. Ośrodek był organizatorem rozgrywek szczebla miejskiego, powiatowego, półfinałów i finałów w ramach rywalizacji Igrzysk Dzieci, Igrzysk Młodzieży Szkolnej, Licealiady Warmińsko-

¹⁴ <https://bdl.stat.gov.pl/>

¹⁵ www.mosir-ketrzyn.pl

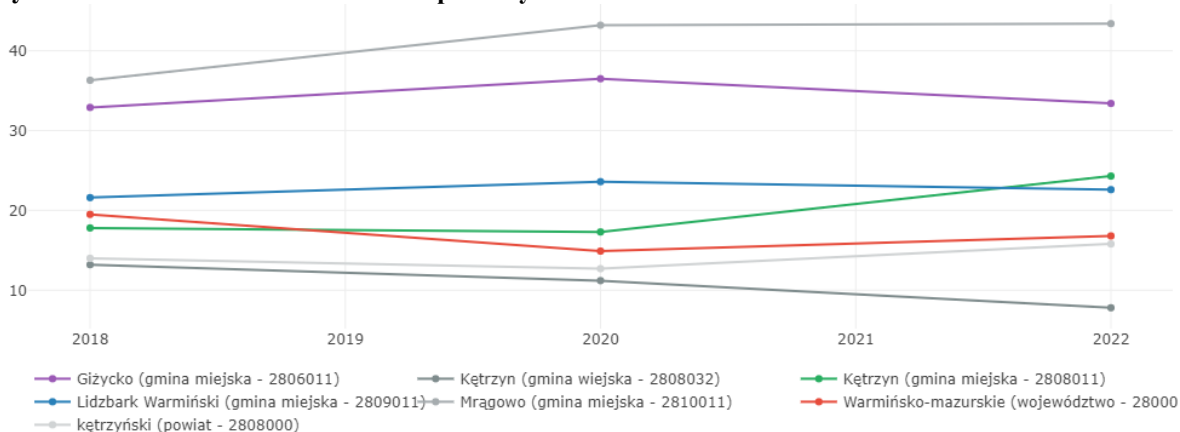
Mazurskiego Szkolnego Związku Sportowego. Dotyczyło to rozgrywek piłki nożnej, piłki siatkowej, piłki ręcznej, siatkówki plażowej¹⁶.

Miasto realizuje projekt „Lokalny Animator Sportu”, którego celem jest upowszechnianie aktywności fizycznej i sportu wśród dzieci i młodzieży poprzez umożliwienie udziału w sportowych zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych, dofinansowanych ze środków Ministerstwa Sportu, w ramach zadań realizowanych przez Ministra Sportu. Zajęcia te realizowane są przez lokalnych animatorów sportu w oparciu o infrastrukturę, powstałą w ramach rządowego programu „Moje Boisko Orlik 2012” oraz pozostałą bazę lokalnej infrastruktury sportowej. W Kętrzynie zajęcia prowadzone były na boiskach typu „Orlik” przy Sp Nr 1, 3 i 4. Na boiskach zatrudnionych było 5 animatorów: po dwóch animatorze przy SP 1 i SP 3 oraz jeden animator przy SP 4¹⁶.

W ramach kampanii „Rowerowy Maj 2023” w mieście Kętrzyn uczestniczyło łącznie 1092 dzieci ze szkół podstawowych: Szkoły Podstawowej nr 1 im. Feliksa Nowowiejskiego, Szkoły Podstawowej nr 3 im. Marii Zientary – Malewskiej, Szkoły Podstawowej nr 4 im. Stanisława Moniuszko, Szkoły Podstawowej nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Macieja Kalenkiewicza „Kotwiczka”, NSP „Klucz” w Kętrzynie, Oddział Przedszkolny przy SP3 oraz przedszkoli: Przedszkola Miejskiego „Malinka” i Miejskiego Przedszkola Integracyjnego „Smerfowa Kraina”. W maju 2023 r. odnotowano łącznie 31 010 aktywnych przejazdów za pomocą środka transportu w postaci roweru, hulajnogi, rolek i deskorolki. Z uwagi na rosnące zainteresowanie kampanią wśród dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych, grona nauczycielskiego oraz rodziców i opiekunów, miasto Kętrzyn postanowiło zorganizować „Kętrzyński Rowerowy Maj” w 2024 r.¹⁶

Poniższy rysunek w sposób graficzny przedstawia wskaźnik dotyczący liczby członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców.

Rysunek 20. Liczba członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Pod względem liczby członków klubów sportowych przypadających na 1000 mieszkańców w ramach analizowanej grupy porównawczej dominuje Mrągowo, gdzie osiągnięto w 2022 roku wskaźnik na poziomie 43,4, tuż za nim uplasowało się Giżycko z wynikiem 36,5 w 2020 roku. Kętrzyn odnotował najniższy wynik 7,8 w 2022 roku, zauważalna jest również tendencja spadkowa. W latach 2018-2020 wynik ten nie odbiegał znacząco od powiatu kętrzyńskiego,

jednak w kolejnych latach w powiecie trend spadkowy nieznacznie odwrócił się w przeciwieństwie od Miasta Kętrzyn.

Dane porównujące trendy w ramach kultury fizycznej i sportu zostały zaprezentowane w tabeli poniżej. Są to ponownie wartości obliczone na podstawie estymacji bezpośredniej z uwzględnieniem imputacji, które zamieszczone zostały na stronie GUS wg aktualizacji z 11.06.2024.

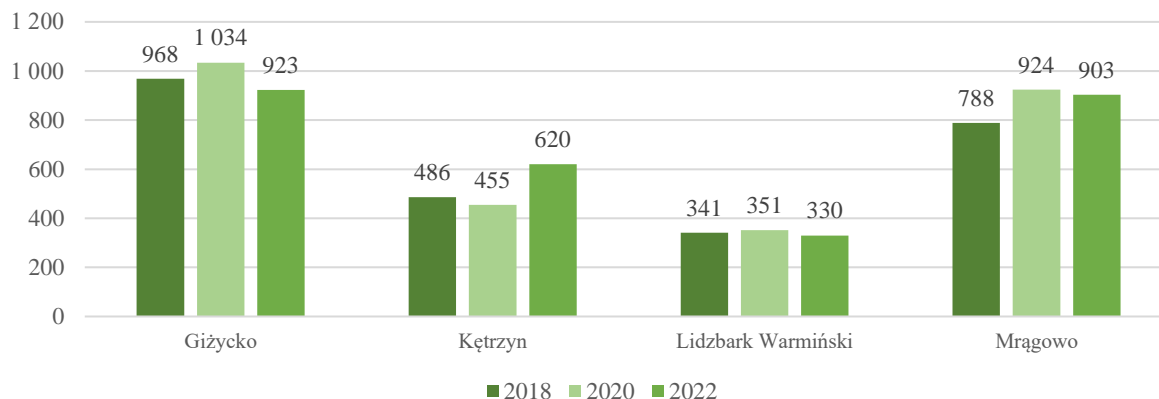
Tabela 12. Kultura fizyczna i sport

obszar	kluby		
	2018	2020	2022
Kętrzyn	9	7	9
Lidzbark Warmiński	7	6	7
Mrągowo	12	10	8
Giżycko	26	22	22
obszar	sekcje sportowe		
	2018	2020	2022
Kętrzyn	13	11	13
Lidzbark Warmiński	10	8	12
Mrągowo	20	18	14
Giżycko	39	32	30
obszar	ćwiczący ogółem		
	2018	2020	2022
Kętrzyn	642	455	632
Lidzbark Warmiński	317	325	324
Mrągowo	974	896	894
Giżycko	1 084	967	908
obszar	ćwiczący na 1000 mieszkańców		
	2018	2020	2022
Kętrzyn	23,5	17,3	24,8
Lidzbark Warmiński	20,0	21,8	22,2
Mrągowo	44,9	41,9	43,0
Giżycko	36,9	34,1	32,9

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W latach 2018-2022 liczba klubów sportowych w Kętrzynie była stabilna, z wyjątkiem spadku w 2020 roku, gdzie wyniosła 7, by w 2022 wrócić do 9. Liczba sekcji sportowych również była stabilna, co wskazuje na niewielkie zmiany w działalności sportowej. Liczba ćwiczących ogółem spadła znacząco w 2020 roku, jednak w 2022 niemal wróciła do poziomu z 2018 roku. Pomimo tych fluktuacji, wskaźnik ćwiczących na 1000 mieszkańców w Kętrzynie wzrósł w 2022 roku do 24,8, co sugeruje poprawę aktywności sportowej po trudniejszym okresie pandemii. W porównaniu do innych miast, takich jak Giżycko czy Mrągowo, Kętrzyn ma mniejszą liczbę klubów i sekcji, ale wskaźnik ćwiczących jest konkurencyjny. Kętrzyn utrzymuje stabilną bazę sportową, mimo pewnych trudności w 2020 roku.

Rysunek 21. Liczba członków klubów sportowych ogółem w Kętrzynie na tle grupy porównawczej



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

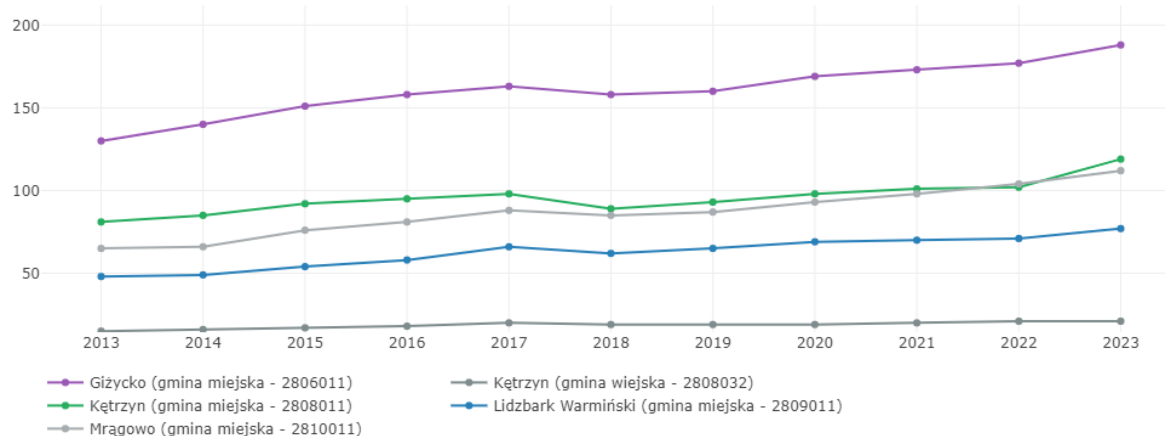
W 2022 roku Kętrzyn miał 620 członków klubów sportowych. W Giżycku liczba członków była znacznie wyższa i wynosiła 923, tuż za nim uplasowało się Mrągowo, z 903 członkami. Lidzbark Warmiński, z 330 członkami, miał zdecydowanie najmniej uczestników. Kętrzyn znajduje się w średniej pozycji w tej grupie. Od 2018 roku tylko Kętrzyn i Mrągowo odnotowały wzrost liczby członków klubów sportowych, co sugeruje pozytywny trend. Jednakże, różnica między Kętrzynem a liderem, Giżyckiem, wskazuje na znaczącą lukę w zaangażowaniu sportowym.

Kętrzyn w zakresie sportu i rekreacji wykazuje stabilność w liczbie klubów sportowych, których liczba w 2022 roku wróciła do poziomu sprzed pandemii (9 klubów). Liczba sekcji sportowych pozostaje na stabilnym poziomie, a liczba ćwiczących ogółem po spadku w 2020 roku znów wzrosła, osiągając w 2022 roku 632 osoby. Wskaźnik ćwiczących na 1000 mieszkańców również wykazał pozytywną tendencję wzrostową, co sugeruje rosnące zainteresowanie sportem w mieście. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji odgrywa kluczową rolę w zarządzaniu licznymi obiektami sportowymi, które są intensywnie użytkowane przez mieszkańców. Priorytetowymi dyscyplinami sportowymi w Kętrzynie są m.in. piłka nożna, siatkówka, bilard, boks i szachy. Pomimo pewnych wyzwań, takich jak niższa liczba członków klubów sportowych w porównaniu do miast takich jak Giżycko, Kętrzyn pokazuje dynamiczny rozwój i rosnącą aktywność sportową.

2.5. Organizacje pozarządowe i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne

Zgodnie z dostępnymi danymi na stronie monitora rozwoju lokalnego, w 2023 roku w Kętrzynie było 119 zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W 2013 roku było ich na terenie miasta 81, ich liczba wzrastała do 2017 roku (osiągnęła wtedy wartość 98). W latach 2018-2020 liczba ta systematycznie wzrastała. Taka liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych sprawia, że Kętrzyn znajduje się na drugiej pozycji w ramach analizowanej grupy porównawczej. Najwięcej zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w 2023 roku zanotowano w Giżycku (188 takich jednostek). Najmniej natomiast gminie wiejskiej Kętrzyn (21) i Lidzbarku Warmińskim (77 takich jednostek).

Rysunek 22. Liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Do głównych obszarów aktywności organizacji Kętrzyna zaliczyć można: pomoc społeczną, ochronę zdrowia, edukację, upowszechnianie kultury i sportu, wychowanie, sztukę, ochronę dziedzictwa narodowego, krajoznawstwo. Organizacje te zajmują się także organizacją wycieczek dla dzieci i młodzieży, ochroną bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałaniu patologiom społecznym.

Miasto należy do Związku gmin "Barcja" założonego 5 października 1993 roku. W skład Związku wchodzi 6 gmin: Gmina Miejska Kętrzyn, Gmina Wiejska Kętrzyn, Gmina Miejsko-Wiejska Reszel, Gmina Miejsko-Wiejska Korsze, Gmina Barciany oraz Gmina Srokowo. Zadaniem Związku jest przede wszystkim podejmowanie wspólnych przedsięwzięć społeczno-kulturalnych, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Najważniejszym z nich jest realizacja zadania pn. „Budowa ścieżki rowerowej na terenie powiatu kętrzyńskiego”¹⁶.

Jedno z stowarzyszeń działające w obszarze edukacyjno-kulturalnym jest Stowarzyszenie im. Arno Holza dla Porozumienia Polsko-Niemieckiego w Kętrzynie działające od 1996 roku. Zrzesza ono ludność polską i niemiecką (przedwojennych mieszkańców Kętrzyna) organizując sympozja naukowe, wykłady, spotkania literackie, imprezy muzyczne i przedstawienia teatralne oraz wystawy. Współpracuje z innymi organizacjami i instytucjami działającymi na

¹⁶ <http://www.barcja.org.pl/>

rzecz porozumienia polsko-niemieckiego (m.in. Wspólnotą Kulturową „Borussia”) oraz szkołami powiatu kętrzyńskiego¹⁷.

Wykaz najbardziej aktywnych organizacji prezentuje poniższa tabela.

Tabela 13. Wykaz organizacji pozarządowych na terenie miasta

nazwa	adres
Stowarzyszenie Kulturalne „Konik Mazurski”	Plac Zamkowy 1
Stowarzyszenie Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej Oddział w Kętrzynie	ul. Słowackiego 2/7
Towarzystwo Miłośników Ziemi Kętrzyńskiej im. Zofii Licharewej	ul. Chrobrego 12
Bractwo Rycerskie Strażnicy „Rast” przy Zamku Kętrzyn	Plac Zamkowy 1
Kętrzyńskie Stowarzyszenie Integracji Społecznej – Klub Abstynenta „Dromader” w Kętrzynie	ul. Dworcowa 10/1
Klub Seniora „Pod Niedźwiadkiem”	ul. Dworcowa 10/8
Fundacja „Przełamywania Barier”	ul. Łokietka 25A/13
Związek Sybiraków Koło w Kętrzynie	ul. Powstańców Warszawy 5
Uniwersytet III Wieku w Kętrzynie	ul. A. Asnyka 10
Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin „RAZEM”	ul. Klonowa 2 B
Stowarzyszenie Rowerowe Cyklista	ul. Pocztowa 13
Miejski Klub Szachowy „Hetman-Pionier”	ul. Sikorskiego 24a
Miejski Klub Sportowy MOSIR	ul. Kazimierza Wielkiego 12A
Fundacja Akademia Piłkarska SOCCER Kętrzyn	ul. Limanowskiego 25
Stowarzyszenie HIP-HOP Mazury	ul. Sikorskiego 24A
Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami Oddział w Kętrzynie	ul. Wojska Polskiego 4/5
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Kętrzynie	ul. Wojska Polskiego 9/1
Kętrzyńskie Towarzystwo „AMAZONKI”	ul. Dworcowa 10/3
Kętrzyński Klub Taekwondo TYGRYS	ul. Bydgoska 20
TPD Koło Pomocy Dzieciom o Niepełnej Sprawności Ruchowej	ul. Dworcowa 10/6

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.miastoketrzyn.pl/>

Na terenie miasta funkcjonuje jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej. Ochotnicza Straż Pożarna w Kętrzynie została utworzona 2008 roku. Od tego czasu uczestniczyła w działaniach kulturalno-oświatowych realizowanych na terenie miasta Kętrzyn np. coroczne konkursy plastyczne kierowane do dzieci i młodzieży. Wspólnie z Komendą Powiatową Straży Pożarnej w Kętrzynie organizowała i wyposażała salę edukacyjną „Ognik”. W roku 2022 r. Ochotnicza Straż Pożarna w Kętrzynie zrealizowała wydarzenie kulturalne „Strażak od kuchni”. OSP Kętrzyn w 2022 roku posiadało 12 jednostek i skupiała 244 członków, w tym 209 uprawnionych do działań ratowniczych. W 2023 roku strażacy ratownicy OSP w Kętrzynie uczestniczyli 28 razy w działaniach ratowniczych lub akcjach ratowniczych na terenie miasta Kętrzyn i gmin sąsiednich¹⁸.

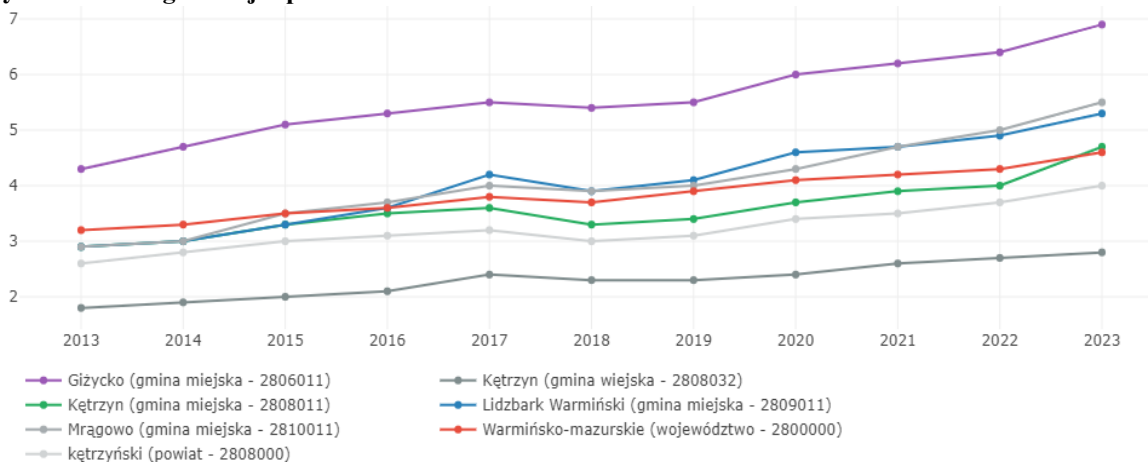
¹⁷ http://leksykonkultury.ceik.eu/index.php/Stowarzyszenie_im_Arno_Holza_dla_Porozumienia_Polsko-Niemieckiego_w_K%C4%99trzynie

¹⁸ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

Od 2023 r. w mieście funkcjonuje Kętrzyńskie Centrum Spotkań Seniora, które prowadzi zajęcia sportowo rekreacyjne.

W ramach porównania liczby organizacji społecznych przypadających na 1000 mieszkańców warto zwrócić uwagę na poniższy wykres.

Rysunek 23. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

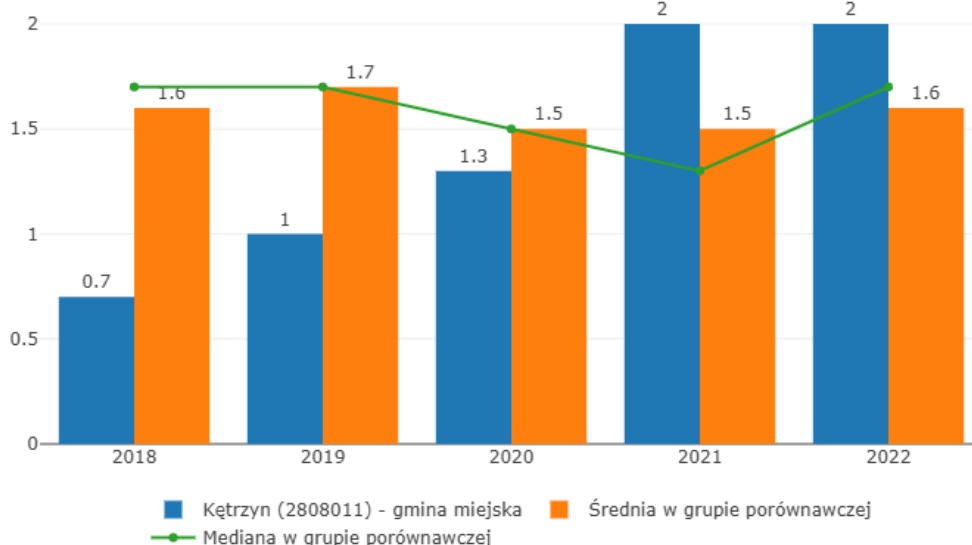


Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W Kętrzynie liczba organizacji społecznych na 1000 mieszkańców wzrastała stopniowo od 2013 roku, wykazując stabilny wzrost szczególnie po 2018 roku. W 2023 roku Kętrzyn osiągnął wartość zbliżoną do 4,7 organizacji na 1000 mieszkańców, co plasuje miasto powyżej średniej dla powiatu kętrzyńskiego (4), ale zdecydowanie poniżej wartości dla Giżycka (6,9). W porównaniu do innych miast, takich jak Lidzbark Warmiński czy Mragowo, Kętrzyn utrzymuje się na podobnym poziomie, z lekko wyższym tempem wzrostu w ostatnich latach. Giżycko zdecydowanie dominuje na wykresie, z największą liczbą organizacji społecznych na 1000 mieszkańców przez cały okres. Trend wzrostowy w Kętrzynie może wskazywać na rosnącą aktywność obywatelską lub lepsze warunki dla rozwoju organizacji społecznych w ostatnich latach. Pomimo wzrostu, Kętrzyn ma jeszcze pole do poprawy w porównaniu do liderów, takich jak Giżycko.

Poniższy wykres ukazuje inny wskaźnik poziomu partycypacji społecznej – nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców w Kętrzynie na tle miast podobnych.

Rysunek 24. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 000 mieszk.

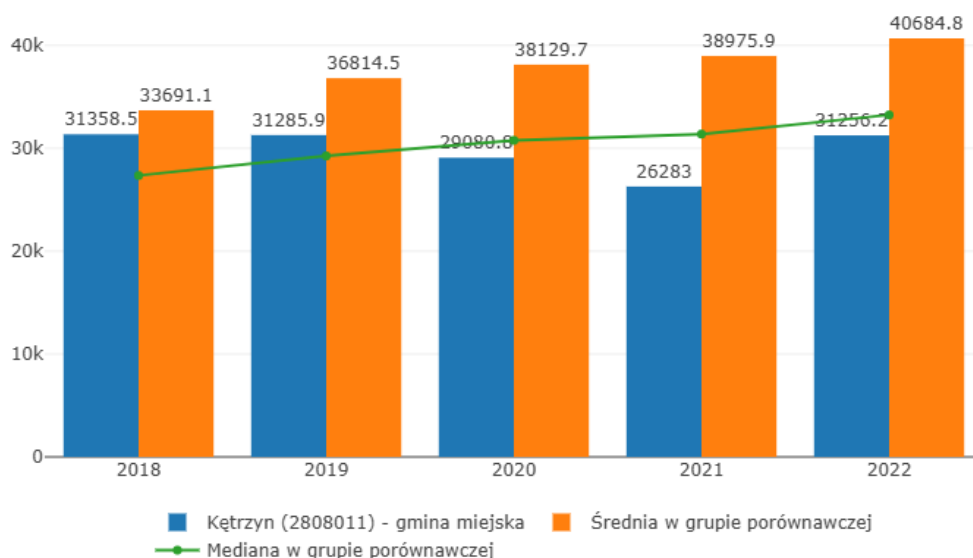


Źródło: MRL, 4.01.2025 r.

Wskaźnik pokazuje dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, gotowość do samodzielnego poszukiwania rozwiązań lokalnych problemów społecznych, gotowość dzielenia się czasem, kompetencjami dla dobra społeczności lokalnej. Dla Kętrzyna wartość wyniosła 2 w ostatnich analizowanych latach i od roku 2018 zdecydowanie wzrastała, podczas gdy średnia dla miast podobnych ulegała tylko niewielkim wahaniom (w 2022 wyniosła 1,6).

Poniższy wykres obrazuje stan wydatków z budżetu Kętrzyna na dotacje dla organizacji pożytku publicznego na 1000 mieszkańców na tle miast podobnych.

Rysunek 25. Wydatki z budżetu JST na dotacje dla OPP na 1000 mieszk.



Źródło: MRL, 4.01.2025 r.

Wydatki z budżetu miasta na organizację pożytku publicznego od 2018 r. utrzymują się na podobnym poziomie, w przeciwieństwie do średniej w grupie miast podobnych, gdzie w tym samym okresie (2018-2022) widoczny jest trend wzrostu wydatków. W 2022 r. wydatki Kętrzyna wyniosły 31 256,20 zł, zaś średnio w miastach podobnych wydano 40 684,80 zł.

Na terenie miasta działalność religijną prowadzą następujące kościoły i związki wyznaniowe¹⁹:

1. Parafia Rzymsko – Katolicka Archidiecezji Warmińskiej p.w. Św. Jerzego,
2. Parafia św. Katarzyny Aleksandryjskiej,
3. Parafia św. Jacka Odrowąża,
4. Parafia Świętego Brata Alberta Chmielowskiego,
5. Parafia Straży Granicznej Świętego Mateusza Ewangelisty,
6. Parafia Ewangelicko-Augsburska Św. Jana,
7. Parafia Prawosławna – Cerkiew Narodzenia Przenajświętszej,
8. Parafia grekokatolicka p.w. św. Bazylego Wielkiego,
9. Zbór Kościoła Chrześcijan Baptystów w Kętrzynie,
10. Kościół Zielonoświątkowy w Kętrzynie,
11. Parafia Grekokatolicka pw. Św. Bazylego Wielkiego w Kętrzynie,
12. Kościół Zielonoświątkowy w Kętrzynie.

2.6. Opieka zdrowotna, społeczna, bezpieczeństwo

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2023 roku liczba udzielonych porad lekarskich w Kętrzynie zmalała w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 270 666, osiągając tym samym poziom podobny do tego z 2018 roku (289 033). Brak jest zauważalnego jednoznacznego trendu, jeśli chodzi o ilość udzielonych porad lekarskich. W analizowanym przedziale czasowym (lata 2013-2023) najmniej porad udzielono w 2020 roku w liczbie 253 461. Najwięcej porad lekarskich udzielono natomiast w 2015 roku i było ich wtedy 292 341. W mieście funkcjonuje 24 przychodnie (stały poziom od 2020 roku), w tym 1 podlega samorządowi (stały poziom od 2004 roku) i 12 aptek (wzrost o 1 aptekę w stosunku do roku ubiegłego). W zakresie lecznictwa mieszkańcy korzystają z usług świadczonych m.in. przez:

- Szpital Powiatowy w Kętrzynie; ul. M. Skłodowskiej-Curie 2, 11-400 Kętrzyn,
- NZOZ Medicor Krzysztof Wronisz – Kardiolog; ul. Romualda Traugutta 7, 11-401 Kętrzyn,
- NZOZ "O.K.Med" S.C. Praktyka Grupowa Lekarzy Rodzinnych; ul. Fryderyka Chopina 1, 11-400 Kętrzyn,
- NZOZ "Eskulap"; Krótka 4, 11-400 Kętrzyn,
- Medyk s.c. NZOZ; ul. Kołobrzaska 1g, 11-400 Kętrzyn,
- Ignatowa Krystyna. Poradnia leczenia uzależnień NZOZ; ul. Ignacego Daszyńskiego 30, 11-400 Kętrzyn.

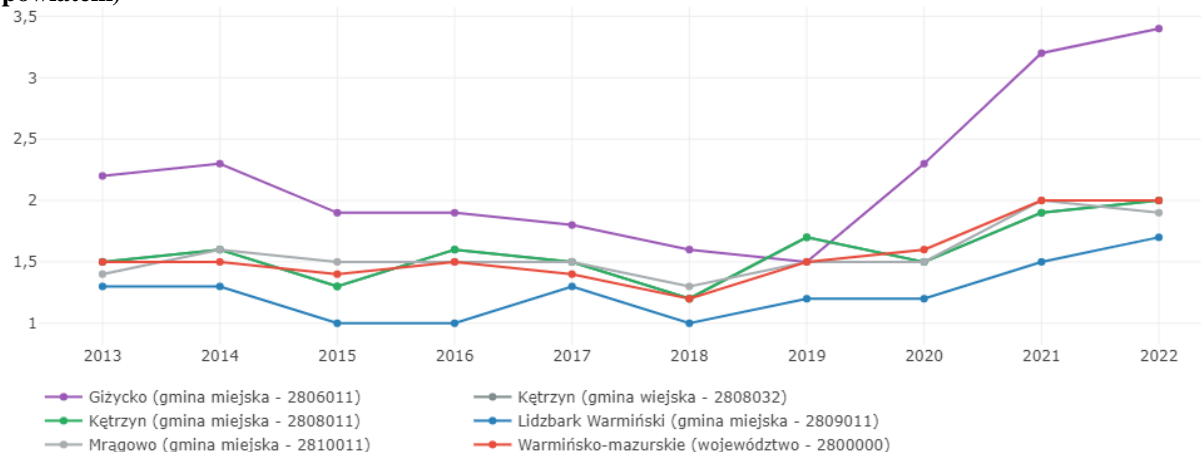
Zgodnie z raportem o stanie miasta za 2023 rok, Kętrzyn realizował dwa programy zdrowotne:

- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Kętrzyn na rok 2023,

¹⁹ <https://www.miastoketrzyn.pl/>

- Program Profilaktyki Zakażenia Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV) na lata 2023-2024.

Rysunek 26. Liczba lekarzy i dentystów na 1000 mieszkańców (dane powiatowe, dane dla miasta tożsame z powiatem)

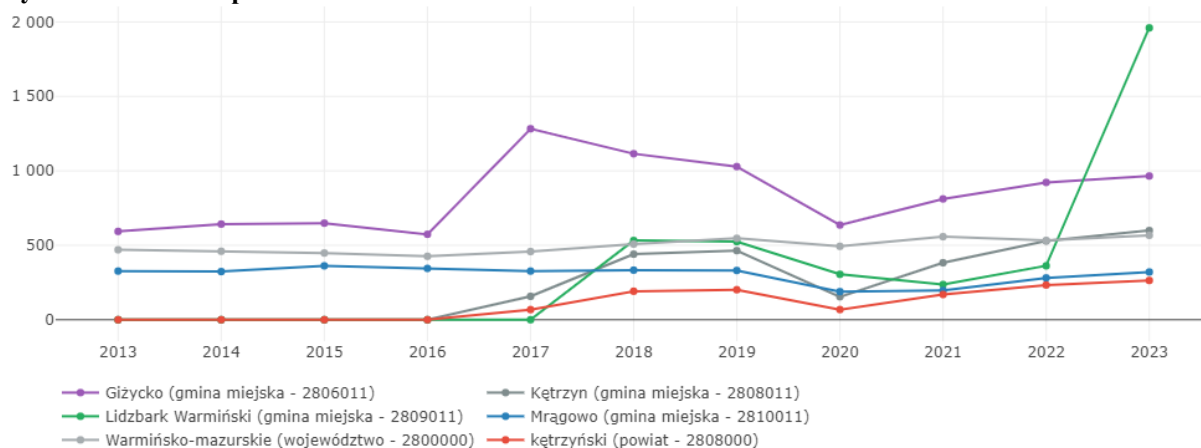


Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W latach 2013-2022 Kętrzyn posiadał stabilny poziom liczby lekarzy i dentystów na 1000 mieszkańców, oscylujący wokół wartości 1,5. W latach 2015 i 2018 odnotowano niewielki spadek, ale wskaźnik szybko wrócił do poprzedniego poziomu, co wskazuje na stabilność w dostępie do opieki medycznej. W porównaniu do Giżycka, które w ostatnich latach odnotowało znaczący wzrost (2022 rok – 3,4), Kętrzyn rozwijał się wolniej, ale stabilnie. Od 2018 roku wskaźnik wykazuje lekki trend wzrostowy, choć nie tak dynamiczny jak w przypadku Giżycka. Ogólnie rzecz biorąc, Kętrzyn cechuje umiarkowana i stabilna dostępność opieki zdrowotnej, bez większych wahań w analizowanym okresie tak jak w całym województwie osiągając w 2022 roku wartość 2. Najniższą wartość z analizowanych jednostek posiada Lidzbark Warmiński (2022 rok – 1,7).

Sytuację w ramach analizowanej grupy porównawczej co do liczby porad lekarskich udzielanych na 1000 mieszkańców prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 27. Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Na podstawie wykresu dotyczącego liczby porad lekarskich w przychodniach podległych samorządowi terytorialnemu na 1000 mieszkańców, Kętrzyn utrzymuje stosunkowo niski i stabilny wskaźnik w porównaniu do innych jednostek. W latach 2018-2023 liczba porad lekarskich w Kętrzynie oscyluje wokół wartości około 400-500 na 1000 mieszkańców, co wskazuje na umiarkowaną dostępność opieki zdrowotnej. W porównaniu do Giżycka, które notuje znacznie wyższy wskaźnik, a zwłaszcza Lidzbarka Warmińskiego, który w 2023 roku odnotowuje gwałtowny wzrost do poziomu blisko 2000 porad na 1000 mieszkańców, Kętrzyn pozostaje na niższym poziomie. W trakcie trwania pandemii COVID-19 w Kętrzynie liczba porad stopniowo malała. W 2023 roku, Kętrzyn utrzymuje podobną liczbę porad lekarskich jak w poprzednich latach co może sugerować stabilną, lecz mniej intensywnie wykorzystywaną infrastrukturę zdrowotną.

Głównym ośrodkiem pomocy społecznej w Kętrzynie jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. MOPS realizuje zadania ustawowe, w szczególności dotyczące pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, zaliczek alimentacyjnych, ubezpieczeń społecznych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, dożywiania dzieci, pracy socjalnej i innych²⁰. Placówka prowadzi także działalność mającą na celu zintegrowanie ludzi starszych oraz zaktywizowanie bezrobotnych. W mieście funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Kętrzynie prowadzony przez Starostwo, zapewniający całodobową opiekę i przeznaczony dla 78 osób przewlekle somatycznie chorych, niepełnosprawnych, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu²¹.

Ponadto pomoc społeczną świadczą: Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne „Kętrzyński Dom Wsparcia”, będący ośrodkiem wsparcia dla dorosłych niepełnosprawnych, w formie pobytu dziennego i całodobowego oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Kętrzynie (jednostka organizacyjna gminy miejskiej). Jednostki powiatu kętrzyńskiego to: Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciężary w Kętrzynie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Dom Dziecka, Zakład Aktywności Zawodowej i prowadzone przez Mazurskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Kętrzynie - Warsztaty Terapii Zajęciowej.

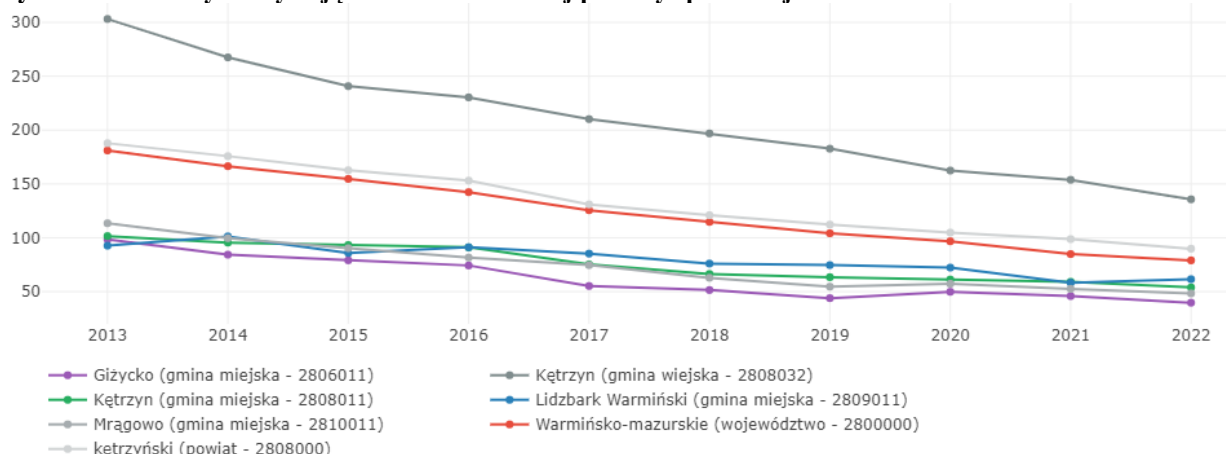
Od 2024 r. na terenie powiatu kętrzyńskiego funkcjonuje Centrum Integracji Społecznej prowadzone przez stowarzyszenie Kobieta Plus, we współpracy z Miastem Kętrzyn i Starostwem Powiatowym w Kętrzynie. W Centrum prowadzone są warsztaty: opiekuńcze, gastronomiczno-artystyczne, porządkowo - opiekuńcze, biurowe.

W ramach zagadnień dotyczących pomocy społecznej warto przyrzeć się liczbie osób, które faktycznie korzystają ze środowiskowej pomocy społecznej. Dane te przedstawia wykres poniżej.

²⁰ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

²¹ <http://dpsketrzyn.pl/>

Rysunek 28. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Zauważalny jest spadek we wszystkich analizowanych jednostkach, jeśli chodzi o liczbę osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców. Najwyższymi wartościami wskaźnika wśród analizowanych jednostek charakteryzuje się gmina wiejska Kętrzyn. Osiągnęła ona wartości wyższe od tych rejestrowanych w całym województwie. Kętrzyn zarejestrowało porównywalną wartość, wśród analizowanych miast grupy porównawczej, osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Wysokość tego wskaźnika w Kętrzynie na 2022 rok wyniosła 53 osób na 1000 mieszkańców. Są to wartości zbliżone do tych odnotowanych w Lidzbarku Warmińskim (61) i Mrągowo (48). Najniższym poziomem wskaźnika w ramach analizowanego przedziału czasowego charakteryzowało się Giżycko. W tabeli poniżej zawarto dane prezentujące sytuację Kętrzyna na tle grupy porównawczej, jeśli chodzi o rodziny korzystające ze świadczeń.

Tabela 14. Świadczenia na rzecz rodziny

obszar	rodziny otrzymujące zasiłki											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	983	924	832	762	807	812	774	730	603	486	427	346
Lidzbark Warmiński	624	509	463	428	487	516	489	431	336	277	227	189
Giżycko	1 051	976	916	848	888	876	847	757	625	538	441	358
Mragowo	687	679	604	562	626	623	657	599	444	346	288	238
obszar	dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	1 700	1 614	1 468	1 366	1 479	1 487	1 450	1 374	1 172	997	897	711
Lidzbark Warmiński	1 076	909	835	765	878	921	885	813	674	559	469	397
Giżycko	1 834	1 719	1 589	1 493	1 563	1 560	1 537	1 392	1 207	1 080	910	706
Mragowo	1 311	1 259	1 131	1 060	1 163	1 205	1 267	1 167	916	751	645	525

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując dane dotyczące rodzin otrzymujących zasiłki w Kętrzynie na przestrzeni lat 2012-2023, widać wyraźny spadek zarówno liczby rodzin, jak i dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłki. Porównując Kętrzyn z innymi miastami, takimi jak Lidzbark Warmiński, Giżycko i Mragowo, można zauważyć, że we wszystkich analizowanych miastach nastąpił spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki oraz dzieci, na które przyznawano świadczenia w latach 2012-2023. W Kętrzynie liczba rodzin korzystających z zasiłków zmniejszyła się o około 65%, co jest porównywalne z trendem obserwowanym w Mragowie (spadek również o 65%), w Giżycku (spadek o 66%) oraz Lidzbarku Warmińskim (spadek o 70%).

Podobny trend można zaobserwować w liczbie dzieci objętych zasiłkami. W Kętrzynie liczba ta spadła o 58%, podczas gdy w Mragowie o 60%, w Giżycku i Lidzbarku Warmińskim zmniejszyła się o odpowiednio o 62 i 63%. Te dane pokazują, że Kętrzyn podąża za ogólnym trendem obserwowanym w regionie, gdzie systematycznie maleje liczba rodzin i dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych. Jednakże, procentowe spadki w Kętrzynie są nieco mniejsze niż w Lidzbarku Warmińskim, co może sugerować, że w Kętrzynie sytuacja jest bardziej stabilna w porównaniu z innymi miastami.

Zgodnie z danymi dostępnymi na stronie GUS, w 2021 roku (brak późniejszych danych) w ramach realizacji Programu 500+ świadczeniem wychowawczym na terenie Kętrzyna objętych zostało miesięcznie średnio 4 063 dzieci. Świadczenia wychowawcze zostały wypłacone w łącznej kwocie 24 557 092 zł. Bardzo zbliżone wartości zanotowano w Giżycku (przeciętnie 4 552 dzieci oraz wydatki na poziomie 27 283 304 zł). Najniższe wartości tych wskaźników osiągnięto w Lidzbarku Warmińskim (przeciętnie 2 347 dzieci oraz wydatki na poziomie 14 133 708 zł).

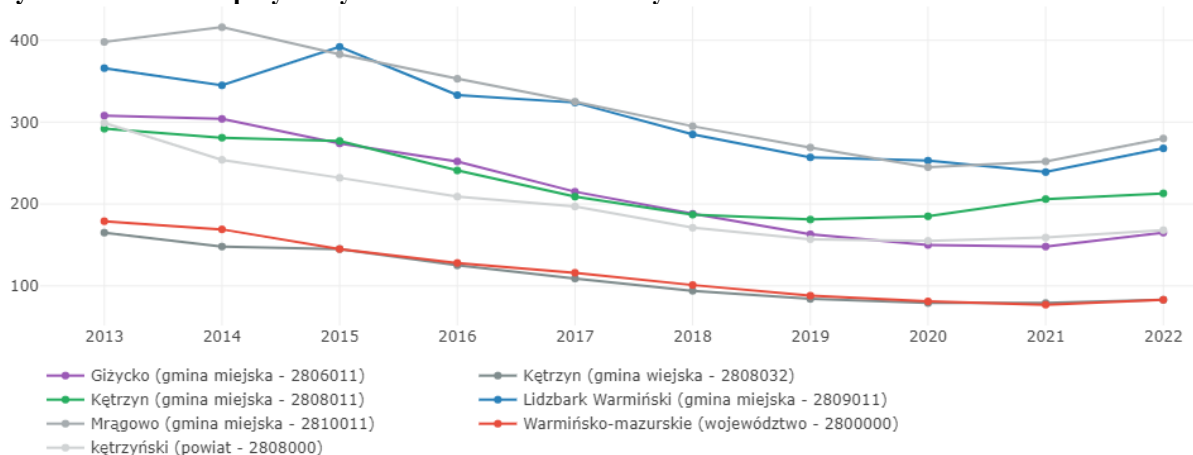
Osobom w trudnej sytuacji życiowej udzielane jest również wsparcie w formie możliwości korzystania z mieszkania treningowego (prowadzone przez powiat kętrzyński) lub z mieszkania chronionego (prowadzone przez Miasto Kętrzyn). Osoby tam przebywające są przygotowywane pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub oczekują na miejsce w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

Wg danych PSP 2021 w Kętrzynie przypada 2 605 jednoosobowych gospodarstw domowych i 2 907 2-osobowych na 9 979 gospodarstw łącznie. W 2002 1-os. było 2 521 i 2-os. 2 736 na

10 507 łącznie. Nakłada się trend wzrostu liczby jedno i dwu osobowych gospodarstw i spadkowy liczby gospodarstw ogółem.

W ramach udzielanych dodatków warto również przyrzeć się liczbie dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców w ramach Kętrzyna i analizowanej grupy porównawczej.

Rysunek 29. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców

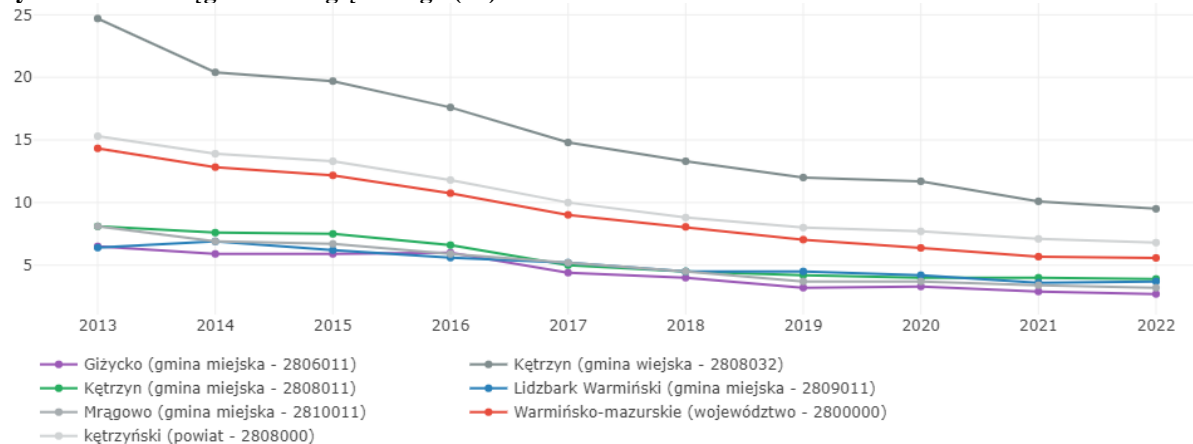


Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Jak można zauważyć, w analizowanym przedziale czasowym 2012-2022 ogółem w ramach grupy porównawczej zauważalna jest tendencja spadkowa. Kętrzyn od 2017 roku odnotowywało najwyższe wartości wskaźnika, osiągając w 2022 roku poziom 213 przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców. Wśród analizowanych miast najniższe wartości przeważnie odnotowywano w Kętrzynie (gmina wiejska) oraz województwie warmińsko-mazurskim (w 2022 roku na poziomie 83 przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców). Jak można zauważyć, wszystkie miasta znajdują się powyżej średniej wyliczonej dla całego województwa.

Aby dowiedzieć się czym jest spowodowany ten spadek – czy ubóstwo maleje czy wsparcie jest niewystarczające warto przyrzeć się wskaźnikowi zasięgu ubóstwa głębokiego.

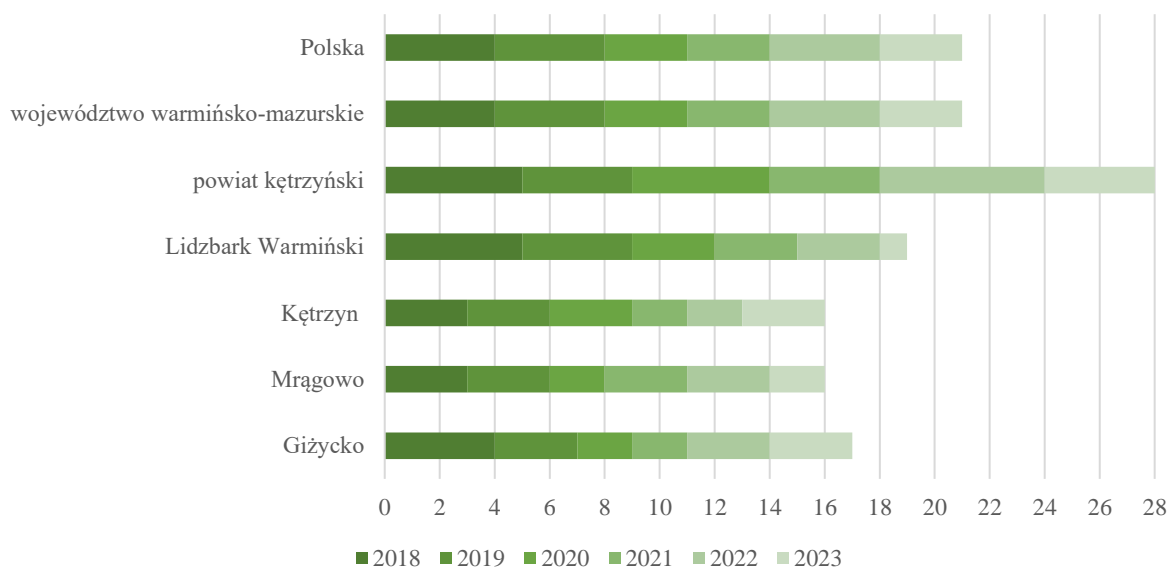
Rysunek 30. Zasięg ubóstwa głębokiego (%)



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Również w przypadku zasięgu ubóstwa głębokiego jego wskaźniki maleją dla wszystkich analizowanych jednostek. Kętrzyn w 2022 roku uplasowało się na jednej z niższych pozycji w porównaniu do pozostałych jednostek (oraz jako 4 wśród analizowanych miast) osiągając poziom 3,9%. Najwyższy wskaźnik w całym analizowanym przedziale czasowym odnotowywała gmina wiejska Kętrzyn (9,5%). W ramach analizowanych miast natomiast do 2017 roku najniższy wskaźnik znajduje się w Giżycku (w 2022 roku – 2,7%). Mimo że w Kętrzynie wskaźnik ten na przestrzeni lat maleje, społeczeństwo staje się bogatsze i zagrożenie skrajnym ubóstwem jest mniejsze, to mimo wszystko ludność cały czas wymaga wsparcia w ramach pomocy społecznej.

Rysunek 31. Pożary przypadające na 1000 ludności

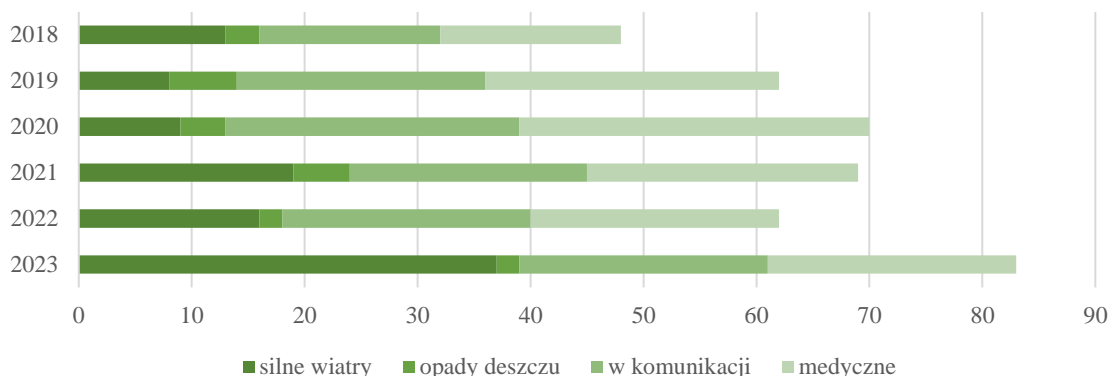


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych.

Probleмами związanymi z bezpieczeństwem zajmuje się m.in. Powiatowa Państwowa Straż Pożarna w Kętrzynie oraz jednostka OSP, na terenie gminy wiejskiej otaczającej miasto znajdują się dwie jednostki OSP.

Można zatem zauważyć, że przez większość lat najniższy współczynnik pożarów występował ogółem w Kętrzynie i Mrągowie. Najwyższy wskaźnik w 2023 roku występował w powiecie kętrzyńskim (4), natomiast w ramach analizowanych miast - w Giżycku i Kętrzynie (3). Ogólnie poziom wskaźnika dla wszystkich analizowanych jednostek jest dość stabilny i jego wartości w latach 2018-2022 wahały się pomiędzy 1 a 6 pożarami przypadającymi na 1000 ludności (6 przypadało jedynie raz w powiecie kętrzyńskim w 2022 roku). Dane dotyczące Kętrzyna i występujących w nim zagrożeń w ostatnich latach prezentuje wykres poniżej.

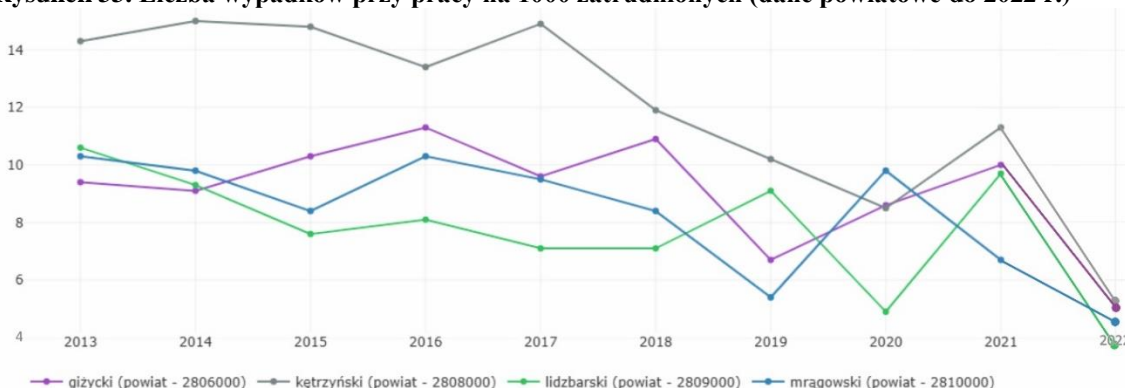
Rysunek 32. Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych.

Zdecydowanie zauważalna jest dominacja zagrożeń dotyczących wypadków medycznych i komunikacyjnych, do najrzadziej występujących natomiast można zaliczyć te związane z opadami śniegu (nie uwzględnione w tabeli, ponieważ w analizowanym okresie brak jest tego typu zagrożeń). W ramach analizowania zagrożeń medycznych należy pamiętać, że są to zdarzenia medyczne, w których pomocy udzielają jednostki ochrony przeciwpożarowej. Zauważalny jest również ogólny wzrost liczby występujących zagrożeń, najwyższą ich liczbę w analizowanym przedziale czasowym odnotowano w 2023 roku.

Rysunek 33. Liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych (dane powiatowe do 2022 r.)

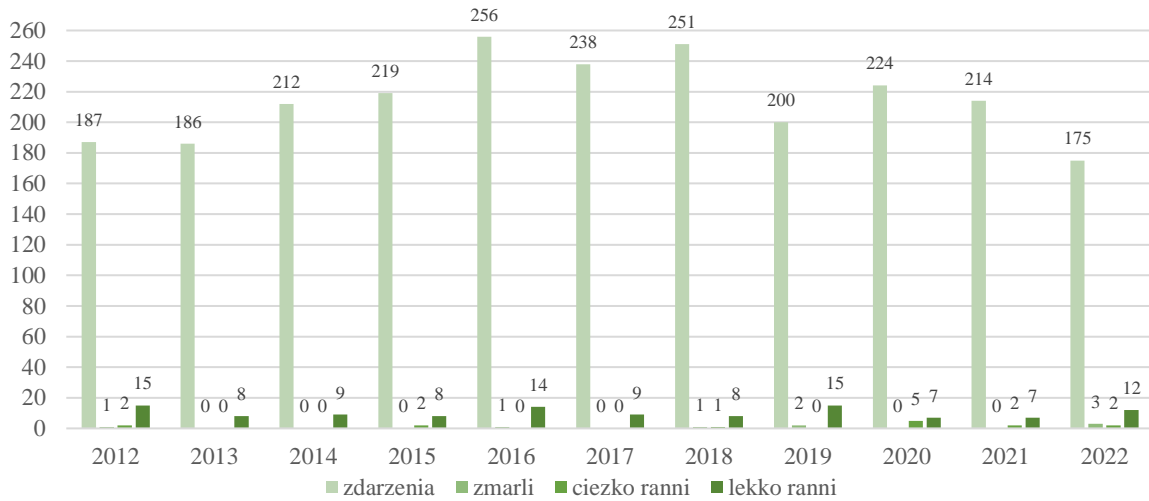


Źródło: oprac. własne na podst. Monitora Rozwoju Lokalnego.

Wskaźnik określający liczbę wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych dostępny jest tylko dla powiatów. W ramach analizowanych jednostek w latach 2013-2022 powiat kętrzyński charakteryzował się największą liczbą wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych. Najniższe wartości wskaźnika odnotowywał od 2015 r. powiat lidzbarski i powiat mrągowski, poza pojedynczymi latami, w których nastąpiły skoki wskaźnika. Powiat kętrzyński prezentował stosunkowo wysoki poziom wskaźnika, odstając od grupy do roku 2017. Spadkowy trend widoczny we wszystkich jednostkach spowodował, że w roku 2022 liczba wypadków na 1000 zatrudnionych znacznie zmniejszyła się i wskaźniki mieszczą się w wąskim przedziale 5,22 do 3,94.

Dane dotyczące Kętrzyna i wypadków drogowych na jego terenie zamieszcza System Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK). Dane z tego systemu zostały zobrazowane na rysunku poniżej.

Rysunek 34. Zdarzenia drogowe w Kętrzynie z uwzględnieniem zmarłych, ciężko rannych i lekko rannych



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SEWiK.

W mieście zdecydowanie dominują wypadki, w których nie odnotowano uszczerbku na zdrowiu wśród uczestników zdarzenia. Jeśli jednak dochodzi do obrażeń to są to najczęściej rany lekkie. Najwięcej zdarzeń ogółem zanotowano w ramach analizowanego przedziału czasowego w 2016 roku, najmniej natomiast w 2022, brak jest wyraźnej tendencji spadkowej/rosnącej.

Dane GUS dotyczące przestępstw stwierdzonych przez policję podawane są na poziomie powiatu. Dlatego w tabeli poniżej zaprezentowano główne wskaźniki dotyczące przestępczości uwzględniając dostępne dane dla kraju, województwa i powiatu.

Tabela 15. Wskaźniki dotyczące przestępczości

obszar	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję – ogółem [%]									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	67,0	65,2	64,7	66,5	71,7	73,4	73,1	73,3	71,2	71,1
województwo warmińsko-mazurskie	67,5	68,4	64,9	67,2	71,5	75,3	75,5	75,3	72,5	74,9
powiat kętrzyński	68,3	64,7	66,1	73,0	74,1	79,8	84,1	75,2	76,6	82,7
obszar	przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	27,56	22,55	20,80	19,48	19,62	19,99	20,75	20,05	21,61	22,80
województwo warmińsko-mazurskie	22,78	21,08	18,80	18,76	17,07	17,61	18,12	18,92	18,41	19,85
powiat kętrzyński	16,01	14,05	10,86	11,68	11,43	12,66	14,81	14,44	15,34	17,32
obszar	przestępstwa stwierdzone przez Policję o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	18,90	15,31	13,59	12,76	12,07	12,80	13,21	12,31	12,87	12,98
województwo warmińsko-mazurskie	16,39	14,40	13,10	12,58	10,98	11,63	11,76	11,96	11,52	11,34

Diagnoza miasta Kętrzyn

powiat kętrzyński	10,30	9,53	7,12	7,15	7,51	8,87	9,37	10,23	9,79	10,06
obszar	przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko mieniu na 1000 mieszkańców									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	14,71	12,28	11,44	10,20	9,70	9,08	9,85	9,69	11,00	11,37
województwo warmińsko- mazurskie	14,71	12,28	11,44	10,20	9,70	9,08	9,85	9,69	11,00	11,37
powiat kętrzyński	8,78	8,26	5,95	5,89	5,81	5,88	4,97	6,42	7,21	6,96
obszar	przestępstwa stwierdzone przez Policję drogowe na 1000 mieszkańców									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	3,66	2,25	1,99	1,91	1,78	1,72	1,86	1,74	1,86	1,82
województwo warmińsko- mazurskie	3,42	2,54	2,12	2,24	2,10	2,15	2,13	2,08	2,18	2,01
powiat kętrzyński	3,06	1,84	1,45	1,98	1,82	1,44	2,01	1,53	2,14	2,94

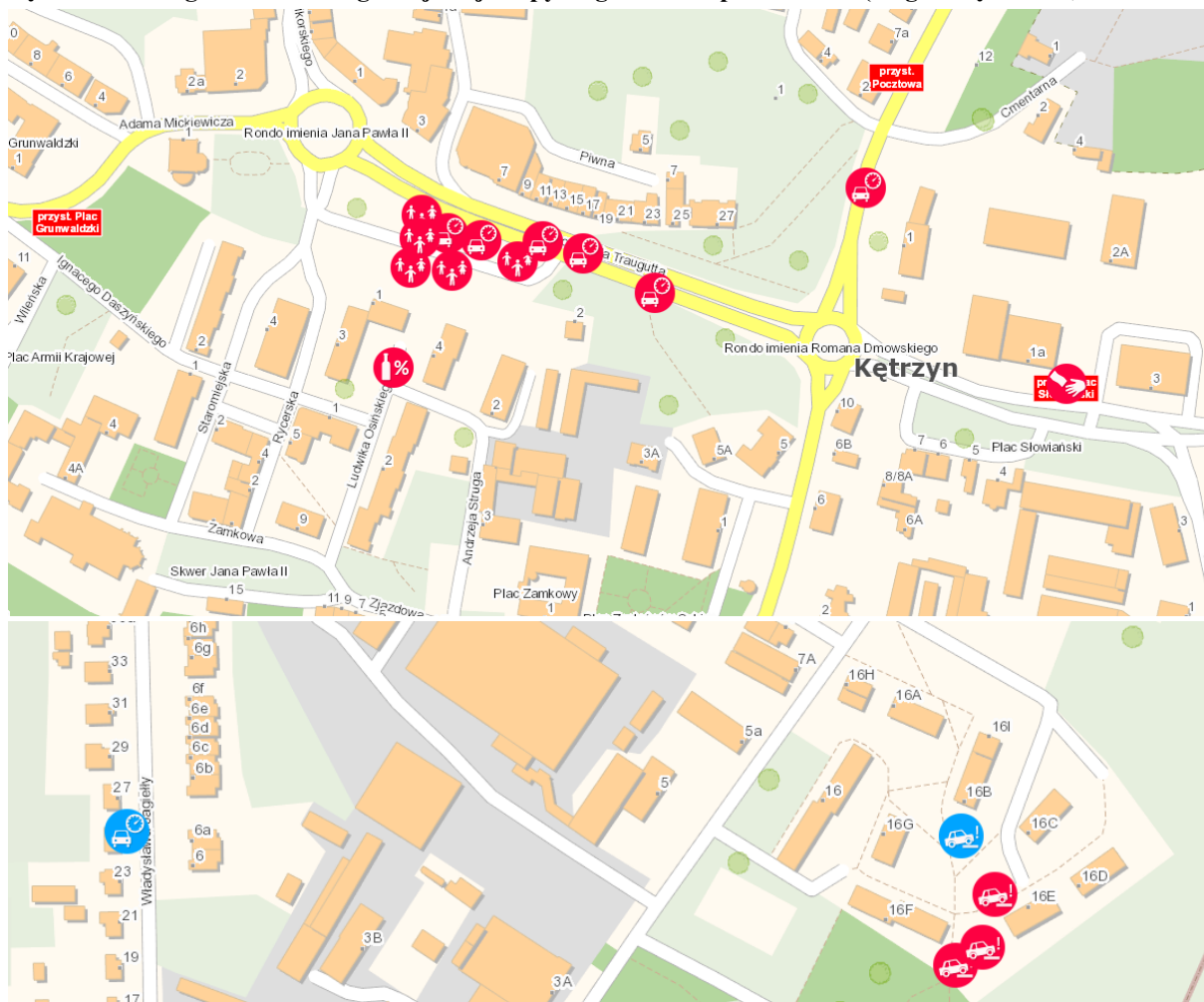
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analiza powyższych danych dla powiatu kętrzyńskiego pokazuje, że wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw znacząco wzrósł z 68,3% w 2013 roku do 82,7% w 2022 roku, przewyższając średnie wartości krajowe i wojewódzkie, co sugeruje skuteczność działań lokalnej Policji. W tym samym okresie liczba przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców początkowo spadła, ale od 2017 roku zaczęła rosnąć, osiągając 17,32 w 2022 roku, co wskazuje na wzrost przestępczości w ostatnich latach. Przestępstwa o charakterze kryminalnym w powiecie kętrzyńskim utrzymują się na stosunkowo niskim poziomie, ale z lekką tendencją wzrostową, z 7,12 w 2015 roku do 10,06 w 2022 roku. Wskaźnik przestępstw przeciwko mieniu zmniejszył się, osiągając 6,96 na 1000 mieszkańców w 2022 roku, co jest zgodne z ogólnym trendem spadkowym w regionie. W przypadku przestępstw drogowych na 1000 mieszkańców, po okresie wahań, wskaźnik ten wzrósł z 1,45 w 2015 roku do 2,94 w 2022 roku, co może wskazywać na rosnące wyzwania w zakresie bezpieczeństwa na drogach. Ogólnie, powiat kętrzyński charakteryzuje się poprawą wykrywalności przestępstw, jednak towarzyszy temu wzrost przestępczości, zwłaszcza w ostatnich latach, co wymaga dalszej uwagi i działań prewencyjnych.

W 2022 roku w Kętrzynie stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 444 przestępstw. Oznacza to, że na każdym 1000 mieszkańców odnotowano 17,32 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Kętrzynie wynosi 82,70% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Kętrzyna najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 10,06 (wykrywalność 81%) oraz przeciwko mieniu - 6,96 (wykrywalność 61%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,94 (99%), o charakterze gospodarczym - 2,85 (60%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,36 (100%).

Rysunek poniżej obrazuje zidentyfikowane zagrożenia bezpieczeństwa dla Kętrzyna na stan z 27.08.2024 r.

Rysunek 35. Zagrożenia według Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa (fragmenty miasta)



Źródło: Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa: <https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html>.

Odnotowane do tego dnia zagrożenia, łącznie 25 zgłoszeń, dotyczyły głównie przekraczania dozwolonej prędkości, grupowania się małoletnich zagrożonych demoralizacją, niedozwolonego parkowania, spożywania alkoholu w miejscach niedozwolonych, a także żebractwa.

W badaniu z 2024 r. na temat potrzeb młodzieży, ankietowani wypowiedzieli się na temat wyeliminowania sytuacji niepożądanych takich jak: napady, pobicia, handel narkotykami, uzależnienia młodzieży, dyskryminacja ze względu na płeć, status społeczny, itp. Przeważająca część odpowiedzi dotyczyła edukowania młodzieży na temat problemów społecznych i zagrożeń w oparciu o przekazywanie istotnych informacji oraz wsparcie psychologiczne (40%). Inne często pojawiające się pomysły to zwiększenie liczby patroli policyjnych (16%), monitoring (15%) i tworzenie alternatyw do spędzania czasu wolnego (15%).

Probleмами dostrzeżonymi również w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kętrzyn, dotyczącymi dzieci i młodzieży są m.in. brak świetlic osiedlowych, ograniczony dostęp do zajęć pozalekcyjnych (również ze względu na płatności) oraz do specjalistów zajmujących się problemami młodzieży. Obserwuje się również wśród tej grupy mieszkańców niechęć do aktywności fizycznej oraz niesamodzielność.

3. Gospodarka

W Kętrzynie w 2023 roku funkcjonowało 2 843 podmiotów gospodarczych. W tym 1,3% (37) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 17,34% (493) podmiotów, a 81,43% (2 315) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. W tabeli zamieszczone zostały dane z lat 2013-2023 w celu zobrazowania zmian rodzajów działalności, które funkcjonowały w gminie.

Tabela 16. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007

podmioty	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	2 544	2 588	2 556	2 550	2 562	2 546	2 641	2 709	2 744	2 794	2 843
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	26	28	29	31	31	28	31	34	34	34	37
przemysł i budownictwo	416	404	401	403	406	404	439	448	457	481	491
pozostała działalność	2 102	2 156	2 126	2 116	2 125	2 114	2 171	2 227	2 253	2 279	2 315

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2013-2023 liczba podmiotów gospodarczych w Kętrzynie wykazuje ogólny wzrost, co wskazuje na rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Ogólna liczba podmiotów wzrosła o 11,8%, z 2 544 w 2013 roku do 2 843 w 2023 roku. W sektorze "Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo" liczba podmiotów wzrosła o 42,3%, z 26 w 2013 roku do 37 w 2023 roku, co sugeruje rosnące zainteresowanie działalnością w tym obszarze, choć jest to nadal stosunkowo niewielki sektor.

W "Przemysle i budownictwie" liczba podmiotów wzrosła o 18%, z 416 w 2013 roku do 491 w 2023 roku, co wskazuje na stabilny rozwój w tej branży, prawdopodobnie związany z rozwojem infrastruktury i wzrostem inwestycji. Natomiast w kategorii "Pozostała działalność", która obejmuje różne inne sektory, liczba podmiotów wzrosła o 10,1%, z 2 102 w 2013 roku do 2 315 w 2023 roku, co może odzwierciedlać różnorodność i elastyczność lokalnej gospodarki. Te zmiany wskazują na zrównoważony rozwój gospodarczy w Kętrzynie, z dominującym udziałem sektora pozostałej działalności.

Zaledwie 10,9% uczestników badania młodzieży deklaruje chęć prowadzenia własnej działalności lub gospodarstwa, a taki sam odsetek nie jest jeszcze zdecydowany. Optymistyczne jest, że 21% badanej młodzieży skłoniłoby do podjęcia działalności dobry pomysł na biznes.

Aktualne uwarunkowania: „Rynek pracy i wysokość zarobków” dla ponad 48%, a „Warunki do prowadzenia własnej firmy, gospodarstwa rolnego” dla 36% badanych, to słaba strona i zachęca do opuszczenia miasta.

Atrakcyjną pracą wg 26,4% badanej młodzieży jest „Praca zdalna, z elastycznym czasem pracy”, 22,7% „Praca w usługach”, po 21,8%: „Własna działalność gospodarcza”, „Praca w firmie rodzinnej (poza rolnictwem)” i „Praca w kulturze i rozrywce”.

Przeprowadzone w lipcu 2024 r. badanie kętrzyńskich przedsiębiorców wykazało, że biorący w nim udział dość umiarkowanie ocenili Kętrzyn, jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej: 26,7% dobrze, ani dobrze ani źle 30%, dostatecznie - 23%. W perspektywie najbliższych 3 lat dopuszczają wdrożenie w swojej firmie poniższe rozwiązania. Zwiększenie tzw. „digitalizacji” firmy planuje ok. 35%, Wprowadzenie innych elementów tzw. „zrównoważonego rozwoju” - 26,7%.

Przedsiębiorcy uważają za słabą stronę miasta: „Oferty pracy, rynek pracy” (92%), „Wysokość zarobków i płac” (88%), „Warunki do otwarcia i prowadzenia własnej firmy” (48%). Wg badanych w Kętrzynie powinny zostać zrealizowane w pierwszej kolejności „Lepsze warunki i wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości, zakładania własnych firm, samozatrudnienia” – 66,7%.

Badania liderów przeprowadzone w mieście w czerwcu 2024 r. wykazały, że 44% badanych średnio ocenia „Przedsiębiorczość i aktywność gospodarzą mieszkańców”, a jednocześnie 29% - raczej dobrze lub bardzo dobrze. Dostępność nieruchomości inwestycyjnych (uzbrojone tereny, lokale, obiekty przemysłowe) 35% ocenia średnio, Dostępność usług doradczych i finansowych tyle samo (26,5%) raczej źle lub średnio, Instytucje otoczenia biznesu (np. banki, inkubatory) tyle samo (26,5%) średnio lub raczej dobrze.

Liderzy sytuację na lokalnym rynku pracy oceniają raczej przeciętnie i słabo: możliwość znalezienia dobrze płatnej pracy (odpowiedzi bardzo lub raczej źle – 82%), łatwość znalezienia wykwalifikowanych pracowników 59%.

Badania planów edukacyjnych młodzieży przeprowadzone w Kętrzynie w 2024 r. ujawniły, że „rynek pracy i wysokość zarobków” zachęca 48% młodych do opuszczenia miasta; tylko ¼ badanych podziela zdanie, że szkoła dobrze przygotowuje do zawodu lub dalszej nauki. Atrakcyjną pracą wg 26,4% badanych jest „Praca zdalna, z elastycznym czasem pracy”, 22,7% „Praca w usługach”, po 21,8% „Własna działalność gospodarcza”, „Praca w firmie rodzinnej (poza rolnictwem)” i „Praca w kulturze i rozrywce”.

3.1. Działalność gospodarcza

Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki decydują o sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz wyznaczają możliwości rozwojowe obszaru. Istotnym wskaźnikiem prezentującym kondycję lokalnej gospodarki jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten określa zdolność lokalnej społeczności do podejmowania ryzyka gospodarczego i prowadzenia działalności gospodarczej. Poniższa tabela prezentuje dane pod względem liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w latach 2013-2023.

Analizując tabelę dotyczącą liczby podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 mieszkańców, zauważamy, że miasto Kętrzyn od 2013 do 2023 roku odnotowało wzrost z 91 do 113 podmiotów, co stanowi wzrost o około 24,2%. W kontekście porównania z innymi jednostkami, wzrost liczby podmiotów w Kętrzynie jest nieco mniejszy niż w powiecie kętrzyńskim, gdzie liczba podmiotów wzrosła o około 33,3%, z 69 do 92. W województwie warmińsko-mazurskim w tym samym okresie odnotowano wzrost o 28,6%, z 84 do 108 podmiotów na 1000

mieszkańców, co pokazuje, że dynamika wzrostu w Kętrzynie była nieco mniejsza w porównaniu do całego regionu.

W porównaniu z innymi miastami, Mrągowo i Giżycko również odnotowały wyraźny wzrost liczby podmiotów, przy czym Giżycko wzrosło z 111 do 139 podmiotów, co daje 25,2%, a Mrągowo z 111 do 134, czyli o 20,7%. Lidzbark Warmiński z kolei zwiększył liczbę podmiotów o 29,3%, z 99 do 128, co wskazuje na stosunkowo wyższy wzrost w porównaniu z Kętrzynem. Interpretując te dane, możemy stwierdzić, że Kętrzyn rozwijał się stabilnie, choć nieco wolniej niż niektóre inne jednostki, co może wskazywać na pewne ograniczenia lub wyzwania w lokalnym klimacie biznesowym, które wpływały na tempo zakładania nowych podmiotów gospodarczych. Niemniej jednak, wzrost liczby podmiotów w Kętrzynie jest spójny z ogólną tendencją wzrostową w regionie i kraju.

Tabela 17. Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności

Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	106	107	109	110	112	114	117	122	128	132	137
województwo warmińsko-mazurskie	84	85	86	87	87	89	93	98	102	105	108
powiat kętrzyński	69	70	70	71	72	73	76	83	86	89	92
<u>Kętrzyn</u>	<u>91</u>	<u>93</u>	<u>92</u>	<u>93</u>	<u>93</u>	<u>93</u>	<u>98</u>	<u>103</u>	<u>106</u>	<u>110</u>	<u>113</u>
Mrągowo	111	111	110	110	112	114	117	121	127	130	134
Lidzbark Warmiński	99	99	100	101	105	107	110	118	122	125	128
Giżycko	111	112	113	115	116	117	120	127	131	135	139

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane dotyczące liczby osób fizycznych, które prowadzą działalność gospodarczą przypadającą na 1000 ludności zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tabela 18. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	77	77	77	77	78	81	84	87	91	94	97
województwo warmińsko-mazurskie	61	61	61	60	61	63	66	71	74	76	78
powiat kętrzyński	48	48	48	48	49	50	52	56	58	60	62
<u>Kętrzyn</u>	<u>61</u>	<u>62</u>	<u>61</u>	<u>61</u>	<u>61</u>	<u>62</u>	<u>65</u>	<u>68</u>	<u>70</u>	<u>73</u>	<u>74</u>
Mrągowo	80	79	77	76	77	80	82	84	89	91	93
Lidzbark Warmiński	66	65	65	65	67	70	71	76	79	81	81
Giżycko	78	78	77	77	77	79	81	86	87	89	91

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Analiza przedstawionych danych dotyczących osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w Kętrzynie w porównaniu z innymi jednostkami administracyjnymi pokazuje pewne interesujące trendy. W latach 2013-2023 liczba tych podmiotów w Kętrzynie wzrosła z 61 do 74, co stanowi wzrost o około 21,3%. W porównaniu

z innymi jednostkami w regionie, Kętrzyn odnotował stabilny, choć nieco mniejszy wzrost niż Mrągowo (16,3%) czy Giżycko (16,7%). Warto zauważyć, że w latach 2013-2017 liczba podmiotów w Kętrzynie utrzymywała się na stałym poziomie, jednak po 2017 roku nastąpił wzrost, co może wskazywać na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej lub większą aktywność przedsiębiorców. W porównaniu z Polską, gdzie liczba osób fizycznych prowadzących działalność wzrosła o 25,9%, Kętrzyn nieznacznie odstaje od ogólnopolskiej średniej. Natomiast na tle województwa warmińsko-mazurskiego, które zanotowało wzrost o 27,9%, Kętrzyn plasuje się nieco powyżej średniej powiatowej (powiat kętrzyński wzrósł o 29,2%). Ogólnie rzecz biorąc, dane te sugerują, że Kętrzyn rozwija się stabilnie, choć dynamika wzrostu jest umiarkowana w porównaniu z niektórymi innymi miastami regionu.

Zgodnie z danymi dostępnymi na stronie GUS, na stan z 31.12.2023 roku, w Kętrzynie funkcjonowały następujące rodzaje podmiotów gospodarki narodowej:

- 2 737 mikro-przedsiębiorstw (0 – 9 zatrudnionych),
- 81 małe przedsiębiorstwo (10 – 49 zatrudnionych),
- 20 średnie przedsiębiorstwa (50 – 249 zatrudnionych),
- 5 duże przedsiębiorstwa (250 i więcej zatrudnionych)²².

Pod względem wielkości podmiotów w mieście dominują mikroprzedsiębiorstwa, które stanowią aż 96,27% podmiotów. Ich liczba stale rośnie – dla porównania w 2013 roku na terenie miasta funkcjonowało ich 2 423, czyli o ponad 300 mniej niż w 2023 r. Na przestrzeni lat 2013-2023 liczba podmiotów małych zmalała (w 2013 r. było 88 podmiotów). Na terenie miasta znajduje się 20 podmiotów średnich (w 2013 było 29 podmiotów) i 5 dużych przedsiębiorstw.

Tabelaryczne zestawienie podmiotów według klas wielkości zatrudnienia przypadających na 1000 mieszkańców ogółem w 2023 roku prezentuje tabela poniżej.

Tabela 19. Podmioty wg klas wielkości zatrudnienia na 1000 mieszkańców ogółem

obszar	ogółem	0 - 9	10 – 49	50 – 249	250 - 999	1000 i więcej
Polska	136,8	132,5	3,5	0,7	0,1	0,0
województwo warmińsko-mazurskie	108,5	104,8	2,9	0,7	0,1	0,0
powiat kętrzyński	91,8	88,8	2,3	0,6	0,1	0,0
Kętrzyn	113,2	109,0	3,2	0,8	0,2	0,0
Mrągowo	133,6	128,8	3,5	1,2	0,1	0,0
Lidzbark Warmiński	127,6	122,6	3,7	1,2	0,1	0,0
Giżycko	139,0	135,0	3,0	0,8	0,2	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w Kętrzynie na tle innych jednostek, widzimy, że Kętrzyn charakteryzuje się wysoką liczbą podmiotów ogółem, wynoszącą 113,2, co stawia go powyżej średniej dla powiatu kętrzyńskiego (91,8) i województwa warmińsko-mazurskiego (108,5). W kategorii najmniejszych podmiotów (0-9 zatrudnionych) Kętrzyn również plasuje się wysoko, z liczbą 109,0, wyższą niż średnia dla powiatu, ale niższą niż w Giżycku (135,0) i Mrągowie (128,8).

²² Bank Danych Lokalnych GUS.

W przypadku podmiotów średnich (10-49 zatrudnionych), Kętrzyn ma 3,2 podmiotu na 1000 mieszkańców, co jest nieco poniżej średniej krajowej (3,5), ale na poziomie porównywalnym z Giżyckiem (3,0).

W kategoriach większych podmiotów (50-249 zatrudnionych), Kętrzyn ma 0,8 podmiotu na 1000 mieszkańców, co jest wyższym wynikiem niż w powiecie kętrzyńskim i województwie warmińsko-mazurskim, ale równym Giżycku i niższym od Mrągowa i Lidzbarka Warmińskiego. W przypadku największych podmiotów (250-999 zatrudnionych), Kętrzyn wyróżnia się wynikiem 0,2, co sugeruje większą koncentrację dużych przedsiębiorstw w porównaniu do innych jednostek. Ogólnie rzecz biorąc, Kętrzyn jest miastem o stosunkowo zróżnicowanej strukturze podmiotów gospodarczych, z wyraźną przewagą najmniejszych firm, ale także obecnością większych podmiotów, co może świadczyć o zrównoważonym rozwoju gospodarczym.

Do największych zakładów przemysłowych i usługowych zlokalizowanych na terenie miasta należą:

- Signify Poland sp. z o.o. w Kętrzynie (do 2018 r. - Philips Lighting Poland SA Oddział w Kętrzynie) - specjalizuje się w produkcji oświetlenia. Zakład w Kętrzynie jest jednym z kluczowych miejsc dla produkcji rozwiązań oświetleniowych w ramach globalnej struktury firmy Signify. Warto podkreślić, że Signify jest jednym z wiodących producentów oświetlenia na świecie, oferującym innowacyjne rozwiązania w zakresie oświetlenia LED i systemów inteligentnego oświetlenia,
- MAJONEZY Spółdzielnia Pracy Produkcyjno-Handlowa w Kętrzynie - przedsiębiorstwo spożywcze powstałe w 1945 w Kętrzynie (powstało na bazie poniemieckiej palarni kawy) w 1946 roku zostało przekazane „Społem” Związkowi Gospodarczemu Spółdzielni Spożywców RP w Warszawie,
- MTI-Furninova POLSKA - jest polsko-szwedzką spółką produkującą wysokiej jakości meble tapicerowane,
- Agri Plus Sp. z o.o. Wytwórnia Pasz w Kętrzynie – specjalizuje się w skupie zbóż oraz produkcji pasz dla zwierząt,
- MST Sp. z o.o. Sp.k. – zajmuje się produkcją komponentów dla przemysłu oświetleniowego,
- Polska Folia Marcin Lachowicz – producent woreczków na pieczywo, reklamówek HDPE, MDPE, LDPE, rękawów, półrękawów i taśm, a także reklamówki biodegradowalne na bazie skrobi kukurydzianej,
- Trans-Budowa Sp. z o.o. – firma transportowa dysponująca szerokim zasobem samochodów ciężarowych, plandek, firanek, platformę, izotermę, wywrotki, koparkę kołową, koparkę obrotową CAT, koparko-ładowarkę JCB4CX, samochody ciężarowe przystosowane do przewozu materiałów sypkich typu pasze,
- Kętrzyńskie Zakłady Odzieżowe W-A Sp. z o.o.

Dane dotyczące struktury podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 20. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD 2007 w mieście Kętrzyn, powiecie kętrzyńskim i województwie warmińsko-mazurskim w 2013 i 2023 roku

Wyszczególnienie wg sekcji PKD 2007	2013						2023					
	województwo warmińsko-mazurskie		powiat kętrzyński		miasto Kętrzyn		województwo warmińsko-mazurskie		powiat kętrzyński		miasto Kętrzyn	
	Liczba	[%]	Liczba	[%]	Liczba	[%]	Liczba	[%]	Liczba	[%]	Liczba	[%]
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5 359	4,38%	175	3,87%	26	1,02%	4 246	2,89%	162	3,09%	37	1,30%
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	135	0,11%	4	0,09%	3	0,12%	130	0,09%	1	0,02%	0	0%
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	9 853	8,06%	289	6,39%	149	5,86%	11 367	7,72%	320	6,11%	158	5,56%
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	271	0,22%	15	0,33%	5	0,20%	478	0,32%	14	0,27%	6	0,21%
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	447	0,37%	15	0,33%	5	0,20%	439	0,30%	11	0,21%	3	0,11%
Sekcja F – Budownictwo	13 999	11,45%	483	10,68%	254	9,98%	22 847	15,48%	741	14,15%	324	11,40%
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	27 667	22,64%	1 024	22,64%	570	22,40%	24 751	16,80%	926	17,68%	490	17,23%
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	7 074	5,79%	228	5,04%	153	6,01%	8 034	5,45%	257	4,91%	151	5,31%
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3 451	2,82%	91	2,01%	42	1,65%	4 880	3,31%	120	2,29%	57	2,00%
Sekcja J – Informacja i komunikacja	2 040	1,67%	43	0,95%	26	1,02%	4 154	2,82%	91	1,74%	51	1,79%
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3 724	3,05%	156	3,45%	98	3,85%	3 639	2,47%	146	2,79%	98	3,45%
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	10 942	8,95%	629	13,91%	415	16,31%	13 093	8,89%	770	14,70%	474	16,67%
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8 663	7,09%	211	4,66%	142	5,58%	11 868	8,06%	276	5,27%	182	6,40%
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3 104	2,54%	133	2,94%	62	2,44%	3 104	2,11%	179	3,42%	97	3,41%
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1 110	0,91%	37	0,82%	16	0,63%	1 096	0,74%	39	0,74%	16	0,56%
Sekcja P – Edukacja	4 843	3,96%	203	4,49%	124	4,87%	5 354	3,63%	194	3,70%	132	4,64%

Diagnoza miasta Kętrzyn

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8 123	6,65%	342	7,56%	212	8,34%	10 283	6,98%	394	7,53%	255	8,97%
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2 400	1,96%	79	1,75%	40	1,57%	2 892	1,96%	97	1,85%	55	1,93%
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	9 021	7,38%	365	8,07%	202	7,94%	12 527	8,50%	489	9,34%	253	8,90%
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ogółem	122 226	100,00%	4 522	100,00%	2 544	100,00%	147 272	100,00%	5 237	100,00%	2 843	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Kętrzyn zanotował wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 11,8% w ciągu dekady (z 2 544 do 2 843), co jest wynikiem niższym niż w powiecie kętrzyńskim, gdzie wzrost wyniósł 15,8% (z 4 522 do 5 237), oraz w województwie warmińsko-mazurskim, gdzie liczba podmiotów wzrosła o 20,5% (z 122 226 do 147 272). Oznacza to, że Kętrzyn rozwijał się wolniej niż inne jednostki terytorialne, co może sugerować pewne wyzwania, z którymi mierzy się lokalna gospodarka.

W Kętrzynie, podobnie jak w powiecie kętrzyńskim i województwie warmińsko-mazurskim, dominującymi sektorami są: handel hurtowy i detaliczny (Sekcja G), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (Sekcja L) oraz Budownictwo (Sekcja F). W 2013 roku te trzy sekcje również były wiodące w strukturze gospodarczej miasta, co oznacza, że ich dominacja utrzymuje się na przestrzeni dekady. Handel hurtowy i detaliczny stanowił 22,4% wszystkich podmiotów gospodarczych w 2013 roku, a w 2023 roku jego udział spadł do 17,23%, co wskazuje na stopniowe zmniejszanie się jego dominacji. Natomiast działalność związana z obsługą rynku nieruchomości odnotowała nieznaczny wzrost z 16,31% do 16,67%, co świadczy o rosnącym znaczeniu tego sektora w Kętrzynie. Sektor budownictwa wzrósł, z 9,98% do 11,4%.

Jeśli chodzi o zmiany w kluczowych sektorach, w budownictwie (Sekcja F) Kętrzyn odnotował wzrost liczby podmiotów o 27,56% (z 254 do 324), tak jak to ma miejsce w powiecie kętrzyńskim, gdzie wzrost wyniósł 53,42% (z 483 do 741), i w województwie 63,2% (z 13 999 do 22 847). To wskazuje, że sektor budowlany w Kętrzynie zwiększał się jednak nie tak szybko jak w regionie, co może być wynikiem lokalnych problemów inwestycyjnych lub zmniejszonego popytu na usługi budowlane. W handlu hurtowym i detalicznym (Sekcja G) liczba podmiotów w Kętrzynie spadła o 14,04% (z 570 do 490), co jest mniejszym spadkiem niż w powiecie (9,57%, z 1 024 do 926) oraz w województwie (10,54%, z 27 667 do 24 751). Sugeruje to, że handel w Kętrzynie jest bardziej odporny na zmiany gospodarcze niż w innych częściach powiatu i województwa, choć wciąż zмага się z wyzwaniami. W sekcji M (Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) Kętrzyn zanotował duży wzrost liczby podmiotów o 28,17% (z 142 do 182), podczas gdy w powiecie wzrost wyniósł 30,81% (z 211 do 276), a w województwie 34,9% (z 8 663 do 11 686). To oznacza, że Kętrzyn rozwija się szczególnie szybko w sektorach związanych z usługami profesjonalnymi, co może być pozytywnym sygnałem dotyczącym przyszłego rozwoju gospodarczego miasta, nie odstając aż tak bardzo od powiatu czy województwa. W Kętrzynie szczególną uwagę zwraca także sekcja P (Edukacja), gdzie liczba podmiotów wzrosła o 6,45% (z 124 do 132), podczas gdy w powiecie kętrzyńskim zmalała o 4,43% (z 203 do 194), a w województwie wzrosła o 10,55% (z 4 843 do 5 354). To może wskazywać na rosnące znaczenie sektora edukacyjnego w Kętrzynie, co z kolei może przyciągać nowe inwestycje i kadry specjalistyczne, tak jak dzieje się to w skali całego województwa.

Z analizy wynika, że Kętrzyn rozwija się wolniej niż inne jednostki terytorialne w regionie, co może wskazywać na pewne lokalne wyzwania gospodarcze. Pomimo wzrostu w sektorze budownictwa i nieruchomości, tempo tego wzrostu pozostaje niższe niż w powiecie kętrzyńskim i województwie warmińsko-mazurskim, co może sugerować problemy z inwestycjami lub popytem. Jednak dynamiczny rozwój sektora usług profesjonalnych oraz edukacji wskazuje na potencjał miasta do dalszego wzrostu i przyciągania nowych inwestycji.

W 2023 roku na terenie Kętrzyna zarejestrowano 163 nowych podmiotów, a 109 podmiotów zostały wyrejestrowane. Na przestrzeni lat 2013-2023 najwięcej (200) podmiotów

zarejestrowano w roku 2014, a najmniej (151) w roku 2020. Natomiast w roku 2013 najwięcej (202) podmiotów wykreślono z rejestru REGON, a najmniej (90) podmiotów wyrejestrowano w 2020 roku. Zgodnie z danymi GUS dostępnymi na stan z 31.12.2023 roku, w Kętrzynie funkcjonowało 2 842 podmiotów gospodarki narodowej ogółem, w ramach nich 162 należało do sektora publicznego. Natomiast w ramach sektora prywatnego działało 2 680 przedsiębiorstw (w tym 1 858 to osoby prowadzące działalność gospodarczą, 120 to spółki handlowe, 4 spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, 4 spółdzielnie, 9 fundacji oraz 110 stowarzyszeń i organizacji społecznych)²³.

W Kętrzynie funkcjonuje targowisko miejskie przy ul. Władysława Jagiełły²⁴.

3.2. Rolnictwo i leśnictwo

W Gminie Miejskiej Kętrzyn podobnie jak na obszarze powiatu kętrzyńskiego dominują gleby zaliczone do klasy III (IIIa, IIIb) i IV (IVa, IVb). Są to gleby stosunkowo urodzajne, wśród których przeważają gleby brunatne²⁵.

- Klasa IIIa. Gleby orne dobre – do klasy tej zaliczane są gleby brunatne, płowe i opadowoglejowe, zdegradowane czarnoziemy, mady piaszczyste, rędziny brunatne i czarnoziemne, gleby torfowo-murszowe i torfowe. Gleby klasy IIIa mają gorsze właściwości fizyczne lub chemiczne, lub występują w gorszych warunkach fizjograficznych niż gleby wyższej klasy, co w głównej mierze wynika ze znacznych wahań poziomu wód gruntowych,
- Klasa IIIb. Gleby orne średnio dobre – do klasy tej zalicza się średniej jakości gleby brunatne i płowe, zdegradowane czarnoziemy, średnio dobre czarne ziemie, mady i rędziny i gleby torfowo-murszowe i torfowe. Gleby te są zbliżone właściwościami do gleb klasy IIIa, lecz mają gorsze właściwości fizyczne lub chemiczne, lub też występują w gorszych warunkach fizjograficznych. Ze względu na duży poziom wahań wód gruntowych poziom plonów jest jeszcze bardziej uzależniony od warunków atmosferycznych. Gleby te mogą być również narażone na erozję,
- Klasa IVa. Gleby orne średniej jakości, lepsze – do tej klasy zaliczane są gleby brunatne, płowe, bielice, niektóre podmokłe czarnoziemy, średniej jakości czarne ziemie i średniej jakości mady pyłowe i piaszczyste. Są to gleby o zdecydowanie mniejszym wyborze roślin uprawnych niż gleby klas wyższych. Występują one w niezbyt dobrych warunkach fizjograficznych oraz są narażone na erozję wodną i cechują się okresowo wysokim poziomem wód gruntowych. Plony w znacznym stopniu są uzależnione od ilości i rozkładu opadów atmosferycznych, szczególnie w okresie wegetacyjnym,
- Klasa IVb. Gleby orne średniej jakości, gorsze - do klasy IV b należą te same rodzaje gleb jak w przypadku klasy IVa, lecz cechujące się znacznie gorszymi właściwościami i niższą wartością użytkową. Gleby te posiadają właściwości zbliżone do gleb klasy IVa, są jednak bardziej wadliwe, tzn. mogą być okresowo zbyt suche lub zbyt mokre oraz nie posiadają uregulowanych stosunków wodno-powietrznych. Są trudne w uprawie oraz występują głównie w złych warunkach fizjograficznych (na silnych spadkach, w zagłębieniach terenu).

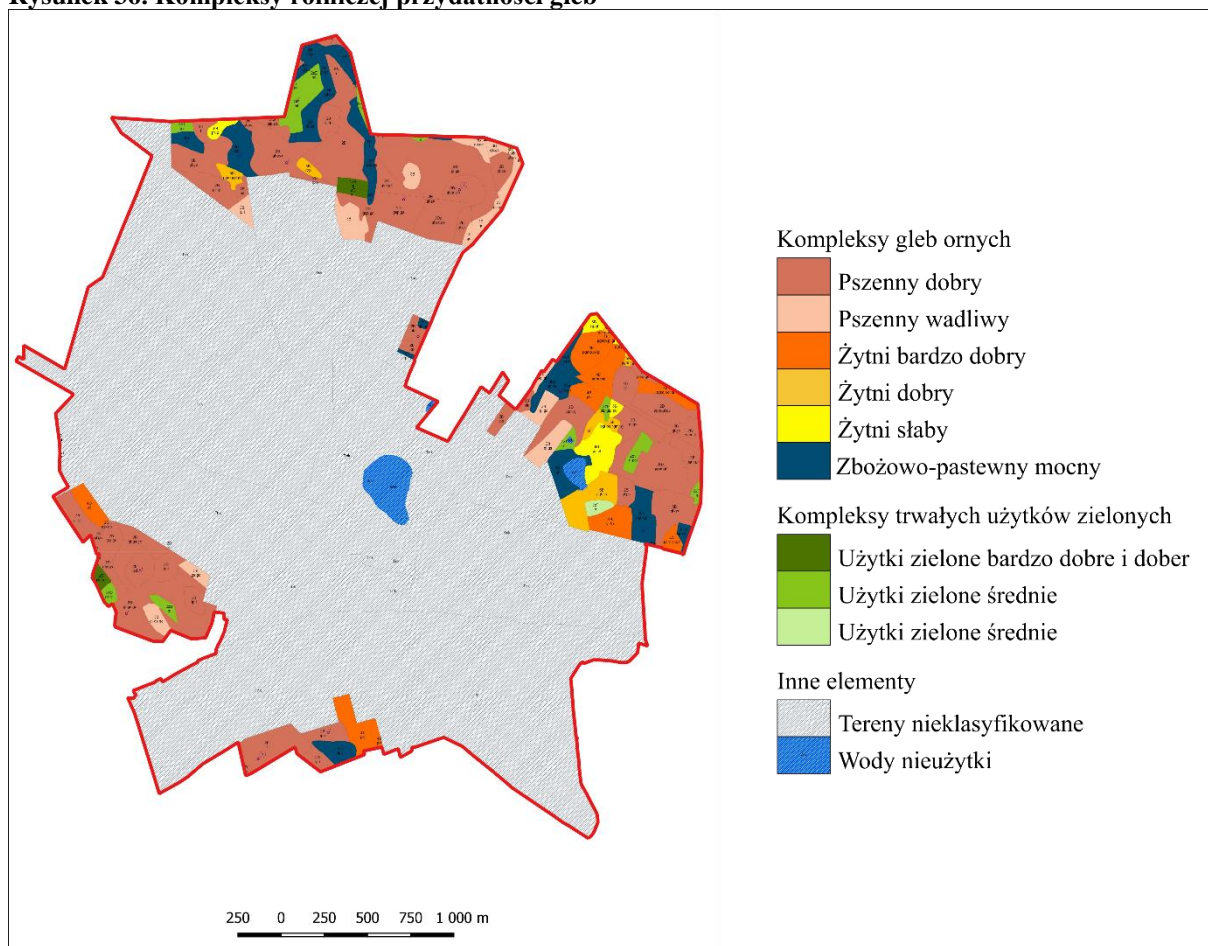
²³ Bank Danych Lokalnych

²⁴ <https://www.warminskomazurskiebazarek.pl/wykaz-targowisk/ketrzynski>

²⁵ Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

Poniższa tabela przedstawia rozmieszczenie kompleksów rolniczej przydatności gleb. Z mapy wynika, iż większość obszaru to tereny nieklasyfikowane a kompleksy znajdują się przede wszystkim na obrzeżach miasta i są to głównie kompleksy pszenne dobre.

Rysunek 36. Kompleksy rolniczej przydatności gleb



Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://atlas.warmia.mazury.pl/atlas/rolnictwo/>

Dane dotyczące powierzchni użytków rolnych w Kętrzynie prezentuje poniższa tabela, która opiera się na Strategii Rozwoju Powiatu Kętrzyńskiego na lata 2021-2027.

Tabela 21. Użytki rolne w 2021 r.

Użytki rolne	powierzchnia [ha]
użytki rolne razem	386
grunty orne	310
Sady	60
łąki trwałe	11
pastwiska trwałe	44
grunty rolne zabudowane	3
grunty pod stawami	0
grunty pod rowami	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Kętrzyńskiego na lata 2021-2027

Kętrzyn dysponuje ogółem 386 ha powierzchni użytków rolnych, co stanowi 37,29% ogólnej powierzchni miasta (użytki rolne w powiecie kętrzyńskim, 76.29%). W użytkach rolnych dominują grunty orne pod zasiewami, które stanowią 80.31% użytków rolnych. Kolejną największą powierzchnię zajmują sady (15.54%), a następnie pastwiska trwałe (11.4%).

Na ogólną powierzchnię Kętrzyna, wynoszącą ok. 10 km², użytki rolne stanowią ok. 37,29%²⁶. Na terenie miasta w 2020 roku było zarejestrowanych 78 gospodarstw rolnych, 75 z nich to gospodarstwa indywidualne. Tabela zamieszczona poniżej przedstawia strukturę gospodarstw rolnych według ich wielkości w 2010 i 2020 roku, zawiera dane dla wszystkich miast grupy porównawczej. W ramach zagadnień gospodarczych do porównania wybrano miasta: Giżycko, Lidzbark Warmiński i Mrągowo.

Tabela 22. Struktura gospodarstw rolnych wg wielkości w 2010 oraz 2020 roku [%]

miasto	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
2010					
Kętrzyn	59,71%	26,70%	6,80%	13,59%	59,71%
Giżycko	69,01%	18,31%	7,04%	12,68%	69,01%
Lidzbark Warmiński	16,67%	54,17%	11,11%	29,17%	16,67%
Mrągowo	26,76%	38,03%	14,08%	35,21%	26,76%
2020					
Kętrzyn	7,69%	35,90%	24,36%	14,10%	17,95%
Giżycko	0,00%	53,70%	14,81%	0,00%	20,37%
Lidzbark Warmiński	0,00%	52,55%	16,79%	0,00%	20,44%
Mrągowo	0,00%	40,91%	18,18%	0,00%	34,09%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W 2020 roku gospodarstwa do 1 ha stanowiły 7,69% (6 gospodarstw), niecałe 35,9% (28 gospodarstw) stanowiły gospodarstwa od 1 do 5 ha, ponad 24% (19 gospodarstw) stanowią gospodarstwa od 5 do 10 ha, około 14% (11 gospodarstw) to gospodarstwa w przedziale 10-15 ha, a powyżej 15 ha w gminie znajdowało się około 18% gospodarstw (14 gospodarstw). Największą grupę gospodarstw rolnych w mieście Kętrzyn stanowią te o powierzchni 1-5 ha, czyli tak jak w przypadku pozostałych analizowanych miast. Porównując dane z tymi dostępnymi za 2010 rok można zauważyć, że zmniejszył się w przypadku Kętrzyna a zanikł całkowicie w innych miastach udział gospodarstw rolnych o wielkości do 1 ha, podczas gdy zwiększył się udział gospodarstw o obszarze większym niż 15 ha.

Zmiana struktury wielkości gospodarstw rolnych z przewagi małych gospodarstw w 2010 roku do przewagi większych gospodarstw w 2020 roku może być wynikiem kilku czynników. Przede wszystkim, postęp technologiczny i mechanizacja rolnictwa sprawiły, że większe gospodarstwa są bardziej efektywne i opłacalne, co skłaniało rolników do łączenia ziemi i tworzenia większych jednostek produkcyjnych. Dodatkowo, polityka rolna Unii Europejskiej i programy wsparcia finansowego często faworyzowały większe gospodarstwa, co zachęcało do konsolidacji ziemi. Wzrost świadomości ekonomicznej rolników i dążenie do zwiększenia konkurencyjności na rynku również przyczyniły się do tej zmiany. Na te zmiany wpływ miały także zmiany demograficzne, takie jak starzenie się ludności wiejskiej i migracja młodszych

²⁶ <http://www.regiozet.pl>

osób do miast, co prowadziło do sprzedaży mniejszych działek i ich scalania przez większych rolników.

Dane dotyczące nakładu pracy osób pracujących w ramach gospodarstw rolnych w AWU w 2020 roku zostały zaprezentowane w poniższej tabeli przy uwzględnieniu podziału na płeć osób pracujących.

Tabela 23. Nakłady pracy osób pracujących w gospodarstwach rolnych w AWU (Annual Work Unit) w 2020

obszar	ogółem	mężczyźni	kobiety
<u>Kętrzyn</u>	<u>56</u>	<u>40</u>	<u>16</u>
Giżycko	32	19	13
Lidzbark Warmiński	45	32	14
Mrągowo	31	21	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Jeden AWU oznacza nakład pracy odpowiadający 8-godzinnej pracy etatowej w ciągu roku. Dzięki temu wskaźnikowi można zauważyć, że wśród gmin w grupie porównawczej, najwięcej osób pracujących w rolnictwie jest w Kętrzynie (56). Najmniej natomiast w Mrągowie (31) i Giżycku (32). Stosunkowo mniejsza liczba pracujących w Giżycku i Mrągowie może być spowodowana turystycznym charakterem tych dwóch miejscowości. W ramach każdego z analizowanych obszarów widoczna jest również dominacja mężczyzn w tym sektorze pracy.

Pod względem gospodarstw i ich głównego źródła utrzymania, zgodnie z danymi dostępnymi w ramach Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku, sytuacja w mieście Kętrzyn prezentowała się w sposób następujący:

- gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej: 18 gospodarstw,
- gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności pozarolniczej: 12 gospodarstw,
- gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z pracy najemnej: 19 gospodarstw,
- gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z emerytury i renty: 13 gospodarstw,
- gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą: 0 gospodarstw.

Powierzchnia gruntów leśnych na terenie miasta Kętrzyn zajmuje 11,45 ha. Lesistość na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn wynosi jedynie 1,10% ze względu na jej zurbanizowany charakter. Lasy, znajdujące się na tym terenie należą do Nadleśnictwa Srokowo, RDLP Olsztyn. Najbliższe duże kompleksy leśne znajdują się poza granicami administracyjnymi Gminy Miejskiej Kętrzyn, są to tereny w okolicy Gierłóży²⁷.

W lasach na terenie miasta Kętrzyn przeważają drzewostany z dominującymi następującymi gatunkami: jawor, świerk, wiąz, sosna, klon²⁸

²⁷ Program Ochrony Środowiska dla gminy miejskiej Kętrzyn na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

²⁸ Opracowano na podstawie danych dostępnych na stronie internetowej <https://www.bdl.lasy.gov.pl>.

3.3. Turystyka

Kętrzyn jest obszarem o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Jednak oprócz walorów turystycznych potrzebne są warunki do zakwaterowania, wyżywienia i miłego spędzenia czasu przez turystów.

Na terenie miasta znajdują się bardzo liczne zabytki objęte ochroną konserwatorską. Obiekty najcenniejsze konserwatorsko zostały ujęte w rejestrze zabytków, który dla Kętrzyna zawiera 100 pozycji. Rejestr zabytków obejmuje obiekty o największej wartości historycznej i nakłada największe rygory ochronne. Oprócz wpisu do rejestru ochronę obiektów zabytkowych zapewnia także wpis do ewidencji zabytków (wojewódzkiej i gminnej). W Kętrzynie zlokalizowanych jest 51 obiektów w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz 437 obiektów w gminnej ewidencji zabytków. Część najważniejszych obiektów to m.in.²⁹.

- Zamek w Kętrzynie wybudowany w drugiej połowie XIV w.,
- Bazylika mniejsza św. Jerzego wybudowany w 1359 roku w miejscu strażnicy krzyżackiej, stanowił część systemu fortyfikacji miejskich,
- Kościół ewangelicki św. Jana wzniesiony w 1480 roku i wyjściowo służył za kaplicę cmentarną,
- Budynek dawnej Łoży Masońskiej wybudowany w stylu neogotyckim w latach 1860-1864 na miejscu fosy
- Kościół św. Katarzyny wybudowany w 1896 roku w stylu neogotyckim,
- Ratusz wybudowany w latach 1885 – 1886,
- Fragmenty XIV-wiecznych murów obronnych z basztą,
- kompleks budynków stadniny koni „Stado Ogierów”, który powstał w 1877 roku.

Na terenie miasta Kętrzyn znajduje się 16 stanowisk archeologicznych wskazanych przez wojewódzką ewidencję zabytków. Trzy ze stanowisk znajdują się w rejestrze zabytków. Listę stanowisk archeologicznych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24. Wykaz stanowisk archeologicznych w Kętrzynie

lp.	nr obszaru AZP	stanowisko w miejsc.	stanowisko na obszarze	nr zarządzenia	Uwagi
1.	17-69	VIII	56	IZAR.5135.121.2019.jn	znalezisko luźne (bełt kuszy), Średniowiecze?
2.	18-69	VII	42	42/2013	
3.	18-69	VI	41	42/2013	
4.	18-69	V	40	42/2013	
5.	18-69	IV	39	42/2013	
6.	18-69	III	38	42/2013	miasto poza murami
7.	18-69	(zamek)	38		rejestr zabytków nr C-147, nawarstwienia kulturowe
8.	18-69	II	37		rejestr zabytków nr C-147, nawarstwienia kulturowe
9.	18-69	I	9.		rejestr zabytków nr C-147, nawarstwienia kulturowe
10.	18-70	VI	24	42/2013	
11.	18-70	V	23	42/2013	
12.	18-70	IV	22	42/2013	

²⁹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

Diagnoza miasta Kętrzyn

13.	18-70	III	21	42/2013	
14.	18-70	II	20	42/2013	
15.	18-70	I	19	42/2013	

źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

Największe skupisko zabytków, w tym obiektów najcenniejszych historycznie, zlokalizowanych jest w centrum, w najstarszej dzielnicy miasta. Wiele zabytków wpisanych do rejestru zabytków znajduje się w otoczeniu zamku i starych murów miejskich.

Na terenie miasta Kętrzyna zlokalizowany jest fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber. Powierzchnia całkowita Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber wynosi 14 447,99 ha. Położony jest w centralno-północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie bartoszyckim na terenie gmin: Sępólno i Bisztynek, w powiecie kętrzyńskim na terenie gmin: Korsze, Barciany, Reszel, Kętrzyn i miasta Kętrzyn, w powiecie olsztyńskim na terenie gminy Kolno oraz w powiecie giżyckim na terenie gminy Ryn. Tereny tego obszaru bywają podmokłe z uwagi na zalęgające tam nieprzepuszczalne dla wody tłuste ropy czerwone. Jedynie w północnej i południowej części zlewni występują lasy. Wzdłuż całej rzeki znajdują się ślady bytowania bobrów, dla których jest to dogodne środowisko do życia. Południowo-wschodnia część Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber zasięgiem obejmuje kilka jezior m.in.: Iławki, Forsznit, Mój, a także jezioro Guber odtworzone przed 1945 r. z wcześniej już zarośniętego jeziora³⁰.

Na terenie miasta znajduje się również fragment użytku ekologicznego „Rozlewisko Wopławka”. Cały użytk zajmuje powierzchnię 66 ha z czego w granicach miasta znajduje się niespełna 1 ha, reszta – na terenie gminy Kętrzyn. Jest to rozlewisko śródpolne - ostoja wielu rzadkich gatunków ptaków.

Na terenie miasta znajduje się 8 pomników przyrody obejmujących drzewa, wymienionych w poniższej tabeli.

Tabela 25. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta Kętrzyna

lp.	data utworzenia	lokalizacja	typ - gatunek
1	1977-01-01	zieleniec w pobliżu ul. Kajki	jednoobiektowy - 1 dąb szypułkowy (początkowo grupa 2 drzew - kasztanowiec i dąb, pomnik w tej postaci zniesiono w 1987 r., ale dąb powołano ponownie jako pomnik w 1991 r.)
2	1986-12-30	zieleniec przy ZPO "Warmia"	wieloobiektowy - grupa 2 klonów srebrzystych w tym jeden o kilku pniach)
3	1997-11-26	przy placu Grunwaldzkim 1	jednoobiektowy – klon jawor
4	1997-11-26	park miejski przy ul. Szpitalnej	jednoobiektowy – klon srebrzysty
5	1997-11-26	park miejski przy ul. Kościuszki	jednoobiektowy – olsza czarna
6	1997-11-26	park miejski przy ul. Szpitalnej	jednoobiektowy – dąb szypułkowy
7	1997-11-26	przy ul. Cmentarnej	jednoobiektowy – jarząb szwedzki
8	1997-11-26	przy ul. Cmentarnej	jednoobiektowy – jarząb szwedzki

źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

Zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, na terenie miasta znajdują się 4 szlaki turystyczne (rowerowe):

³⁰ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

- szlak herbowy (24 km): Kętrzyn – Nowa Wieś – Windykajmy – Sławkowo – Góra Herbowa – Godzikowo – Nakomiady – Wajsznory – Kętrzyn,
- szlak im. Zofii Licharewej (40km): Kętrzyn – Stara Różanka – Wopławka – Góry – Czerniki – Gierłoż – Kwiedzina – Owczarnia – Nakomiady – Godzikowo – Zalesie – Sławkowo – Nowa Wieś,
- fragment szlaku św. Jakuba – Camino Polaco (36 km): Gierłoż – Kętrzyn – Św. Lipka – Reszel,
- Kętrzyn – Gierłoż – Parcz – Nowa Różanka – Solanka – Srokowo – Śluza Leśniewo Dolne – Trygort – Węgorzewo.

Przez Kętrzyn przebiega również Szlak Fortyfikacji Mazurskich, który liczy ponad 400 km, jednak główna część szlaku ma 286 km i prowadzi od Reszla, przez Kętrzyn, Węgorzewo, Giżycko, Orzysz, Pisz, Ruciane-Nida, Mikołajki, Ryn³¹.

Dla zobrazowania sytuacji w turystyce warto przywołać dane dotyczące działalności gospodarczej w sekcji I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), która jest reprezentowana przez 5 237 jednostek gospodarczych w powiecie kętrzyńskim, w tym przez 57 w Kętrzynie (19 podmiotów przynależało do działu 55 – zakwaterowanie i 38 do działu 56 - działalność usługowa związana z wyżywieniem). Tabela poniżej prezentuje dane dotyczące sekcji I w ramach analizowanej grupy porównawczej oraz powiatu.

Tabela 26. Podmioty gospodarcze sekcji I w roku 2023

Obszar	ogółem	sekcja I		sekcja I dział 55		sekcja I dział 56	
		liczba	%	Liczba	%	liczba	%
powiat kętrzyński	5 237	120	2,29%	41	0,78%	79	1,51%
<u>Kętrzyn</u>	<u>2 843</u>	<u>57</u>	<u>2,00%</u>	<u>19</u>	<u>0,67%</u>	<u>38</u>	<u>1,34%</u>
Giżycko	3 795	184	4,85%	79	2,08%	105	2,77%
Lidzbark Warmiński	1 845	49	2,66%	13	0,70%	36	1,95%
Mrągowo	2 743	165	6,02%	76	2,77%	89	3,24%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W ramach analizowanej grupy porównawczej, największym udziałem procentowym sekcji I, charakteryzuje się Giżycko. Najmniejszy odsetek sekcja I stanowi w Lidzbarku Warmińskim. Różnice jednak pomiędzy poszczególnymi jednostkami są dość znaczne. Wyraźnie widać dwie grupy: Giżycko oraz Mrągowo, w których sekcja I stanowi odpowiedni o 4,85% i 6,02% oraz Kętrzyn i Lidzbark Warmiński, w których sekcja I nie przekracza 3% (co jest porównywalne z tendencją w całym powiecie). W wszystkich analizowanych obszarach to do działu 56 (działalność usługowa związana z wyżywieniem) przynależy większość podmiotów przypisanych ogólnie do sekcji I.

Pod względem baz noclegowych, zgodnie z danymi dostępnymi na stronie GUS w 2023 roku, w zasobach noclegowych Kętrzyna znajdowało się 6 obiektów noclegowych (w tym 3 hotele) oraz ogółem 510 miejsc noclegowych. Baza noclegowa w mieście jest słabo rozwinięta.

³¹ <https://mazury.travel/szlak-fortyfikacji-mazurskich/>

W tabeli poniżej zawarto kluczowe dane dotyczące turystycznych obiektów noclegowych.

Tabela 27. Obiekty noclegowe ogółem w latach 2013- 2023

miasto	obiekty ogółem lipiec										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	5	5	6	7	5	4	4	3	4	5	6
Giżycko	16	18	15	15	15	17	17	14	15	14	13
Lidzbark Warmiński	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Mrågowo	13	12	14	15	15	15	15	15	15	15	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W ramach dostępnych danych nie można jednoznacznie zidentyfikować trendu wzrostowego ani spadkowego, gdyż brak jest większej ilości danych dotyczących m.in. liczby turystów odwiedzających miasto, natomiast widać znaczącą różnicę pomiędzy Giżyckiem i Mrągowem a Lidzbarkiem Warmińskim oraz Kętrzynem, w których jest znacząco większa liczba obiektów noclegowych ogółem.

W tabeli poniżej zawarto kluczowe dane dotyczące turystycznych obiektów noclegowych. Ze względu na brak danych dostępnych na poziomie miast, zaprezentowane zostały dane dla powiatów: giżyckiego, kętrzyńskiego, lidzbarskiego, mrągowskiego.

Tabela 28. Wskaźniki turystycznych obiektów noclegowych w latach 2013- 2023

powiat	obiekty ogółem										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
giżycki	62	65	62	61	60	63	66	58	56	58	68
<u>kętrzyński</u>	<u>11</u>	<u>10</u>	<u>11</u>	<u>10</u>	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>7</u>	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>10</u>
lidzbarski	10	9	9	10	14	14	13	11	13	12	11
mrągowski	80	82	86	87	86	86	97	94	86	86	90
powiat	miejsca noclegowe na 1000 ludności										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
giżycki	81,59	81,56	77,84	76,54	80,44	79,00	84,61	86,94	89,17	97,65	113,83
<u>kętrzyński</u>	<u>8,11</u>	<u>11,63</u>	<u>9,56</u>	<u>9,27</u>	<u>10,22</u>	<u>8,63</u>	<u>6,96</u>	<u>6,36</u>	<u>8,38</u>	<u>9,27</u>	<u>11,12</u>
lidzbarski	14,48	13,94	12,60	13,66	15,81	16,66	13,68	14,63	15,11	16,35	15,3
mrągowski	126,85	135,58	148,70	148,63	150,46	148,66	163,02	162,59	156,57	161,23	164,01
powiat	udzielone noclegi na 1000 ludności										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
giżycki	4848,49	5143,21	5336,60	5925,56	6047,86	6275,99	6342,58	5177,29	5344,93	6987,96	8037,52
<u>kętrzyński</u>	<u>525,63</u>	<u>521,89</u>	<u>556,68</u>	<u>585,88</u>	<u>457,17</u>	<u>410,93</u>	<u>484,47</u>	<u>392,48</u>	<u>496,11</u>	<u>798,45</u>	<u>749,33</u>
lidzbarski	1283,06	1200,19	1311,91	1497,57	1462,12	1627,49	1520,44	1009,97	1223,90	1808,22	1997,24
mrągowski	11055,5	12313,0	13275,3	14563,6	13864,2	14703,5	15729,8	10926,9	12641,2	14123,3	14492,2
powiat	turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
giżycki	2102,53	2271,59	2366,50	2572,94	2660,88	2726,70	2770,88	1950,72	2127,37	2767,88	3115,65
<u>kętrzyński</u>	<u>367,14</u>	<u>362,82</u>	<u>373,89</u>	<u>382,81</u>	<u>249,92</u>	<u>257,00</u>	<u>318,39</u>	<u>258,55</u>	<u>264,21</u>	<u>359,04</u>	<u>370,96</u>
lidzbarski	633,53	576,53	617,51	726,38	706,73	884,39	789,14	440,19	533,23	822,06	862,19

mrągowski	4148,60	4578,22	4808,85	5414,30	5260,48	5436,05	5870,50	3640,47	4445,84	5196,61	5448,04
-----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Powiat kętrzyński wykazuje stosunkowo stabilną, ale niską liczbę turystycznych obiektów noclegowych w latach 2013-2023, wahającą się między 9 a 11, co jest znacznie mniej niż w powiatach giżyckim czy mrągowskim. Liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców w Kętrzynie pozostaje na niskim poziomie, osiągając w 2023 roku wartość 11,12, co jest jednym z najniższych wyników w regionie. Również liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców w powiecie kętrzyńskim jest znacznie niższa niż w innych powiatach, chociaż odnotowano pewien wzrost w latach 2022-2023, osiągając 749,33 noclegów w 2023 roku. Wskaźnik turystów korzystających z noclegów również pozostaje niski, wynosząc 370,96 w 2023 roku, co wskazuje na najmniejszą popularność turystyczną tego regionu. W porównaniu z innymi powiatami, powiat kętrzyński wyraźnie odstaje pod względem turystycznym, szczególnie na tle powiatów giżyckiego i mrągowskiego, które wykazują wyraźnie wyższe wskaźniki w każdej kategorii. Pomimo pewnych wzrostów w ostatnich latach, Kętrzyn wciąż pozostaje na uboczu głównych szlaków turystycznych regionu. Wskazuje to na potrzebę intensyfikacji działań promujących turystykę i rozwój infrastruktury noclegowej w powiecie kętrzyńskim, aby przyciągnąć większą liczbę turystów.

3.4. Rynek pracy

Wysokość przeciętnego wynagrodzenia brutto w powiecie kętrzyńskim wzrosła dość wyraźnie w okresie 2013-2023, z 2 816,29 zł do 5 812,87 tys. zł. Było ono ok. 630 zł niższe w 2023 roku od średniej wartości dla województwa (6 447,09 zł) i ok. 1 800 zł niższe niż w kraju (7 595,30 zł). Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w ramach powiatu kętrzyńskiego w porównaniu do Polski i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2013-2023.

Tabela 29. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w latach 2013 - 2023

obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska [tys. zł]	3,89	4,00	4,15	4,29	4,53	4,83	5,18	5,52	6,00	6,71	7,60
warmińsko-mazurskie [tys. zł]	3,26	3,39	3,50	3,62	3,80	4,09	4,32	4,71	5,13	5,67	6,45
powiat kętrzyński [tys. zł]	2,82	2,92	3,03	3,17	3,26	3,47	3,71	4,04	4,56	4,88	5,24
jako % w kraju	75,31	75,78	76,26	75,91	76,57	76,83	77,97	82,57	81,34	78,21	76,53
jako % w regionie	89,45	89,58	90,57	89,99	91,17	92,21	93,53	96,85	95,21	92,41	90,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Warto zauważyć w ramach tych danych, że relacja wynagrodzenia otrzymywanego średnio w powiecie kętrzyńskim w porównaniu do średnich dla kraju i regionu ulega ciągłym wahaniom. Na niekorzyść powiatu przemawia fakt, że przez wszystkie analizowane lata w powiecie osiągnęte są niższe wartości wynagrodzenia niż w regionie.

W ramach analizowania rynku pracy warto przyjrzeć się danym dotyczącym udziału zarejestrowanych bezrobotnych. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Kętrzynie wyniósł w 2023 roku 6,5%. Dane dotyczące udziału zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym zawarto w kolejnej tabeli.

Tabela 30. Udział zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]

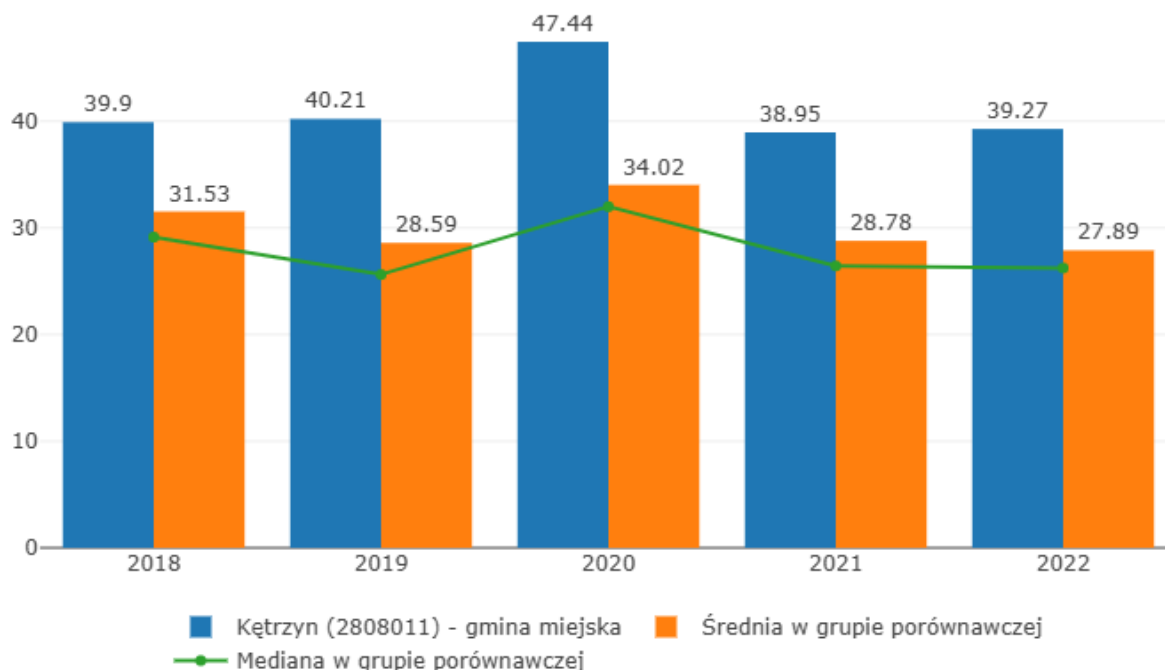
Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	8,8	7,5	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8	4,6	4,0	3,7	3,6
województwo warmińsko- mazurskie	12,4	10,6	9,1	8,1	6,7	6,0	5,2	6,2	5,2	5,1	4,9
powiat kętrzyński	15,5	14,8	13,3	11,3	8,7	8,9	8,9	10,6	9,4	9,4	8,5
<u>Kętrzyn</u>	<u>12,6</u>	<u>11,7</u>	<u>10,3</u>	<u>8,6</u>	<u>6,6</u>	<u>6,7</u>	<u>6,8</u>	<u>8,3</u>	<u>6,9</u>	<u>7,0</u>	<u>6,5</u>
Lidzbark Warmiński	12,6	11,7	10,3	8,6	6,6	6,7	6,8	8,3	6,9	7,0	6,5
Giżycko	9,8	8,0	7,6	6,7	4,8	4,2	4,1	5,3	4,0	4,3	4,6
Mrągowo	11,6	11,0	9,5	8,8	7,9	5,8	5,6	5,4	5,7	4,7	4,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Bezrobocie dynamicznie spadało w latach 2013-2019 we wszystkich analizowanych obszarach (z wyjątkiem Mrągowo). Dopiero w 2020 r. odnotowano niewielki wzrost bezrobocia. Udział zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym był najniższy w 2023 roku w kraju, natomiast biorąc pod uwagę analizowane miasta, to najniższe bezrobocie panowało w Giżycku w 2021 roku. Bezrobocie rejestrowane w Kętrzynie wynosiło w 2023 roku 6,5% (kraj – 3,6%, województwo – 4,9%), co oznacza, że w mieście na 1000 ludności przypada blisko dwa razy większa liczba osób bezrobotnych niż w kraju. Kętrzyn wraz z Lidzbarkiem Warmińskim odnotowały najwyższy poziom badanego wskaźnika wśród wszystkich analizowanych obszarów miejskich, jednak nie tak wysoki jak w powiecie kętrzyńskim – 8,5% w 2023 roku.

Rysunek poniżej obrazuje wskaźnik liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców miasta na tle miast podobnych wg MRL w latach 2018-2022.

Rysunek 37. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców



Źródło: MRL, 4.01.2025 r.

Wskaźnik w grupie miast podobnych jest dość stabilny w latach 2018-2022, w Kętrzynie jest w każdym roku jest wyraźnie wyższy i jednorazowym skokiem w roku 2020, co prawdopodobnie miało związek z pandemią.

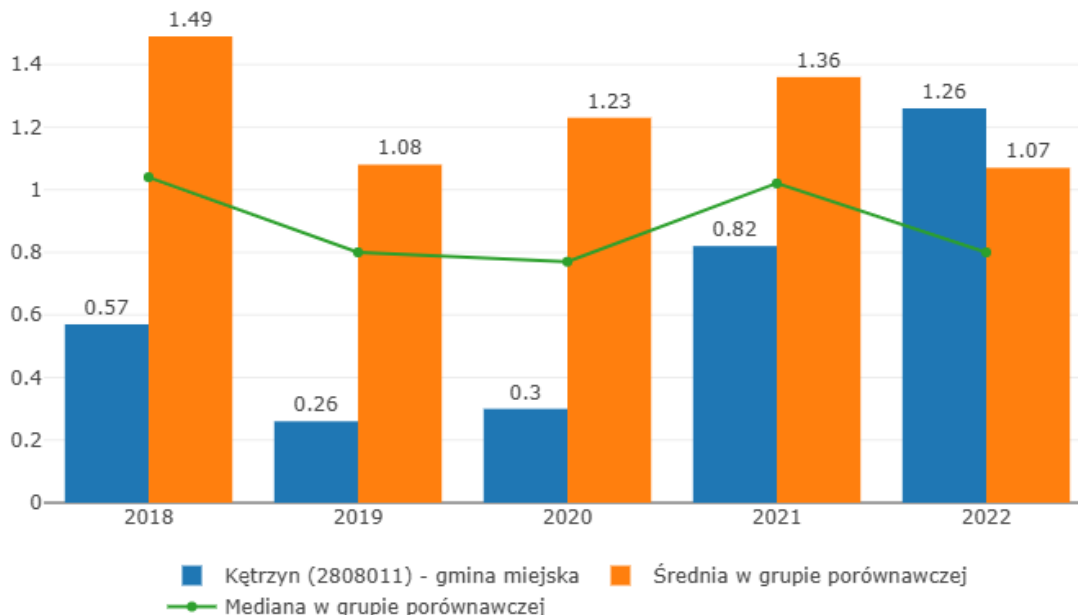
Zgodnie z najnowszymi danymi udostępnionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie, na koniec 2023 roku w mieście liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 905 osób (z czego 445 to kobiety), co oznaczało spadek w stosunku do roku poprzedniego o 396 osób³². Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 roku dla powiatu kętrzyńskiego wynosiła 16,4% i była niższa od średniej w roku poprzednim o 1,6 punktu procentowego. Największy odsetek bezrobotnych w 2023 roku to osoby z wykształceniem gimnazjalnym/podstawowym i niżej - 36,6% (wzrost o 0,1 p.p. w stosunku do 2022 roku) a najmniejszy odsetek to osoby z wykształceniem wyższym – 7,6% (wzrost o 0,3 p.p. w stosunku do 2022 roku). W 2023 roku odnotowany został natomiast spadek w ramach bezrobotnych poniżej 24 roku życia (z 10% w 2022 roku na 9%), a także tych w przedziale 25-34 roku życia (z 24,3% w 2022 roku na 22,4%). Niestety liczba bezrobotnych w 2023 roku po 45 roku życia wzrasta (z 40% na 42%)³³.

Sytuacja Kętrzyna na tle gmin podobnych (wg MRL, stan na koniec roku) w ciągu lat 2018-2022 została zobrazowana na poniższym wykresie.

³² Bezrobotni Zarejestrowani w powiecie Kętrzyńskim z podziałem na jednostki administracyjne stan na 31.12.2023 r.

³³ Bank Danych Lokalnych, dane dla powiatu kętrzyńskiego

Rysunek 38. Oferty pracy na 1000 mieszkańców



Źródło: MRL, 4.01.2025 r.

Do roku 2020 wskaźnik liczby ofert pracy na 1000 mieszkańców Kętrzyna był znacznie poniżej średniej w grupie porównawczej (gminy podobne), sytuacja poprawia się od roku 2021 i już w kolejnym roku wskaźnik dla Kętrzyna osiągnął wyższą wartość niż średnia dla grupy porównawczej.

Według danych statystycznych GUS w 2021 roku w Kętrzynie pracowało 5 780 osób (w tym 2 496 mężczyzn oraz 3 284 kobiet). Dokładniejsze dane przy uwzględnieniu płci zatrudnionych zaprezentowano w kolejnej tabeli.

Tabela 31. Pracujący według płci w Kętrzynie na tle województwa i powiatu

rok	jednostka terytorialna	województwo warmińsko-mazurskie	powiat kętrzyński	miasto Kętrzyn
2011	[osoba]	272 397	9 546	6 321
2012		268 694	9 301	6 189
2013		269 965	9 060	6 074
2014		273 566	8 720	5 923
2015		275 374	8 712	5 960
2016		281 865	8 717	5 872
2017		287 401	9 036	6 140
2018		288 858	9 427	6 450
2019		289 480	9 229	6 241
2020		282 385	8 554	5 735
2021		283 496	8 610	5 780
Dynamika zmiany w % (2011-2021)		4,07%	-9,80%	-8,56%

Diagnoza miasta Kętrzyn

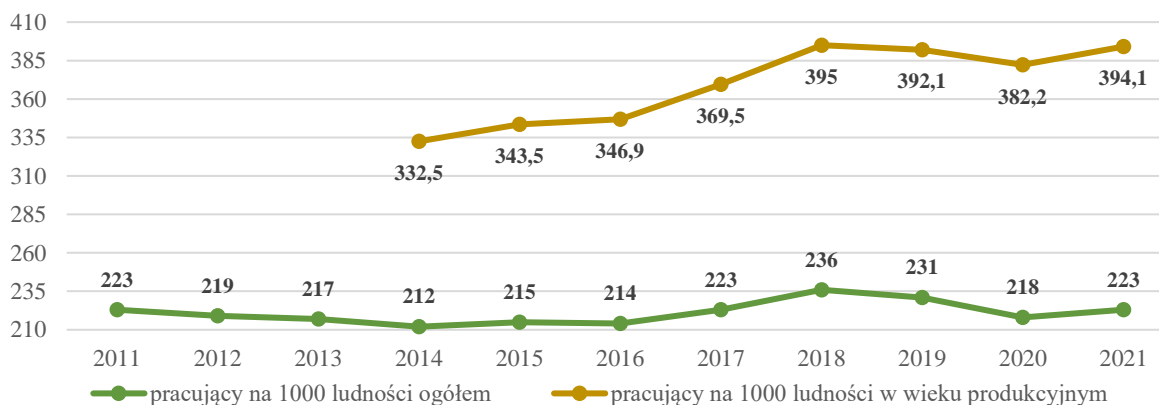
Udział mężczyzn w ogólnej liczbie zatrudnionych w 2021 r.	48,42%	45,31%	43,18%
Udział kobiet w ogólnej liczbie zatrudnionych w 2021 r.	51,58%	54,69%	56,82%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego liczba pracujących odnotowuje dość niski trend wzrostowy. W przypadku powiatu kętrzyńskiego i miasta Kętrzyn nie można dostrzec jednoznacznego trendu, wartości rosną i maleją naprzemiennie. Na przestrzeni ostatnich 11 lat liczba pracujących w mieście zmalała o 8,56%, co jest zgodne z ogólnym trendem w regionie (w powiecie liczba zatrudnionych zmalała o 9,8%). Dynamika wzrostu w latach 2011-2021 dla województwa wynosi 4,07%, — jest to wartość zdecydowanie wyższa niż w przypadku miasta i powiatu. Na obszarze województwa powiatu i miasta wśród pracujących dominują kobiety.

Dostępne wskaźniki publikowane na stronie GUS pozwalają także na porównanie liczby osób pracujących przypadających na 1000 ludności ogółem oraz ludności w wieku produkcyjnym.

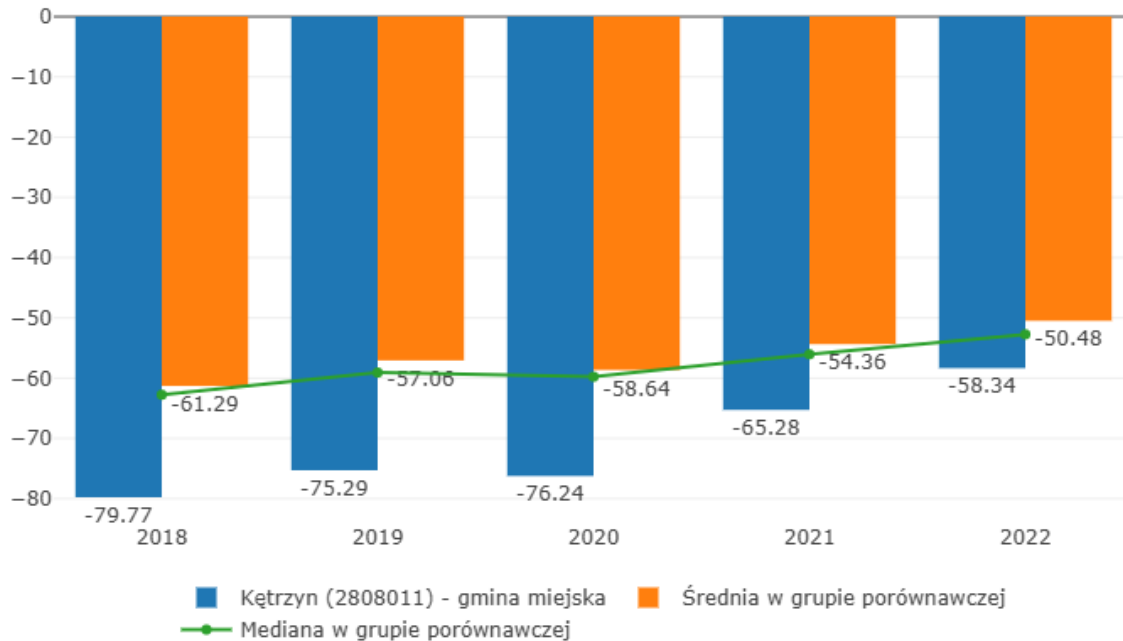
Rysunek 39. Pracujący na 1000 ludności w mieście



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Trend dla obu analizowanych wskaźników prezentuje się w bardzo zbliżony sposób. Można zauważyć w ramach obu wskaźników stabilny i powolny wzrost, z wyjątkiem okresu 2019-2020 gdzie odnotowano minimalny spadek zarówno w ramach pracujących na 1000 ludności ogółem jak i tych przypadających na 1000 ludności w wieku produkcyjnym, co mogło być związane z kryzysem pandemicznym.

Rysunek 40. Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lata na 1000 mieszkańców



Źródło: MRL, 4.01.2025 r.

Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców miasta wskazująca na dostępność siły roboczej wynosi minus 58 i jest nieco niższa niż średnia dla miast podobnych (minus 50).

Z przeprowadzonych badań i konsultacji wynika, że istnieje potrzeba tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy, przy czym atrakcyjność jest związana nie tylko z wysokością wynagrodzenia, ale zakresem pracy. Istnieje zatem potrzeba wsparcia nowych lub działających firm w branżach atrakcyjnych dla młodych: w usługach, w kulturze i rozrywce w tym w formie pracy zdalnej, z elastycznym czasem pracy. Młodzi ludzie są również zainteresowani prowadzeniem działalności ale oczekują wsparcia w poszukiwaniu dobrego pomysłu na biznes.

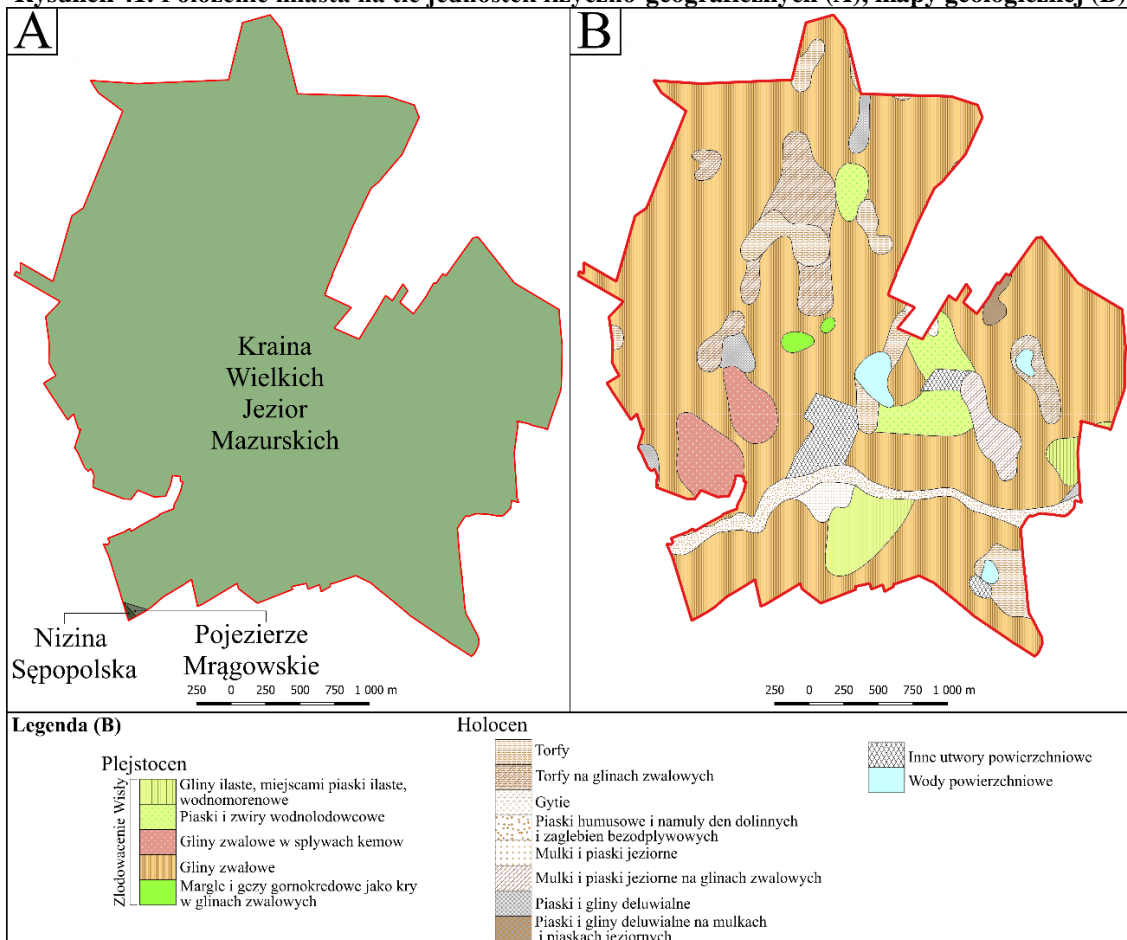
4. Infrastruktura, środowisko i przestrzeń

4.1. Środowisko

Obszar ziemi kętrzyńskiej, na której zlokalizowana jest Gmina Miejska Kętrzyn, leży na styku trzech krain fizyczno-geograficznych: Równiny Sępopolskiej, Pojezierza Mrągowskiego i Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Do Niziny Sępopolskiej należą nizinne tereny na północy, pozbawione większych kompleksów leśnych. Równina tworzy rozległą nieckę, wzniesioną na brzegach i obniżającą się ku środkowi. W jej powierzchnię wcinają się doliny Gubra i Liwny. Obszary nizinne na południu przechodzą we wzgórza moreny czołowej. Ta część należy do Pojezierza Mrągowskiego. Liczne zagłębienia bezodpływowe zajęte są przez jeziora lub wypełnione torfami. Pomiędzy tymi pasmami moren czołowych występują dość duże obszary płaskiej lub falistej o niewielkich spadkach, gliniastej moreny dennej. Pojezierze Mrągowskie i Nizina Sępopolska od wschodu łączą się z leśno-bagiennymi terenami Krainy Wielkich Jezior Mazurskich³⁴.

Głównymi utworami przypowierzchniowymi występującymi na całym terenie Miasta Kętrzyn są powstałe podczas zlodowacenia północnopolskiego gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe, co przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 41. Położenie miasta na tle jednostek fizyczno-geograficznych (A), mapy geologicznej (B)



źródło: Opracowanie własne na podstawie Solon i in. 2018, geoportal.gov.pl

³⁴ Program Ochrony Środowiska dla gminy miejskiej Kętrzyn na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

Przez teren Gminy Miejskiej Kętrzyn przepływa rzeka Guber stanowiąca prawy dopływ rzeki Łyny. Rzeka Guber wypływa na wysokości około 180 m n.p.m. ze źródeł znajdujących się na południowy zachód od jeziora Guber. Długość przedmiotowego ciek wodnego wynosi 80,2 km, a jej średni spadek około 1,33‰. Rzeka Guber posiada dopływy: rzeka Dajna, rzeka Sajna, rzeka Liwna. Na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn występuje Jezioro Kętrzyńskie (pot. Jeziorko Miejskie) o powierzchni 8,2 ha, które posiada status zbiornika przepływowego. Usytuowane jest pomiędzy Rozlewiskiem Wopławka a rzeką Guber. Zbiornik odbiera wody opadowe od okolicznych kolektorów deszczowych³⁵.

Poniższa tabela ukazuje użytkowanie gruntów w mieście Kętrzyn w 2021 r.

Tabela 32. Użytkowanie gruntów

Rodzaj	Powierzchnia [ha]
Użytki rolne razem:	386
Grunty orne	310
Łąki trwałe	11
Pastwiska trwałe	44
Grunty rolne zabudowane	3
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	14
Grunty pod wodami płynącymi	14
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem:	619
Tereny mieszkaniowe	181
Tereny przemysłowe	73
Tereny inne zabudowane	150
Tereny zurbanizowane niezabudowane	42
Tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	40
Tereny komunikacyjne – drogi	115
Tereny komunikacyjne – tereny kolejowe	17
Nieużytki	16

źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Kętrzyńskiego na lata 2021-2027

W 2021 roku struktura użytkowania gruntów wskazuje na dominację terenów zurbanizowanych, co jest typowe dla obszarów o intensywnym zagospodarowaniu. Użytki rolne zajmują 386 hektarów, z czego większość stanowią grunty orne, a mniejsza część przypada na sady, łąki i pastwiska. Jest to charakterystyczne dla terenów, gdzie rolnictwo odgrywa znaczącą rolę natomiast rolnictwo to występuje jedynie na obrzeżach miasta (patrz rycina poniżej).

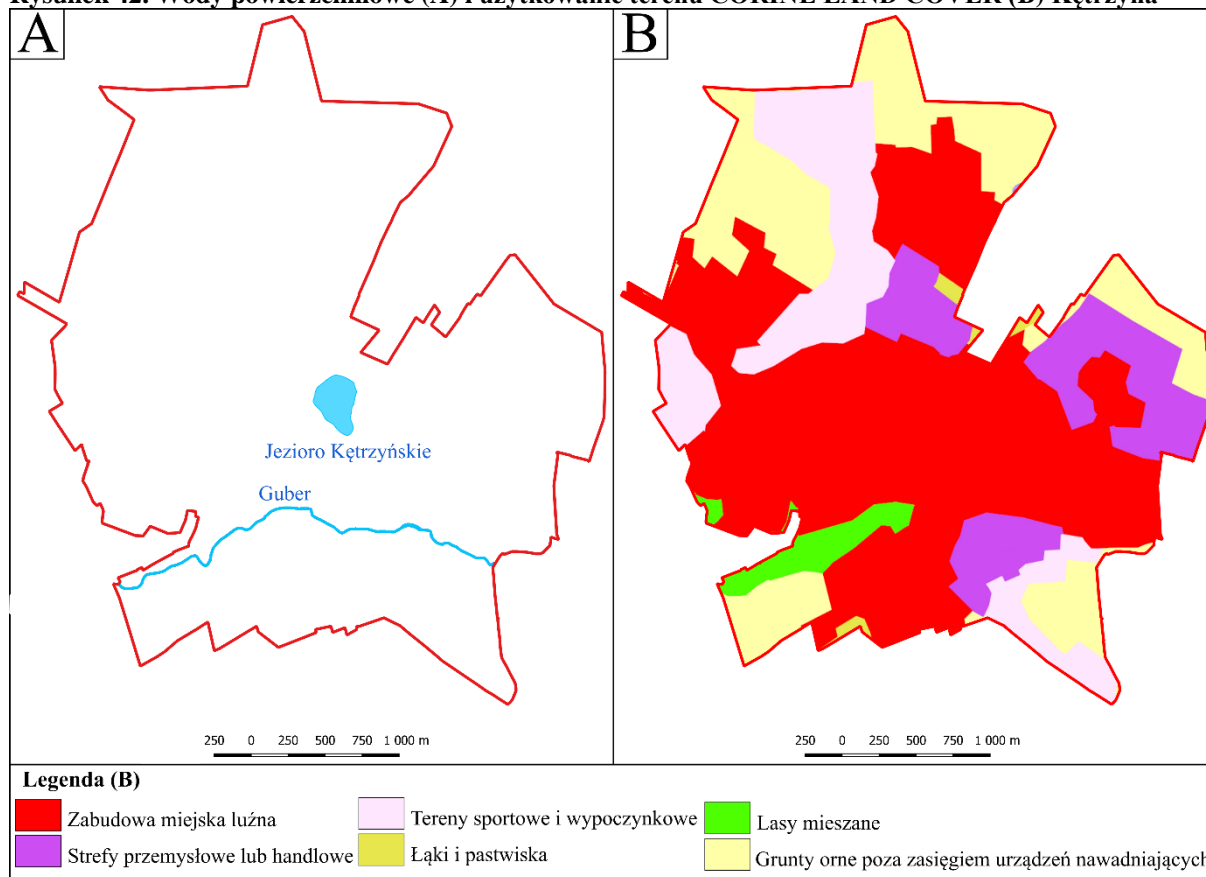
Z kolei tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują aż 619 hektarów, co sugeruje intensywny rozwój infrastrukturalny i urbanistyczny. Duża część tych gruntów to tereny mieszkaniowe oraz przemysłowe, co wskazuje na dobrze rozwiniętą infrastrukturę mieszkalną i przemysłową. Obecność znacznych obszarów przeznaczonych na drogi i inne komunikacyjne tereny podkreśla rozwój sieci transportowej.

Natomiast obszary leśne i zadrzewione zajmują jedynie 14 hektarów, co jest stosunkowo niewielką częścią całości powierzchni. Wskazuje to na ograniczone zasoby leśne, co może być skutkiem intensywnego zagospodarowania przestrzennego na rzecz rolnictwa i urbanizacji.

³⁵ Program Ochrony Środowiska dla gminy miejskiej Kętrzyn na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

Wnioskując, teren ten charakteryzuje się przewagą użytkowania urbanizacyjnego co jest typowe dla miasta. Zauważalny jest też relatywnie niski udział obszarów zielonych i ochronnych. Taka struktura może mieć wpływ na lokalną bioróżnorodność oraz na kształtowanie się warunków życia mieszkańców, podkreślając potrzebę zrównoważonego planowania przestrzennego w przyszłości.

Rysunek 42. Wody powierzchniowe (A) i użytkowanie terenu CORINE LAND COVER (B) Kętrzyna



źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl, <https://clc.gios.gov.pl/>

Gmina Miejska Kętrzyn pod względem występowania form ochrony przyrody i bioróżnorodności biologicznej jest terenem dość ubogim. Na obszarze tym znajdują się: Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber oraz użytek ekologiczny Rozlewisko Wopławka i 8 pomników przyrody.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber – położony jest w centralno-północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Głównym przedmiotem ochrony jest rzeka Guber, która prowadzi swe wody głównie wśród łąk i pól uprawnych pokrywających ok. 50% powierzchni Obszaru. Wzdłuż całej rzeki znajdują się ślady bytowania bobrów, dla których jest to dogodne środowisko do życia. Na rzece funkcjonuje kilka elektrowni wodnych. Jest ona bardzo dobrym szlakiem dla zaawansowanych kajakarzy, dla których przyjemnością jest pokonywanie licznych progów wodnych. Nadzór nad niniejszym obszarem sprawuje Wojewoda Warmińsko-Mazurski³⁶.

³⁶ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Warto też zwrócić uwagę na rozlewisko Wopławka graniczące z miastem, które jest użytkiem ekologicznym na który składają się: oczka wodne, trzcinowiska i podmokłe łąki. Użytek rozciąga się od Kętrzyna w kierunku wsi Wopławki. Utworzenie użytku ekologicznego wiązało się z potrzebą ochrony miejsc gniazdowania i żerowania ptaków, głównie wodnych i błotnych. Użytek ekologiczny znajduje się na terenie wyschniętego jeziora o nazwie Jezioro Ślepe. Poziom wody na terenie rozlewiska podniesiony został po wybudowaniu tamy w 1993. Tameę wybudowano, aby zwolnić odpływ wód wiosennych do Jeziora Kętrzyńskiego w Kętrzynie³⁷.

Główna przyczyna zanieczyszczenia powietrza na terenie jednostki w wyniku emisji liniowej na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn występuje w obrębie dróg wojewódzkich: nr 591 (Bartoszyce-Kętrzyn-Giżycko), 592 (Bartoszyce-Kętrzyn-Giżycko), 591 (Mrągowo- Kętrzyn – Barciany – Michałkowo - przejście graniczne) oraz 594 (Bisztynek – Robawy – Kętrzyn). Natomiast źródłem emisji powierzchniowej, pochodzącej z sektora bytowego, są lokalne kotłownie i paleniska domowe.

W ramach informacji o zanieczyszczeniach gazowych dostępne są dane dla powiatu kętrzyńskiego. Dane dotyczące poszczególnych rodzajów gazów emitowanych na terenie powiatu zostały zaprezentowane w tabeli poniżej.

Tabela 33. Emisja zanieczyszczeń gazowych w powiecie kętrzyńskim w latach 2014-2023 [t/rok]

Gazy	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	28 508	26 402	28 611	31 154	30 287	29 632	27 701	31 907	30 374	30 037
ogółem (bez dwutlenku węgla)	305	288	317	330	327	1 459	301	347	324	327
dwutlenek siarki	77	73	82	82	78	77	72	85	77	83
tlenki azotu	51	48	53	56	53	971	51	58	53	54
tlenek węgla	169	163	179	185	183	403	171	202	185	182
dwutlenek węgla	28 203	26 114	28 294	30 824	29 960	28 173	27 400	31 560	30 050	29 710
zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń	312	301	338	358	359	346	355	399	369	440

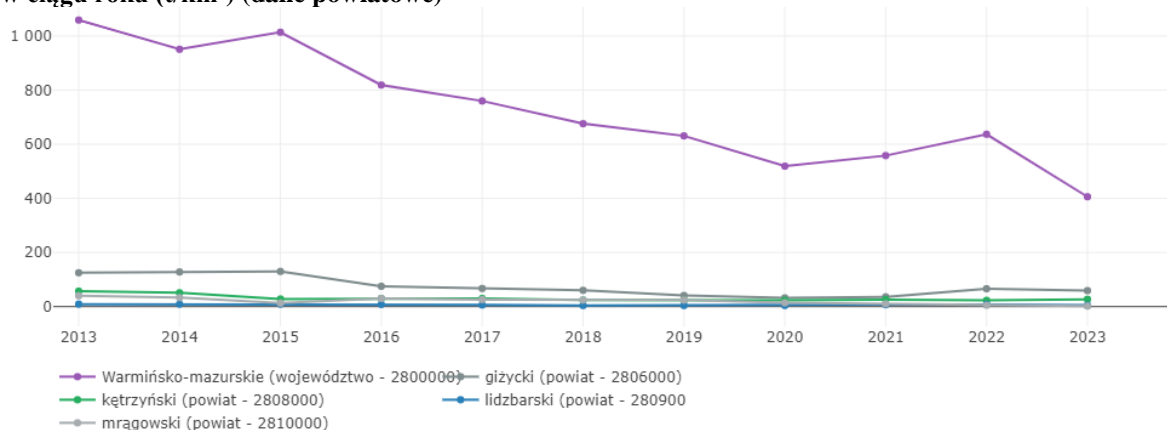
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl.

W latach 2014-2023 emisja zanieczyszczeń gazowych w powiecie kętrzyńskim była zmienna, z najwyższą wartością 31 907 ton odnotowaną w 2021 roku. Dominującym zanieczyszczeniem był dwutlenek węgla (CO₂), którego emisja wynosiła od 26 114 ton w 2015 roku do 31 560 ton w 2021 roku. Emisja innych gazów, takich jak dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x) i tlenek węgla (CO), była znacznie mniejsza, choć stabilna. W 2019 roku odnotowano nagły wzrost emisji NO_x i CO, co mogło wynikać z intensyfikacji działalności przemysłowej. W 2023 roku całkowita emisja gazów wyniosła 30 037 ton, co było zbliżone do wartości z 2022 roku. Zanieczyszczenia zatrzymywane lub neutralizowane przez urządzenia do redukcji zanieczyszczeń wzrosły z czasem, osiągając 440 ton w 2023 roku. Dane te mogą wskazywać na niewystarczające działania w zakresie monitorowania i kontroli emitowanych gazów.

³⁷ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyn, 2023

Wykres poniżej w sposób obrazowy pokazuje sytuację w ramach grupy porównawczej pod względem emisji pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km² powierzchni w ciągu roku. Wykres ten uwzględnia dane powiatowe.

Rysunek 43. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km² powierzchni JST w ciągu roku (t/km²) (dane powiatowe)



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Możliwe jest zatem odnotowanie znacznie wyższego poziomu emisji zanieczyszczeń pyłowych w ramach zakładów szczególnie uciążliwych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego niż w pozostałych analizowanych jednostkach. Powiat kętrzyński jak i powiat giżycki osiągają podobne wartości w 2023 roku oscylujące w granicach 30-50 t/km². Najniższą emisję posiadają powiat mrągowski i lidzbarski nieprzekraczające 10 t/km².

Głównym źródłem emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn jest ruch na drogach wojewódzkich nr 591 (Bartoszyce-Kętrzyn-Giżycko), 592 (Bartoszyce-Kętrzyn-Giżycko), 591 (Mrągowo- Kętrzyn – Barciany – Michałkowo - przejście graniczne) oraz 594 (Biszynek – Robawy – Kętrzyn). Źródło hałasu może stanowić również linia kolejowa relacji Olsztyn-Ełk-Białystok, która przebiega przez ten obszar. Dodatkowo na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn funkcjonuje kilka większych zakładów, mogących powodować hałas przemysłowy w ich otoczeniu. Są to m.in. MTI Furninova Polska Sp. z o.o., MST Sp. z o.o. Sp. k., Signify Poland sp. z o.o. Oddział w Kętrzynie oraz „MAJONEZY” Spółdzielnia Pracy Produkcyjno-Handlowa w Kętrzynie³⁸.

Według map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, dostępnych na stronie Informatycznego Systemu Osłony Kraju, w obszarach administracyjnych Gminy Miejskiej Kętrzyn występuje zagrożenie powodziowe od strony rzeki Guber. Obszarami szczególnego zagrożenia powodziowego na tym terenie są obszary i tereny zalewowe wzdłuż rzeki Guber z jej dopływami. Najbardziej zagrożone są obszary zamieszkałe i zurbanizowane, które bezpośrednio sąsiadują z obszarami szczególnego zagrożenia powodzią (patrz rycina poniżej – B).

Do możliwych zagrożeń mogących wpłynąć na zasoby i jakość wód na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn należy zaliczyć m.in.:

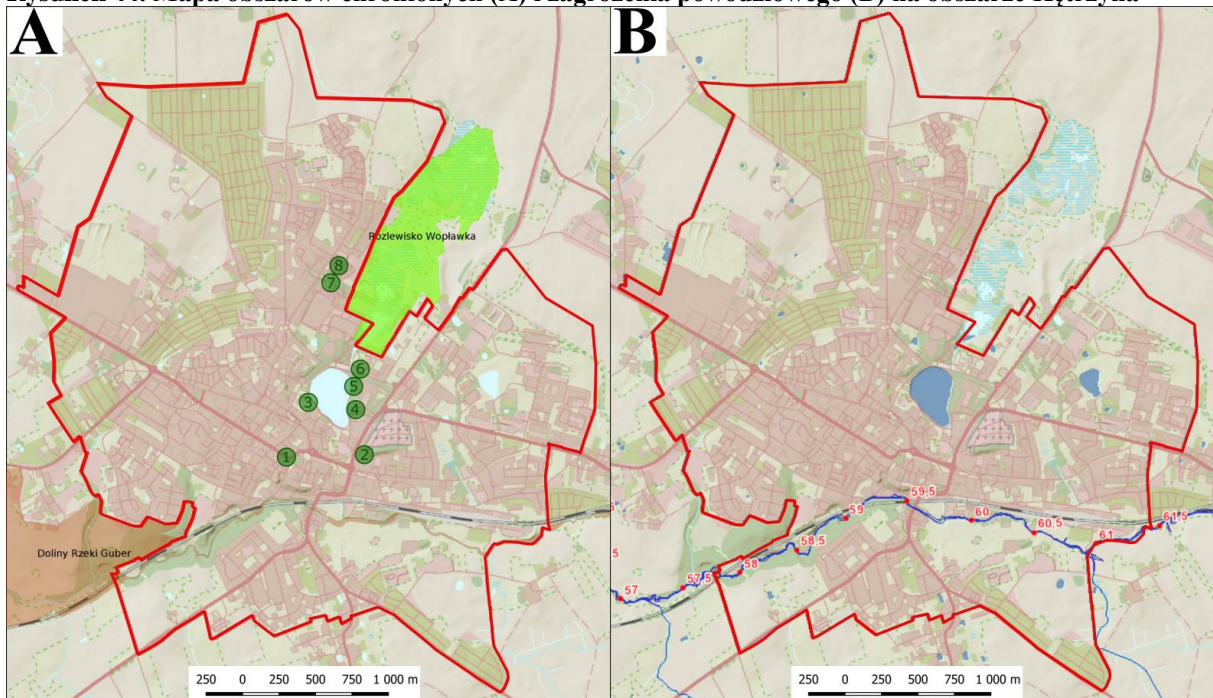
³⁸ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

Diagnoza miasta Kętrzyn

- występowanie potencjalnego ryzyka niekontrolowanego przedostania się ścieków komunalnych do środowiska, w wyniku potencjalnej nieszczelności zbiorników bezodpływowych (szamb) lub awarii przydomowych oczyszczalni ścieków,
- odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych do środowiska naturalnego, np. w wyniku wystąpienia awarii oczyszczalni ścieków,
- spływ powierzchniowy zanieczyszczeń, obciążonych głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) pochodzenia rolniczego. Zjawisko to jest potęgowane przez nadmierne stosowanie chemicznych środków ochrony roślin oraz ryzyko niewłaściwego wykonywania zabiegów agrotechnicznych.

Poniższy rysunek (B) prezentuje sytuację miasta pod względem szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat).

Rysunek 44. Mapa obszarów chronionych (A) i zagrożenia powodziowego (B) na obszarze Kętrzyna



źródło: Opracowanie własne na podstawie A - Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) (1 – klon jawor, 2 – jarzab szwedzki, 3,6 - dąb szypułkowy, 4, 5, 7, 8 klon srebrzysty), B - <https://wody.isok.gov.pl/>

4.2. Infrastruktura techniczna

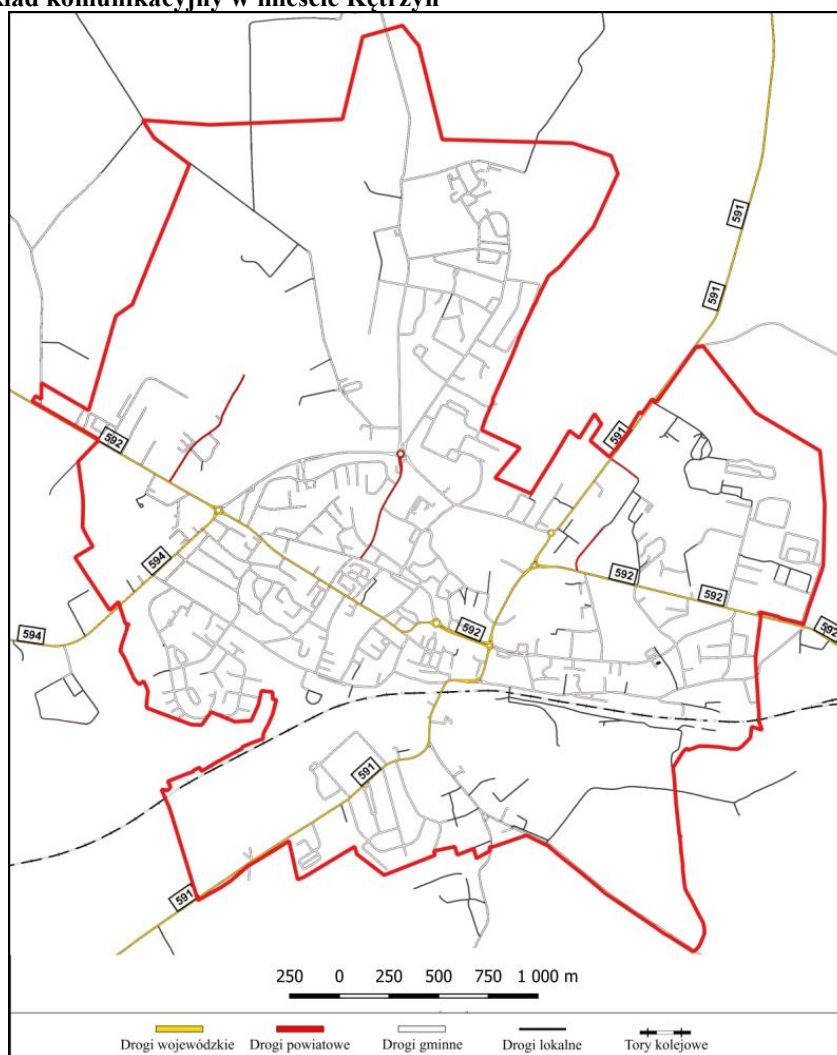
Układ komunikacyjny³⁹

Kętrzyn położony jest w obszarze przygranicznym województwa warmińsko-mazurskiego. Peryferyjne położenie na tle kraju i województwa sprawia, że dostępność do innych regionów uzależniona jest od sprawnych powiązań transportowych.

Na terenie miasta krzyżują się 3 drogi wojewódzkie:

- droga nr 591 (granica państwa – Barciany – Kętrzyn – Mrągowo/DK 59), której trasa wytyczona jest w ciągu ulic: Bałtyckiej, Pocztowej, Dworcowej, Fryderyka Chopina, Bydgoskiej,
- droga nr 592 (Bartoszyce – Kraskowo – Kętrzyn – Giżycko), trasa prowadzi ulicami: Gen. Władysława Sikorskiego, Daszyńskiego, pl. Grunwaldzkim, Adama Mickiewicza, Traugutta, oraz Mazowiecką,
- droga wojewódzka nr: 594 (Bisztynek – Robawy – Kętrzyn), trasa prowadzi ulicą Gdańską i łączy się z drogą wojewódzką nr 592.

Rysunek 45. Układ komunikacyjny w mieście Kętrzyn



³⁹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyn, 2023

źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Planuje się przebudowę drogi wojewódzkiej nr 592 po nowym śladzie, która będzie stanowiła obwodnicę Kętrzyna. W Kętrzynie znajdują się 3 drogi powiatowe i są to ulice: Budowlana, Górna i Wojska Polskiego. Całość sieci komunikacyjnej uzupełniają drogi gminne.

W mieście funkcjonuje komunikacja miejska. Łącznie na obszarze miasta w 2023 r. znajdowało się 66 czynnych przystanków w tym 40 w zarządzie Miasta Kętrzyn.

W mieście funkcjonuje kolej, która powstała w 1867 r. Przez Kętrzyn przebiega linia kolejowa nr 38 relacji Białystok – Głomno oraz nr 259 Kętrzyn – Węgorzewo. Połączenia osobowe bezpośrednie m.in. do Gdyni, Elku, Olsztyna czy Wrocławia.

W Kętrzynie funkcjonują odcinki dróg dla rowerów oraz odcinki ciągów pieszo-rowerowych, wykorzystywane do celów komunikacyjnych (dojazdy do pracy, do usług) i rekreacyjnych. Sieć ścieżek rowerowych zlokalizowana jest głównie w pasach dróg publicznych. Brakuje przy tym spójności w ich przebiegach.

Dane GUS dotyczące dostępności poszczególnych sposobów komunikacji (autobusy, taksówki, rowery) zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

Tabela 34. Dostępność publicznych sposobów komunikacji

obszar	2018	2019	2020	2021	2022	2023
czynne przystanki autobusowe (z trolejbusowymi) i tramwajowymi ogółem [szt.]						
Kętrzyn	42	51	51	51	65	66
Giżycko	46	46	46	46	46	46
Lidzbark Warmiński	71	77	78	79	79	79
Mrągowo	7	7	7	30	42	42
drogi dla rowerów ogółem [km]						
Kętrzyn	10,7	8,2	8,6	8,6	8,6	8,6
Giżycko	7,4	7,6	7,8	7,8	8,6	9,6
Lidzbark Warmiński	8,9	8,9	10,4	10,9	10,9	12,4
Mrągowo	10,6	10,6	10,6	11,0	11,0	11,0
drogi dla rowerów pod zarządem gminy [km]						
Kętrzyn	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
Giżycko	2,4	2,4	2,6	2,6	3,4	3,4
Lidzbark Warmiński	2,3	2,3	3,8	4,3	4,3	5,8
Mrągowo	8,6	8,6	8,6	9,0	9,0	9,0
liczba licencji na taksówki ogółem [szt.]						
Kętrzyn	55	54	52	48	40	41
Giżycko	109	122	127	106	93	86
Lidzbark Warmiński	36	35	37	40	45	37
Mrągowo	77	84	78	73	62	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując dane dotyczące infrastruktury transportowej w Kętrzynie na tle porównywanych miast, można zauważyć kilka kluczowych trendów. W latach 2018-2023 w Kętrzynie znacząco

zwiększyła się liczba czynnych przystanków autobusowych z 42 w 2018 roku do 66 w 2023 roku, co przewyższa pozostałe miasta poza Lidzbarkiem Warmińskim. Jednak długość dróg dla rowerów w Kętrzynie pozostała na stałym poziomie 8,6 km od 2020 roku, co plasuje go poniżej Lidzbarka Warmińskiego i Mrągowa. W zarządzaniu gminnym, w całym analizowanym przedziale czasowym, Kętrzyn utrzymuje zaledwie 3,7 km dróg rowerowych, co jest jednym z najniższych wyników w porównaniu do innych miast. W zakresie liczby licencji na taksówki, Kętrzyn odnotował spadek z 55 w 2018 roku do 41 w 2023 roku, co jest znacznie niższą liczbą niż w Giżycku, choć porównywalną z Lidzbarkiem Warmińskim. Ogólnie rzecz biorąc, Kętrzyn rozwija swoją infrastrukturę transportową, ale w niektórych aspektach pozostaje w tyle za innymi miastami w regionie.

Dzięki zakupom w 2022 roku czterech autobusów elektrycznych powstały nowe linie w Kętrzynie oraz zwiększyła się częstotliwość ich kursowania. Od 6 lutego 2023 roku zaczął obowiązywać nowy układ komunikacyjny. Utworzono 7 linii. Dodatkowo w 2023 roku zakupiono kolejne dwa nowe autobusy elektryczne wraz wielostanowiskową stacją ładowania w związku z projektem pn. „Zakup taboru niskoemisyjnego wraz z poprawą infrastruktury transportowej miasta Kętrzyn”⁴⁰.

Dane dotyczące liczby pojazdów na terenie powiatu kętrzyńskiego według grup wieku zawarte zostały w poniższej tabeli.

Tabela 35. Pojazdy według grup wieku w powiecie kętrzyńskim

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	różnica [%]
samochody osobowe								
ogółem	31943	32782	33661	34712	35678	36543	37003	+15,84
do 1 roku	183	216	239	262	254	240	220	+20,22
2 – 5 lat	706	704	738	810	946	1030	978	+38,53
6 – 15 lat	8524	8406	8354	8253	7831	7509	6999	-17,89
16 – 30 lat	18607	19001	19359	19859	20462	20776	20665	+11,06
31 i starsze	3923	4455	4971	5528	6185	6988	8141	+107,52
samochody ciężarowe								
ogółem	3059	3088	2144	3226	3323	3390	3461	+13,14
do 1 roku	18	26	21	9	13	9	11	-38,89
2 – 5 lat	89	70	70	92	101	96	74	-16,85
6 – 15 lat	868	846	825	795	778	773	751	-13,48
16 – 30 lat	1467	1468	1496	1536	1562	1560	1608	+9,61
31 i starsze	617	678	732	794	869	952	1017	+64,83
Autobusy								
ogółem	119	136	140	149	156	154	166	+39,50
do 1 roku	1	0	1	2	1	0	0	-100
2 – 5 lat	1	2	2	1	2	2	2	+100
6 – 15 lat	31	35	25	27	17	13	11	-64,51
16 – 30 lat	66	73	81	83	92	92	104	+57,58
31 i starsze	20	26	31	36	44	47	49	+145
ciągniki siodłowe								
ogółem	176	193	203	212	231	242	252	+43,19

⁴⁰ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

Diagnoza miasta Kętrzyn

do 1 roku	1	0	0	1	2	1	0	-100
2 – 5 lat	2	4	2	3	7	10	9	+350
6 – 15 lat	73	79	82	87	89	86	84	+15,07
16 – 30 lat	81	88	96	98	105	110	120	+48,15
31 i starsze	19	22	23	23	28	35	39	+105,26
Motocykle								
ogółem	1384	1486	1560	1644	1737	1812	1897	+37,07
do 1 roku	69	15	8	17	22	17	25	-63,77
2 – 5 lat	47	107	120	117	119	68	55	+17,02
6 – 15 lat	258	274	274	289	286	350	353	+36,82
16 – 30 lat	552	570	569	586	590	599	650	+17,75
31 i starsze	458	520	589	635	720	778	814	+77,73
Motorowery								
ogółem	2273	2374	2432	2497	2561	2594	2649	+16,54
do 1 roku	97	126	121	66	103	81	50	-48,45
2 – 5 lat	403	372	342	364	262	264	271	-32,75
6 – 15 lat	1115	1184	1256	1319	1423	1393	1285	+15,25
16 – 30 lat	453	436	401	381	334	373	547	+20,75
31 i starsze	205	256	312	367	439	483	496	+20,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Zauważalny jest ogólny wzrost w ramach wszystkich typów pojazdów w powiecie kętrzyńskim. Liczba samochodów osobowych w powiecie wzrosła z 31 943 w 2016 roku do 37 003 w 2022 roku, z największym wzrostem w kategorii pojazdów starszych niż 31 lat (107%), co wskazuje na długotrwałe użytkowanie i konserwację starszych aut. Z kolei liczba motorowerów wzrosła z 2 273 do 2 649, z wyraźnym wzrostem dwóch najstarszych grup wiekowych, sugerując, że starsze modele są nadal popularne i użytkowane.

Liczba samochodów ciężarowych w powiecie kętrzyńskim wzrosła z 3 059 w 2016 roku do 3 461 w 2022 roku, co oznacza wzrost o 402 pojazdy (+13%), z największym przyrostem w najstarszej kategorii (31 i więcej lat), co sugeruje, że starsze ciężarówki są nadal intensywnie użytkowane. W kategorii nowych pojazdów (do 1 roku) nastąpił spadek z 18 do 11 (-39%), co może sugerować zmniejszenie inwestycji w nowe pojazdy ciężarowe w regionie. To zjawisko może być związane z trudniejszymi warunkami gospodarczymi lub zmianami w strukturze rynku transportowego. Ciągniki siodłowe zwiększyły swoją liczebność z 176 do 252, praktycznie we wszystkich kategoriach wiekowych.

Liczba motocykli wzrosła z 1 384 do 1 897, z największym przyrostem w najstarszej kategorii wiekowej, co świadczy o długim okresie użytkowania przez właścicieli. Liczba motorowerów wzrosła z 2 273 w 2016 roku do 2 649 w 2022 roku (+16%), z największym wzrostem w najstarszych kategoriach wiekowych (16 lat i więcej lat), co sugeruje, że starsze motorowery są trwałe i nadal cieszą się popularnością. Jednocześnie liczba nowych motorowerów (do 1 roku) spadła z 97 do 50 (-48%), co może oznaczać mniejsze zainteresowanie zakupem nowych motorowerów. Ogólna sytuacja jednośladów jest porównywalna z trendami w całej Polsce⁴¹.

⁴¹<https://www.pzpm.org.pl/pl/Rynek-motoryzacyjny/Rejestracje-Pojazdow/MOTOCYKLE-i-MOTOROWERY/2023/GRUDZIEN-2023r>

Gospodarka odpadami

Na terenie Kętrzyna istnieje system segregacji odpadów komunalnych i zorganizowany wywóz na składowisko odpadów. Usługą wywozu odpadów zajmuje się Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „Komunalnik” sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Budowlanej 1, 11-400 Kętrzyn. Miasto Kętrzyn wchodzi również w skład Kętrzyńskiego Związku Międzygminnego – Gospodarka Odpadami, który został wpisany do Rejestru związków międzygminnych dnia 21 grudnia 2012 r. W skład Związku wchodzi 5 gmin: gmina miejska Kętrzyn, gmina wiejska Kętrzyn, gmina miejsko-wiejska Reszel, gmina miejsko-wiejska Bisztynek oraz gmina Barciany⁴².

Do gospodarki odpadami zaliczyć należy również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest. Na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn obowiązuje „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2013 - 2032 – aktualizacja”. Zgodnie z danymi zawartymi w powyższej tabeli, unieszkodliwiono dotychczas 16,57% zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest. Natomiast do unieszkodliwienia pozostało jeszcze 83,43% zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest⁴³. Dane GUS wskazują na brak dzikich składowisk odpadów na terenie powiatu kętrzyńskiego, ostatni rok w którym wystąpiły dwa takie wysypiska to 2015.

Dane udostępnione przez GUS pozwalają na porównanie odpadów zebranych w tysiącach ton od 2018 do 2023 roku w ramach analizowanych miast grupy porównawczej.

Tabela 36. Odpady zebrane

Obszar	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem w tys. ton						
<u>Kętrzyn</u>	<u>5 881,94</u>	<u>4 778,48</u>	<u>3 139,93</u>	<u>4 014,52</u>	<u>3 553,45</u>	<u>3 251,90</u>
Giżycko	2 273,80	2 070,43	3 124,12	3 055,91	3 549,19	4 121,45
Lidzbark Warmiński	750,99	1 127,71	1 695,06	1 903,42	1 897,22	1 596,30
Mrągowo	1 833,73	1 628,62	2 166,96	1 736,35	2 261,35	2 015,22
z gospodarstw domowych w tonach						
<u>Kętrzyn</u>	<u>5 118,04</u>	<u>4 719,68</u>	<u>2 586,77</u>	<u>3 309,00</u>	<u>3 063,47</u>	<u>2 759,61</u>
Giżycko	1 819,35	1 811,95	2 432,68	2 186,22	2 361,29	2 972,07
Lidzbark Warmiński	750,99	797,41	1 472,50	1 659,72	1 670,72	1 397,60
Mrągowo	1 568,34	1 396,17	1 875,78	1 347,79	1 838,26	1 705,94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W ciągu sześciu lat Kętrzyn odnotował spadek zebranych odpadów, zarówno ogółem, jak i z gospodarstw domowych, w przeciwieństwie do pozostałych miast porównywanych. W tym samym okresie Lidzbark Warmiński i Giżycko znacząco zwiększyły ilość zebranych odpadów. Mrągowo wykazuje bardziej stabilne wyniki w zakresie zbiórki odpadów, bez wyraźnych długoterminowych trendów. W kontekście porównawczym Kętrzyn wypada na tle innych jednostek jako miasto z malejącą tendencją w zbiorce odpadów. Masa zebranych selektywnie odpadów w 2023 roku według ich rodzaju na terenie miasta została przedstawiona w tabeli poniżej.

⁴² Raport o stanie gminy miejskiej Kętrzyn za rok 2023

⁴³ Baza Azbestowa, <https://bazaazbestowa.gov.pl/>; [dane za 2022 r.]

Tabela 37. Masa odpadów zebranych selektywnie w 2023 roku

Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [t]
Papier i tektura	290,54
Szkło	363,41
Tworzywa sztuczne	0,00
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne razem	31,33
Wielkogabarytowe	475,64
Biodegradowalne	1 023,58
Baterie i akumulatory razem	0,08
Niebezpieczne	0,44
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne – niebezpieczne	3,52
Ogółem	2188,54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Warto przyjrzeć się również danym w ramach grupy porównawczej w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Tabela 38. Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca [kg]

obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	212,9	215,2	216,5	226,7	227,2	231,1	228,6	213,3	216,7	213,1	211,7
województwo warmińsko- mazurskie	205,4	215,8	232,8	251,1	242,2	248,1	238,2	216,0	204,2	198,2	187,9
Kętrzyn	167,7	214,6	255,4	280,5	40,4	164,0	146,9	180,4	191,9	199,9	199,4
Giżycko	227,4	308,1	332,2	364,1	328,5	307,0	284,2	235,5	199,6	192,1	191,2
Lidzbark Warmiński	293,3	343,4	366,5	374,2	389,3	401,3	292,5	281,3	243,8	262,1	272,5
Mrażowo	266,0	278,9	530,4	378,6	288,6	309,7	308,9	284,0	287,2	306,2	252,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Na podstawie danych dotyczących zmieszanych odpadów odebranych na jednego mieszkańca w latach 2013-2023, Kętrzyn wyróżnia się znacznymi wahaniami, zaczynając od 167,7 kg w 2013 roku i osiągając najwyższy poziom 280,5 kg w 2016 roku, po czym spadł do 199,4 kg w 2023 roku. W porównaniu do Polski, gdzie średnie wartości w latach 2013-2023 wyniosły od 211,7 kg do 227,2 kg, Kętrzyn często notował niższe wartości, co może sugerować skuteczniejsze zarządzanie odpadami. Województwo warmińsko-mazurskie miało wyraźne wahania, osiągając najwyższą wartość 251,1 kg w 2016 roku, a następnie spadając do 187,9 kg w 2023 roku; Kętrzyn w wielu latach utrzymywał się poniżej tej średniej. Giżycko, z najwyższymi wartościami 332,2 kg w 2015 roku i 364,1 kg w 2016 roku, wykazuje wyższe wskaźniki niż Kętrzyn, ale z tendencją spadkową w ostatnich latach. Lidzbark Warmiński, mimo wyraźnych wahań, również utrzymywał wyższe wartości niż Kętrzyn, z maksymalnym poziomem 401,3 kg w 2017 roku. Mrągowo, choć notowało wysokie wartości, takie jak 530,4 kg w 2015 roku, w ostatnich latach zbliża się do wartości Kętrzyna, osiągając 252,2 kg w 2023 roku. Ogólnie rzecz biorąc, Kętrzyn mimo pewnych wahań, osiąga lepsze wyniki w zarządzaniu odpadami w porównaniu do większości sąsiednich jednostek oraz średniej krajowej.

Dane porównujące wskaźnik odpadów zbieranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 39. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]

rok	Polska	warmińsko-mazurskie	powiat kętrzyński	Kętrzyn
2018	28,9	19,5	39,6	56,7
2019	31,2	22,1	37,8	54,4
2020	37,9	30,6	35,6	39,7
2021	39,8	37,1	40,1	44,5
2022	39,9	38,0	39,7	40,9
2023	40,7	39,2	40,1	39,2

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane w tabeli uwzględniają przedział czasowy 2018-2023, ze względu na brak danych przed 2017 rokiem dla powiatu kętrzyńskiego oraz miasta Kętrzyna. Na poziomie kraju oraz województwa można zauważyć stałą tendencję wzrostową, jeśli chodzi o odpady zbierane selektywnie w relacji do ogółu odpadów. Może to oznaczać zwiększenie świadomości mieszkańców Polski i województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie recyklingu. Tendencja ta widoczna była również w Kętrzynie i powiecie kętrzyńskim, ale tylko do roku 2021, gdyż potem liczba odpadów zebranych selektywnie względnie się ustabilizowała.

Zasoby mieszkaniowe

W 2022 roku w Kętrzynie oddano do użytku 10 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 0,39 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w Kętrzynie to 11 227 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 441 mieszkań. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz większa od średniej dla całej Polski. 100% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Tabela poniżej stanowi porównanie przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania w porównaniu do powiatu, województwa i kraju.

Tabela 40. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m²]

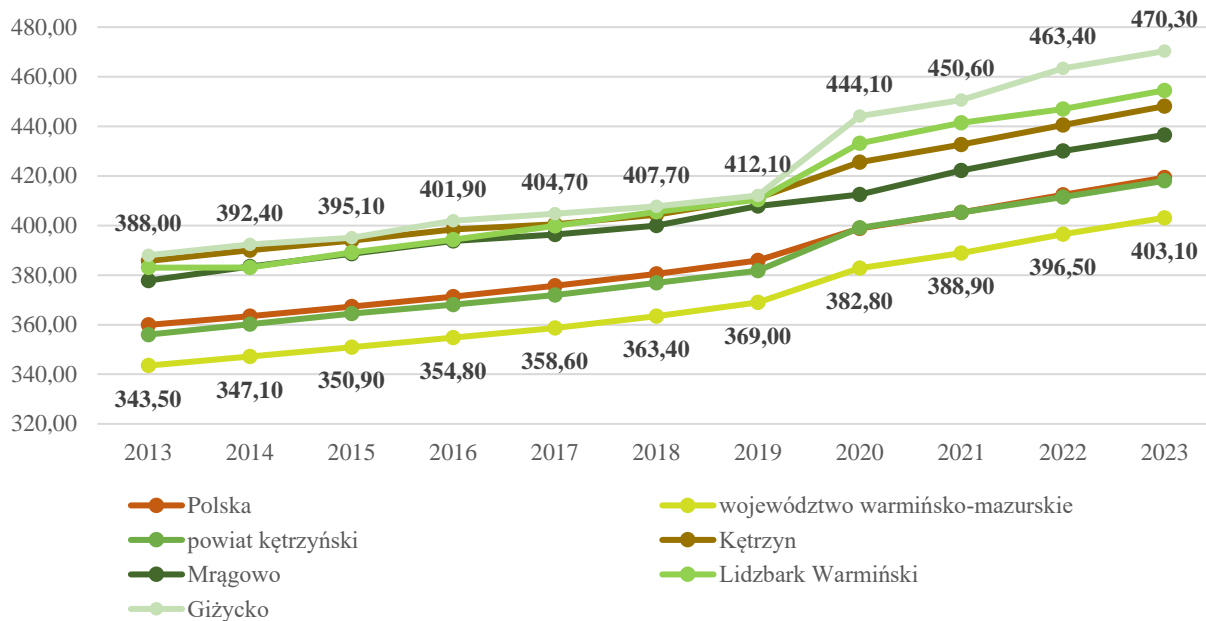
obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	73,1	73,4	73,6	73,8	74,0	74,2	74,4	74,9	75,1	75,3
województwo warmińsko-mazurskie	67,7	67,9	68,2	68,3	68,5	68,7	68,9	69,2	69,4	69,6
powiat kętrzyński	60,7	60,8	61,0	61,0	61,1	61,2	61,2	61,3	61,4	61,6
<u>miasto Kętrzyn</u>	<u>57,5</u>	<u>57,5</u>	<u>57,6</u>	<u>57,7</u>	<u>57,7</u>	<u>57,7</u>	<u>57,7</u>	<u>57,9</u>	<u>57,9</u>	<u>58,0</u>

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2013–2022 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Polsce wzrosła z 73,1 m² do 75,3 m². W województwie warmińsko-mazurskim wzrost był wolniejszy, z 67,7 m² do 69,6 m². W powiecie kętrzyńskim powierzchnia mieszkań wzrosła z 60,7 m² do 61,6 m², a w Kętrzynie z 57,5 m² do 58,0 m². Oznacza to, że powierzchnia mieszkań w Kętrzynie i powiecie kętrzyńskim rośnie, ale znacznie wolniej niż średnie wartości krajowe i wojewódzkie. Wzrost ten może być spowodowany lokalnymi czynnikami ekonomicznymi i demograficznymi. Wnioskując, rynek nieruchomości w Kętrzynie i powiecie kętrzyńskim rozwija się w wolniejszym tempie niż w innych częściach Polski. Analizując sytuację mieszkaniową miasta,

warto porównać liczbę mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w ramach grupy porównawczej.

Rysunek 46. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Na wykresie podane zostały etykiety danych dla jednostek o najwyższych (Giżycko) i najniższych (województwo warmińsko-mazurskie) wskaźnikach liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Różnica w 2023 roku między miastem o najwyższym wskaźniku, a Kętrzynem wyniosła około 22, co plasuje Kętrzyn na trzecim miejscu z wynikiem ok. 448. Zauważalna jest tendencja wzrostowa w ramach analizowanego wskaźnika, z wyraźnym skokiem w 2020 roku. Wskaźnik dla powiatu kętrzyńskiego jest zgodny z wartością wskaźnika dla kraju (418), natomiast w województwie warmińsko-mazurskim jest niższy o ok. 15 mieszkań na 1000 mieszkańców.

Zgodnie z najnowszymi dostępnymi danymi na stronie GUS, w 2023 roku w Kętrzynie w mieszkaniowym zasobie gminnym były 533 lokale mieszkalne najmowane, w tym 81 lokali socjalnych. Natomiast oczekujących na najem gospodarstw domowych było 84 (w tym na lokale socjalne oczekiwało 6 gospodarstw).

Lokali niezamieszkałych w zasobie gminy w 2022 roku było 30, w tym 6 z powodu złego stanu technicznego. W 2023 roku ogółem na terenie Kętrzyna było 11 ha gruntów, które pozostawały w zasobach z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe (głównie jednorodzinne), jednak tereny uzbrojone zajmowały tylko 0,5 ha.

Pod względem analizowania zasobów mieszkaniowych istotne jest również zagadnienie udziału mieszkań wyposażonych w instalacje w porównaniu do ogółu mieszkań. Dane te zaprezentowano poniżej.

Tabela 41. Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań

obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
wodociąg											
Polska	96,7	96,7	96,7	96,8	96,8	96,9	96,9	97,7	97,7	97,7	97,8
województwo warmińsko- mazurskie	97,0	97,0	97,0	97,1	97,1	97,1	97,2	97,9	98,0	98,0	98,0
powiat kętrzyński	96,3	96,3	96,3	96,3	96,3	96,4	96,4	97,4	97,5	97,5	97,5
miasto Kętrzyn	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,5	99,5	99,5	99,5
ustęp splukiwany											
Polska	93,4	93,5	93,6	93,7	93,7	93,8	93,9	95,0	95,1	95,2	95,2
województwo warmińsko- mazurskie	94,3	94,3	94,4	94,5	94,5	94,6	94,7	95,4	95,4	95,5	95,5
powiat kętrzyński	91,3	91,3	91,4	91,4	91,4	91,5	91,5	92,4	92,4	92,4	92,4
miasto Kętrzyn	99,0	99,1	99,1	99,1	99,1	99,1	99,1	98,8	98,8	98,8	98,8
łazienka											
Polska	91,0	91,1	91,2	91,3	91,4	91,5	91,7	93,6	93,7	93,8	93,8
województwo warmińsko- mazurskie	91,7	91,7	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2	93,8	93,9	94,0	94,0
powiat kętrzyński	88,3	88,4	88,4	88,5	88,5	88,6	88,6	90,0	90,1	90,1	90,1
miasto Kętrzyn	97,0	97,1	97,1	97,1	97,1	97,1	97,1	97,7	97,7	97,7	97,7
centralne ogrzewanie											
Polska	81,4	81,6	81,8	82,1	82,3	82,6	82,8	85,4	85,6	85,8	86,0
województwo warmińsko- mazurskie	82,5	82,7	82,9	83,1	83,3	83,5	83,7	86,7	86,8	87,0	87,1
powiat kętrzyński	77,9	78,0	78,2	78,2	78,3	78,4	78,4	82,9	82,9	83,0	83,0
miasto Kętrzyn	87,9	88,0	88,1	88,1	88,2	88,3	88,3	90,3	90,4	90,4	90,4
gaz sieciowy											
Polska	56,1	55,8	55,7	55,5	55,5	55,5	56,0	57,4	58,2	58,5	59,0
województwo warmińsko- mazurskie	47,0	46,9	46,7	46,5	46,5	46,3	45,6	47,1	47,7	47,4	47,8
powiat kętrzyński	52,3	52,6	52,4	52,5	52,5	52,5	52,7	53,2	54,1	54,3	55,2
miasto Kętrzyn	93,5	93,1	92,9	92,8	92,8	92,6	94,3	92,4	93,7	93,7	95,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS.

Analiza danych dotyczących wyposażenia mieszkań w instalacje w latach 2013-2023 pokazuje, że miasto Kętrzyn wyróżnia się bardzo wysokim poziomem dostępu do podstawowych instalacji. Dostępność wodociągu i ustępów splukiwanych w Kętrzynie jest bardzo wysoka, osiągając odpowiednio 99,5% i 98,8% już od 2020 roku, co znacznie przewyższa średnie wartości w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim. Wskaźniki te świadczą o bardzo rozwiniętej infrastrukturze miejskiej i dostosowaniu do potrzeb mieszkańców. Jednak ze względu na pogarszający się stan sieci dochodzi do licznych awarii. Sieć wodociągowa uległa aż 55 awariom w 2020 r. i 50 awariom w 2023 r. Sieć kanalizacyjna uległa 7 awariom w 2021r., ale w ostatnich latach tylko 2 rocznie.

Z kolei dostępność centralnego ogrzewania w Kętrzynie, choć wyższa od średniej krajowej, osiągając 90,4% w 2022 roku, jest niższa w porównaniu do wskaźników wodociągu i ustępów splukiwanych. W Kętrzynie dostępność gazu sieciowego wynosi 93,7% w 2022 roku, co jest znacząco wyższe niż średnia krajowa, wskazując na dobre pokrycie tego rodzaju instalacji w mieście. Podsumowując, miasto ma dobre wyposażenie w podstawowe instalacje, obszar centralnego ogrzewania i gazu sieciowego może wymagać dalszych usprawnień, aby jeszcze bardziej zbliżyć się do poziomu dostępu, który charakteryzuje inne instalacje.

Zgodnie z studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania na terenie miasta zabudowa mieszkaniowa zajmuje około 310 ha, przy około 644 tys. m² powierzchni użytkowej mieszkań. Wynika z tego, że średnio w mieście na 1 ha zabudowy mieszkaniowej przypada 4,8 tys. m² powierzchni użytkowej mieszkań. Biorąc pod uwagę prognozowane zapotrzebowanie na mieszkania (około 125 tys. m² powierzchni użytkowej w perspektywie 30 – letniej) potrzebne będzie wyznaczenie około 26 ha nowych terenów pod zabudowę (jedno i wielorodzinna). Ogólnie sytuacja mieszkaniowa w Kętrzynie jest dobra i ulega dalszej poprawie, jest to jednak stosunkowo powolny proces.

Infrastruktura sieciowa: wodno-kanalizacyjna, energetyczna, ciepłna, gazowa

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 99,54% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 98,83% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp splukiwany, 97,71% mieszkań posiada łazienkę, 90,37% korzysta z centralnego ogrzewania, a 93,68% z gazu sieciowego. W kolejnej tabeli zaprezentowano kluczowe dane dotyczące sieci wodociągowej w Kętrzynie.

Tabela 42. Sieć wodociągowa w Kętrzynie

Kategoria	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
sieć wodociągowa - w % ogółu budynków mieszkalnych	100	100	100	100	100	100	100
ludność korzystająca z sieci wodociągowej (osoba)	27 465	27 450	27 338	27 028	26 257	25 906	25 460
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca (m ³)	37,3	34,9	35,7	35,2	36,5	35,9	37,4
długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	55,6	55,7	56,3	57,1	58,5	58,6	
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	1 939	1 947	1 954	1 967	1 988	1 989	2 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS.

W Kętrzynie od 2016 do 2022 roku sieć wodociągowa obejmowała 100% budynków mieszkalnych, co oznacza pełne pokrycie w tej kategorii. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej systematycznie spadała, z 27 465 osób w 2016 roku do 25 460 osób w 2022 roku. Zużycie wody na jednego mieszkańca oscylowało w granicach 34,9–37,4 m³ rocznie, z niewielkimi wahaniami na przestrzeni lat. Długość czynnej sieci rozdzielczej wzrosła z 55,6 km w 2016 roku do 58,6 km w 2021 roku, a liczba przyłączy wzrosła do 2 000 w 2022 roku, co wskazuje na rozwój infrastruktury mimo spadku liczby użytkowników. Zastanawiający może być spadek liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Kętrzynie pomimo pełnego pokrycia siecią wodociągową sugeruje kilka możliwych przyczyn. Po pierwsze, może to być związane z ogólnym spadkiem liczby ludności w mieście, co jest częstym zjawiskiem w mniejszych miejscowościach z powodu migracji do większych miast lub za granicę. Po drugie, część mieszkańców mogła przejść na alternatywne źródła wody, takie jak własne studnie, co jest popularne w regionach półwiejskich. Inną możliwą przyczyną może być rosnące zainteresowanie ekologicznymi rozwiązaniami, jak zbieranie deszczówki.

Tabela 43. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Wodociąg										
Polska	91,9	92,0	92,0	92,2	92,2	92,4	92,5	91,9	92,0	92,0
województwo warmińsko- mazurskie	94,8	94,8	94,9	95,0	95,1	95,2	95,3	94,8	94,8	94,9
powiat kętrzyński	95,1	94,7	94,8	94,8	94,9	95,0	95,0	95,1	94,7	94,8
<u>miasto Kętrzyn</u>	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
kanalizacja										
Polska	70,2	70,5	70,8	71,2	71,6	71,9	72,3	70,2	70,5	70,8
województwo warmińsko- mazurskie	74,3	74,2	74,4	74,6	75,2	75,4	75,6	74,3	74,2	74,4
powiat kętrzyński	72,6	71,9	72,0	72,1	72,5	72,8	72,8	72,6	71,9	72,0
<u>miasto Kętrzyn</u>	98,4	98,4	98,4	98,4	98,4	98,4	98,4	98,4	98,4	98,4
gaz sieciowy										
Polska	52,1	52,1	52,3	52,9	54,8	55,6	55,9	52,1	52,1	52,3
województwo warmińsko- mazurskie	42,6	42,5	43,1	42,6	43,3	43,6	43,3	42,6	42,5	43,1
powiat kętrzyński	49,5	49,7	50,3	50,4	52,1	52,9	53,0	49,5	49,7	50,3
<u>miasto Kętrzyn</u>	92,8	93,0	92,5	94,1	92,4	93,6	93,7	92,8	93,0	92,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS.

W Kętrzynie dostępność do wodociągów, kanalizacji i gazu sieciowego jest zdecydowanie wyższa niż średnia krajowa i wojewódzka. W latach 2013-2022, 99,9% mieszkańców Kętrzyna miało dostęp do wodociągów, co znacząco przewyższało wskaźniki zarówno dla Polski (około 92%), jak i województwa warmińsko-mazurskiego (około 95%). Równie wysoki poziom dostępności dotyczył kanalizacji – aż 98,4% mieszkańców Kętrzyna korzystało z tej instalacji, w porównaniu do około 72% w Polsce i 74% w województwie. Dostęp do gazu sieciowego w Kętrzynie także był na znacznie wyższym poziomie (ponad 92%), podczas gdy w skali kraju wynosił on około 52%, a w województwie około 43%. Ogólnie rzecz biorąc, Kętrzyn wyróżnia się na tle innych jednostek pod względem instalacji sieciowej, oferując prawie pełne pokrycie dla swoich mieszkańców w analizowanych kategoriach.

Miasto Kętrzyn zaopatrywane jest z dwóch stacji uzdatniania wody – ASUW „Wschód” w Karolewie i SUW „Zachód” w Jeżewie⁴⁴. Za dostarczanie wody odpowiada spółka Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o., wchodząca w skład Spółek Miasta Kętrzyna. Twardość wody w Kętrzynie ma wartość 390 mg CaCO₃/dm³, co według polskich norm oznacza wodę twardą. Na koniec 2020 roku było 1 953 szt. przyłączy wodociągowych⁴⁵.

Ścieki odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej **miejskiej** oczyszczalni ścieków Trzy Lipy, zlokalizowanej poza granicami administracyjnymi miasta. Średnia przepustowość oczyszczalni wynosi 6 500 m³/d, maksymalnie rocznie 3 321 500m³/rok. Ścieki oczyszczone zrzucane są do rzeki Guber. Planowane jest sukcesywne przejmowanie z miasta ścieków

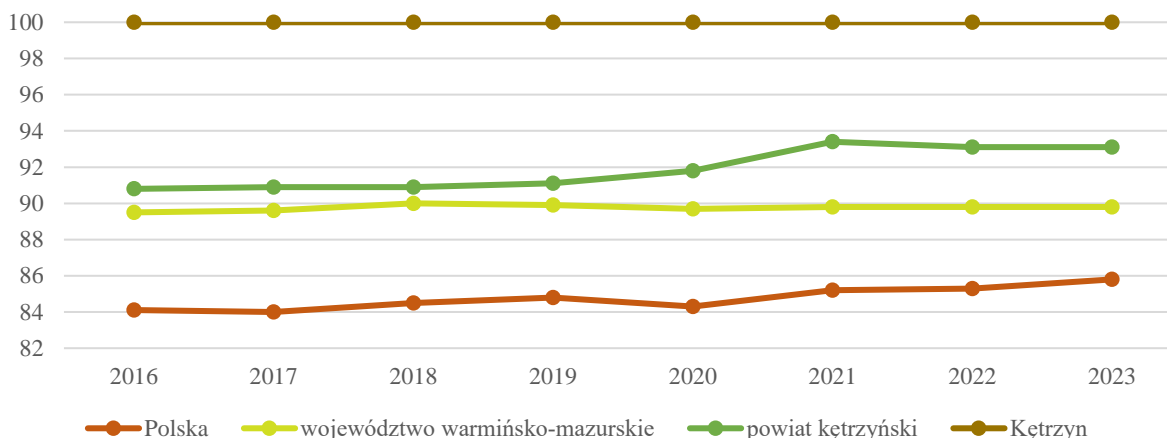
⁴⁴ <https://mwik.ketrzyn.pl/dzialalnosc/>

⁴⁵ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

dostarczanych siecią do oczyszczalni Trzy Lipy. Długość istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej w 2023 r. to 73,2 km, w tym głównie sieć grawitacyjna.

Poniższe rysunki są obrazowym zestawieniem procentu budynków podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na tle powiatu, województwa i kraju. Dla przejrzystości wykresu, wybrano przedział czasowy obejmujący 8 ostatnich lat, dla których dostępne są dane statystyczne.

Tabela 44. Budynki mieszkalne podłączone do wodociągu - w % ogółu budynków mieszkalnych

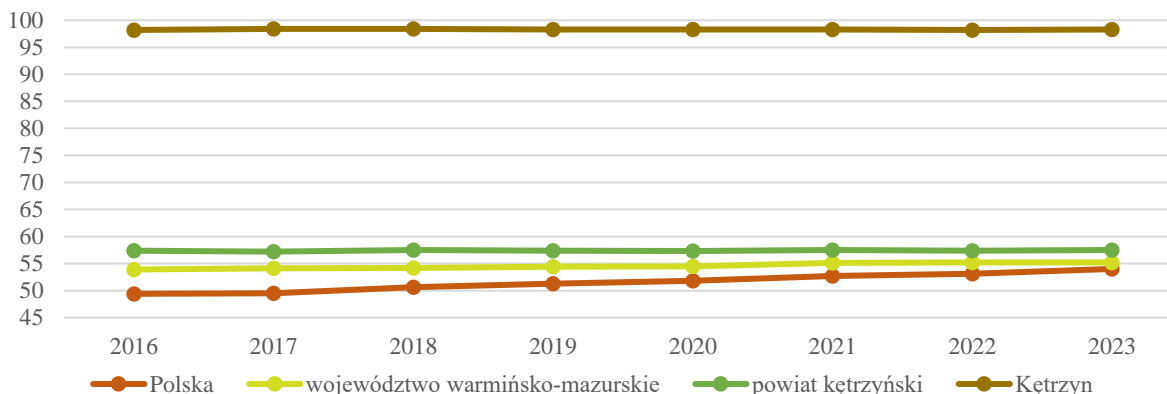


Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS.

Od roku 2016 budynki mieszkalne w Kętrzynie są w pełni zwodociągowane, co stawia miasto na najlepszej pozycji na tle powiatu kętrzyńskiego (ok. 93%), województwa (prawie 90%) i Polski (85,3%). Wskaźniki dla tych trzech obszarów obejmują również tereny wiejskie, które w 100% prawdopodobnie nigdy nie zostaną zwodociągowane ani skanalizowane z racji rozproszenia zabudowy.

Dane dotyczące odsetka budynków mieszkalnych podłączonych do kanalizacji stanowią odzwierciedlenie liczby korzystających z instalacji w % ogółu ludności. Kętrzyn posiada bardzo wysoki poziom skanalizowania budynków mieszkalnych (98,3% w 2023 r.), jednak nie uległ on zmianie od 2016. Podobnie kształtuje się sytuacja w powiecie kętrzyńskim, w którym skanalizowanie jest praktycznie stałe i wyniosło 57,5% w 2023 r.

Rysunek 47. Budynki mieszkalne podłączone do kanalizacji - w % ogółu budynków mieszkalnych



Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS.

Zasilanie w energię elektryczną miasta Kętrzyna pochodzi z Głównego Punktu Zasilania (GPZ) Kętrzyn zlokalizowanego na południu miasta. W GPZ zainstalowane są dwa transformatory 110/15 kV o mocy 25MVA i 16 MVA. Koncesję na obrót i przesyłanie energii elektrycznej na omawianym terenie posiada ENERGA – OPERATOR SA Oddział w Olsztynie. W Kętrzynie można zauważyć sukcesywny wzrost odbiorców energii elektrycznej do roku 2019, przy jednoczesnym spadku zużycia energii w przeliczeniu na odbiorcę od roku 2016. W chwili obecnej na terenie miasta Kętrzyna energia odnawialna wykorzystywana jest w średnim stopniu. Najpopularniejszą i coraz częściej stosowaną formą wykorzystania odnawialnych źródeł energii są instalacje kolektorów słonecznych⁴⁸.

Na terenie miasta funkcjonuje sieć ciepłownicza zarządzana przez miejską spółkę Komunalna Energetyka Ciepła „KOMECC” sp. z o.o. Spółka ta dostarcza ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej dla budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej w Kętrzynie. Na terenie miasta funkcjonuje 5 źródeł ciepła:

- Rynkowa 3, o mocy 18,20 MW, miał węglowy,
- Mazurska 15, o mocy 9,53 MW, miał węglowy,
- Słowackiego 7a, o mocy 0,23 MW, gaz ziemny,
- Limanowskiego 22, o mocy 2,52 MW, gaz ziemny,
- Dworcowa 10, o mocy 0,20 MW, gaz ziemny.

Całkowita moc dyspozycyjna źródeł ciepła wynosi 30,67 MW. Czynnik grzewczy przesyłany jest za pomocą sieci cieplnej, której całkowita długość wynosi 27 km. W tym sieć wysokotemperaturowa - 14 km, niskotemperaturowa - 13 km. Kotłownie opalane gazem ziemnym posiadają lepszą sprawność wytwarzania ciepła, jednak ze względu na utrzymujące się w przeszłości niskie ceny węgla, opalanie miałem węglowym było bardziej opłacalne. Spółka przeprowadziła szereg modernizacji głównej kotłowni przy ul. Rynkowej 3, dzięki czemu może spełniać ciągle zaostrzające się wymogi ekologiczne.

Miasto dąży do wdrożenia gospodarki niskoemisyjnej. Dla Kętrzyna został opracowany Plan gospodarki niskoemisyjnej na lata 2015-2020 zaktualizowany do roku 2023, którego głównymi celami były:

- redukcja emisji CO₂ o 40% w roku 2030 w porównaniu do 1990 roku,
- wzrost zużycia energii ze źródeł odnawialnych w UE z obecnych 8,5 do 32% w 2030 roku, dla Polski ustalono wzrost z 7 do 15%,
- zwiększenie efektywności energetycznej w roku 2030 o 32,5%⁴⁶.

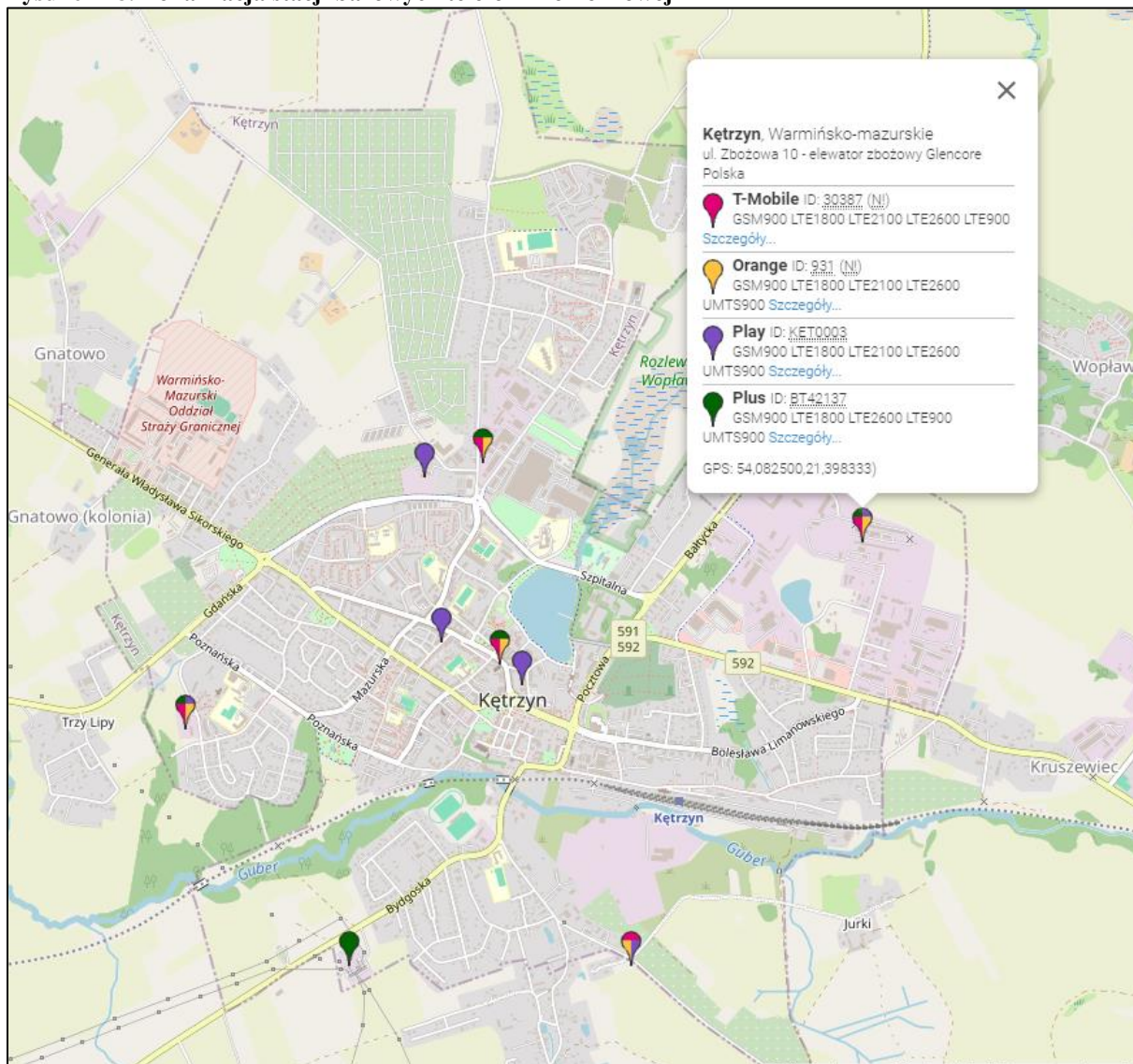
Poniższa mapa pokazuje lokalizację poszczególnych stacji bazowych telefonii komórkowej na terenie miasta, które zapewniają łączność w ramach telekomunikacji i sieci światłowodowej.

Przez Kętrzyn nie przechodzi Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej (SSPW)⁴⁷.

⁴⁶ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

⁴⁷ <https://atlas.warmia.mazury.pl/atlas/sieci/>

Rysunek 48. Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej



Źródło: <http://beta.btsearch.pl>

4.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Miasto Kętrzyn zlokalizowane jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie kętrzyńskim i zajmuje powierzchnię 1 035ha – co stanowi 0,85% powierzchni powiatu kętrzyńskiego i 0,04% powierzchni województwa warmińsko mazurskiego.

Kętrzyn położony jest głównie w obrębie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich z drobnymi fragmentami Niziny Sępolskiej i Pojezierza Mazurskiego w południowo-zachodniej części miasta. Bezpośrednio wokół miasta znajduje się gmina wiejska Kętrzyn. Powiat kętrzyński od północy graniczy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Mieszkańcy miasta Kętrzyna stanowią 43% wszystkich mieszkańców powiatu kętrzyńskiego.

Miasto nie posiada połączeń drogowych o randze krajowej, jednak przebiegają przez nie trzy drogi wojewódzkie:

- droga wojewódzka nr 591: Mrągowo – Kętrzyn – Barciany – Michałkowo/Żeleznodorożnyj (Rosja),
- droga wojewódzka nr 592: Bartoszyce – Kraskowo – Kętrzyn – Giżycko,
- droga wojewódzka nr 594: Bisztynek – Robawy – Kętrzyn.

Odległość miasta do ważniejszych punktów na mapie regionu wynosi:

- 90 km do stolicy województwa – Olsztyna,
- 160 km do Elbląga,
- 90 km do Ełku,
- 60 km od drogowego przejścia granicznego Bezledy-Bagrationsk.

Zgodnie z klasyfikacją zawartą w ramach Wojewódzkiego Planu Zagospodarowania Przestrzennego, Kętrzyn należy do „miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze”, „obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe” oraz „obszarów przygranicznych”. W ramach dalszej charakterystyki miasta wskazano na funkcję ponadlokalną i lokalną usług publicznych, mieszkalnictwa oraz produkcyjno-usługową.

Zgodnie z tym samym dokumentem Kętrzyn cechują⁴⁸:

- obszar wymagający restrukturyzacji i rewitalizacji,
- utrata konkurencyjności miasta w wyniku silnej konkurencji zewnętrznej,
- problemy społeczne dużych miastach (wybrane dzielnice),
- niski poziom dostarczenia usług publicznych decydujących o rozwoju,
- niskie wartości wskaźników w zakresie dostępu mieszkańców do edukacji, zdrowia, usług komunalnych i kultury,
- niekorzystne trendy demograficzne,
- niewielkie powiązania gospodarcze i społeczne z obszarami przygranicznymi po drugiej stronie granicy.

Zgodnie z informacjami zawartymi w raporcie o stanie miasta z 2023 roku, na terenie Kętrzyna obowiązywały 23 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Łączna powierzchnia terenu miasta, który został objęty aktami prawa miejscowego wynosiła ok. 820 ha, co przekłada się na ok. 80% powierzchni Kętrzyna⁴⁹.

Z punktu widzenia województwa, zgodnie z informacjami zawartymi w Wojewódzkim Planie Zagospodarowania Przestrzennego, na obszarze Kętrzyna wytypowano kilka inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- usprawnienie połączenia transgranicznego pomiędzy Polską i Rosją poprzez przebudowę drogi wojewódzkiej nr 591 granica państwa – Barciany – Kętrzyn – Mrągowo, etap I. (zrealizowano),
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 591 na odcinku Stara Różanka – Kętrzyn wraz z ulicami Bałtycką i Traugutta w Kętrzynie (zrealizowana),
- rozbudowa i przebudowa dróg wojewódzkich, m.in. DW 592 na odcinku Kętrzyn – Giżycko (projektowana, w trakcie realizacji),

⁴⁸ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

⁴⁹ Raport o stanie miasta Kętrzyna z 2023 r.

- Elektryfikacja linii kolejowej na odcinku Korsze – Ełk, linii nr 38 (obecnie trwają prace),
- Przebudowa linii 110 kV Kętrzyn – Reszel.

Natomiast w ramach Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kętrzyn do roku 2025 zidentyfikowane zostały cele priorytetowe rozwoju miasta wraz z przypisanymi szczegółowymi kierunkami działań. Są to⁵⁰:

1. Cel 1 – „Wyższy poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców miasta” - kierunki działań:
 - zmniejszenie poziomu bezrobocia,
 - poprawa poziomu opieki zdrowotnej dla mieszkańców i osób przyjezdnych,
 - zapewnienie odpowiednich warunków na wszystkich poziomach edukacji,
 - budowanie społeczeństwa obywatelskiego w oparciu o tożsamość i tradycje lokalne,
 - rozwój oferty opiekuńczej i aktywizującej dostosowanej do potrzeb mieszkańców.
2. Cel 2 – „Rozbudowa technicznej infrastruktury podnoszącej komfort życia mieszkańców i dostępność miejsc oraz atrakcji turystycznych” – kierunki działań:
 - modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej i sieciowej,
 - poprawa infrastruktury mieszkaniowej,
 - zapewnienie odpowiednich warunków infrastrukturalnych dla mieszkańców, turystów i inwestorów,
 - poprawa standardu obiektów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych oraz zwiększenie oferty,
 - zapewnienie wysokiej jakości stanu środowiska naturalnego.
3. Cel 3 - „Rozwój gospodarczy miasta przy wykorzystaniu potencjału lokalnego” – kierunki działań:
 - zapewnienie warunków do konkurencyjnego i innowacyjnego rozwoju gospodarczego,
 - zwiększenie promocji oferty turystyczno-gospodarczej miasta,
 - zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej i okołoturystycznej.

Miasto Kętrzyn posiada Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Kętrzynie nr LXXIV/553/2023 z dnia 29 czerwca 2023 roku. Poniżej zamieszczona została mapa przedstawiająca kierunki zagospodarowania przestrzennego Kętrzyna.

Zgodnie z SUiKZP miasto podzielone zostało na 12 stref⁵¹:

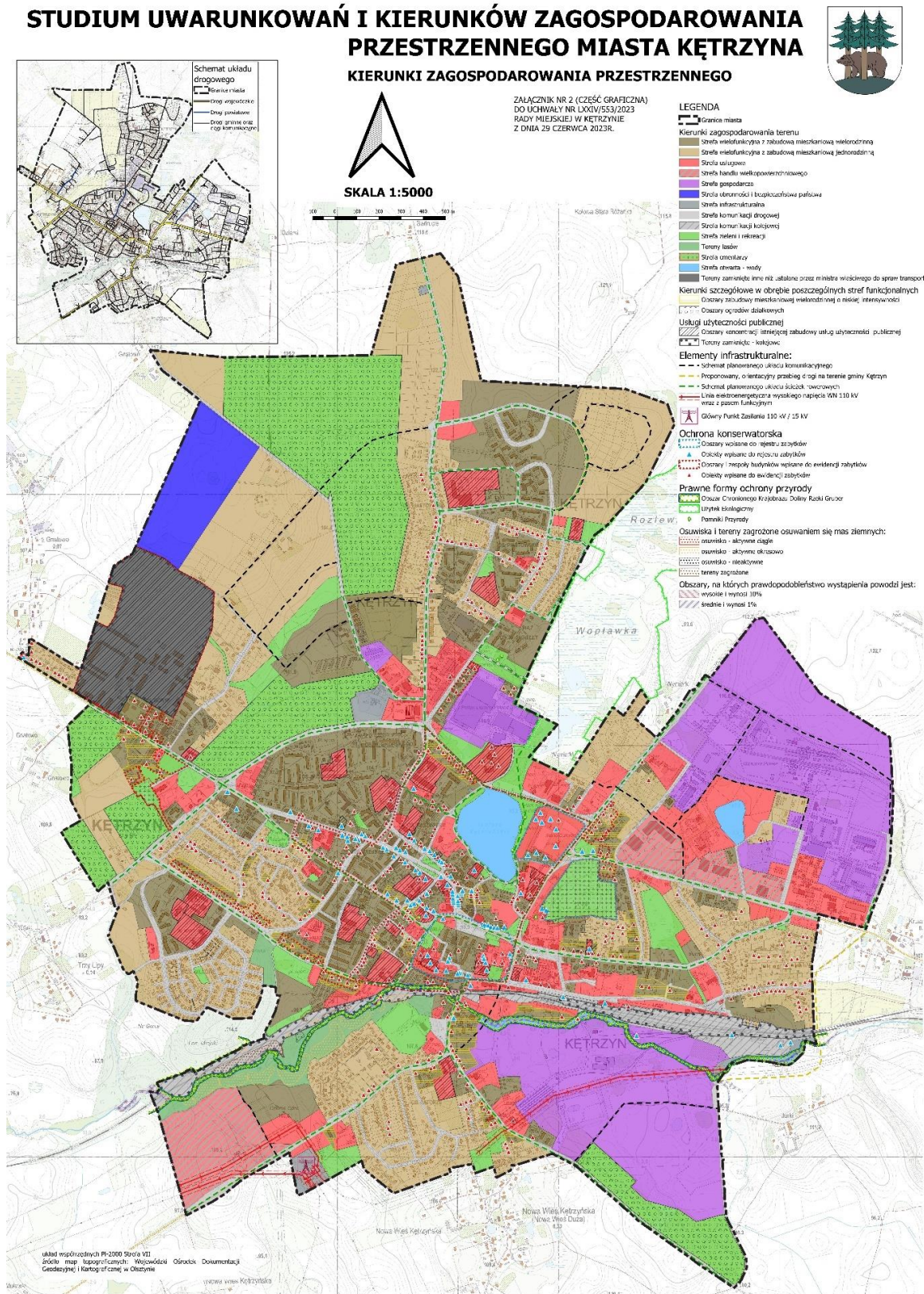
1. strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną
2. strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną
3. strefa usługowa
4. strefa handlu wielkopowierzchniowego
5. strefa gospodarcza
6. strefa obronności i bezpieczeństwa państwa
7. strefa infrastrukturalna
8. strefa komunikacji drogowej
9. strefa komunikacji kolejowej
10. strefa zieleni i rekreacji
11. strefa cmentarzy

⁵⁰ Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Kętrzyn do roku 2025

⁵¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kętrzyn, 2023

12. strefa otwarta – wody.

Rysunek 49 Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Kętrzyn



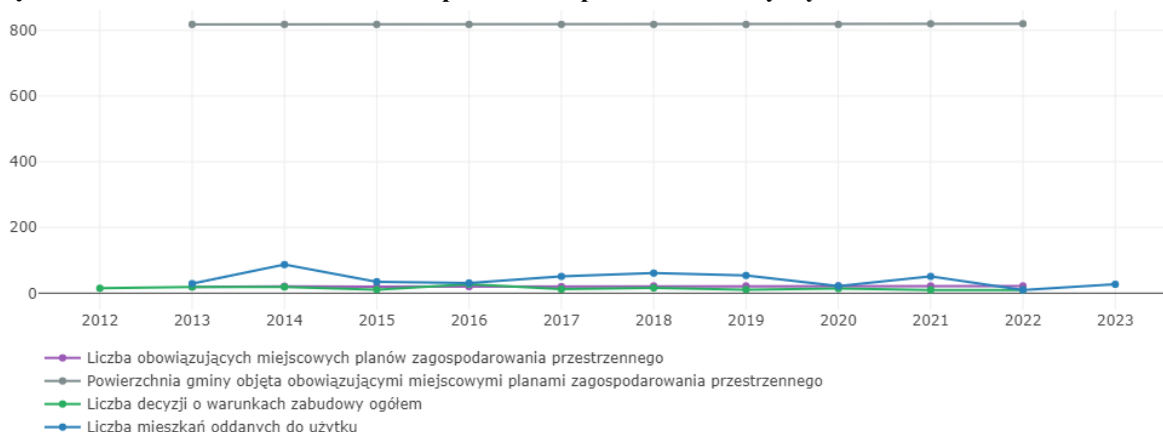
Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kętrzyn.

W dokumencie oraz na mapie zamieszczonej powyżej zaplanowane zostały kierunki zagospodarowania terenu oraz kierunki szczegółowe w ramach każdej ze stref funkcjonalnych.

W ramach planowania zagospodarowania przestrzennego warto przyjrzeć się również danym dotyczącym stosowania instrumentów planowania przestrzeni oraz wskaźników stosowania instrumentów planowania przestrzeni – dane te przedstawiają poniższe wykresy.

Zgodnie z danymi GUS, w 2023 roku na terenie miasta obowiązywały 23 plany zagospodarowania przestrzennego, a powierzchnia terenów objętych planami wyniosła 820 ha.

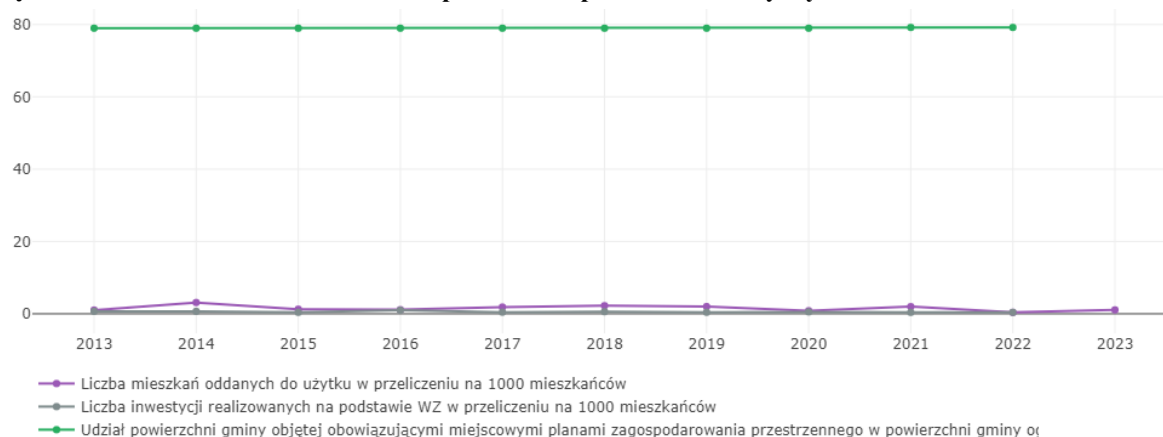
Rysunek 50. Stosowanie instrumentów planowania przestrzeni w Kętrzynie



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2023].

W przedziale czasowym 2012-2016 zauważalny jest stabilny wzrost liczby wydanych decyzji o warunkach zabudowy od 15 do 27, od 2017 poziom wskaźnika spadał do 10 decyzji w 2022 roku. Najbardziej dynamicznym wskaźnikiem dla Kętrzyna jest liczba mieszkań oddanych do użytku w ramach wykorzystywanych instrumentów planowania przestrzennego. W roku 2014 poziom wydanych decyzji był najwyższy w analizowanym okresie i wyniósł 87 mieszkań rocznie, natomiast w 2023 roku liczba mieszkań oddanych do użytku wyniósł 27. W 2022 roku liczba decyzji o warunkach zabudowy ogółem wyniosła 10, czyli tyle samo, ile w roku ubiegłym i o 4 mniej niż w 2020 roku.

Rysunek 51. Stosowanie instrumentów planowania przestrzeni w Kętrzynie - wskaźniki



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2023].

Liczba mieszkań oddanych do użytku przypadająca na 1000 mieszkańców osiągnęła poziom wskaźnika w 2023 roku wynoszący 1,08. Wskaźnik liczby inwestycji zrealizowanych na podstawie warunków zabudowy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2022 roku osiągnął poziom 0,39. Udział procentowy powierzchni miasta objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w analizowanych latach pozostawał stabilny na poziomie 79 - 79,2%, co jest dobrym wynikiem dla miasta. Giżycko posiada 41,6% powierzchni pokrytej planami, Lidzbark Warmiński - 75,3% a Mrągowo - 81,1%.

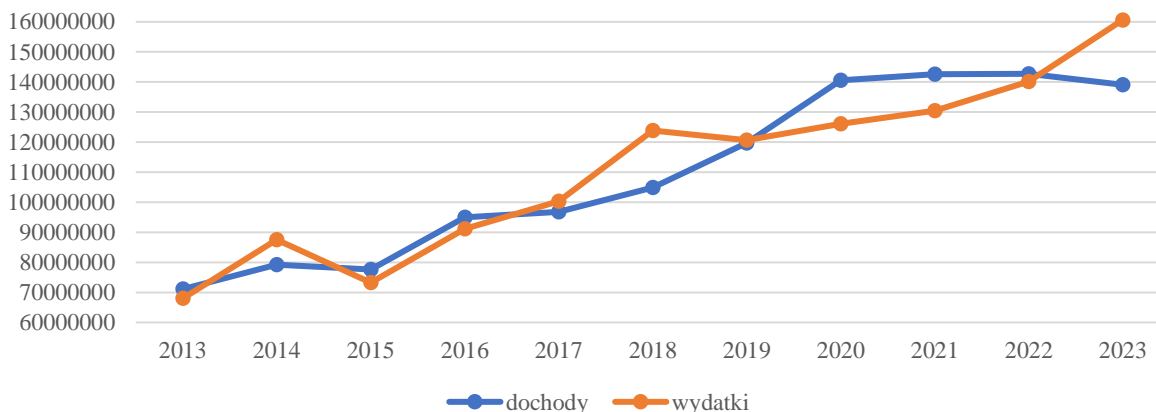
5. Budżet miasta

Suma dochodów do budżetu Kętrzyna wyniosła w 2023 roku 139,06 mln złotych, co daje 5 497,42 złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek dochodów o 2,56% w porównaniu do roku 2022.

Suma wydatków z budżetu Kętrzyna wyniosła w 2023 roku 160,62 mln złotych, co daje 6 349,66 złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 16,4% w porównaniu do roku 2022.

Zarówno w ramach wielkości dochodów, jak i wydatków budżetu gminy w latach 2013-2023 zauważalny jest trend rosnący. Naprzemiennie dominują raz wydatki, a raz dochody. W 2023 roku wydatki Kętrzyna ponownie przewyższyły jej dochody. Rysunek poniżej obrazuje dane w ramach analizowanego okresu czasowego dotyczące dochodów i wydatków miasta. Tabela pod wykresem przedstawia te same dane w sposób tabelaryczny.

Rysunek 52. Dochody i wydatki miasta Kętrzyn



Źródło: opracowanie własne podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 45. Dochody i wydatki gminy [mln zł]

kategoria	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
dochody ogółem	71,09	79,27	77,66	94,95	96,80	104,91	119,68	140,53	142,63	142,72	139,06
wydatki ogółem	68,00	87,55	73,25	91,15	100,36	123,88	120,61	126,07	130,45	140,12	160,62

Źródło: opracowanie własne podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując dochody miasta warto również przeanalizować jak jej dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca prezentowały się na tle kraju, województwa i powiatu w ostatnich latach.

Miasto Kętrzyn, mimo największej dynamiki wzrostu dochodów na mieszkańca (+55,90%), wciąż wyróżnia się najniższym poziomem dochodów na tle innych jednostek. W 2023 roku wyniosły one 5 497,42 zł, co jest znacząco mniejszą wartością niż dla Polski (7 549,38 zł), województwa warmińsko-mazurskiego (7 168,21 zł) i powiatu kętrzyńskiego (6 453,28 zł). Wzrost w Kętrzynie był imponujący, jednak w 2017 roku dochody startowały z wyjątkowo niskiego poziomu (3 526,20 zł), co tłumaczy wysoką dynamikę. W porównaniu do powiatu kętrzyńskiego, miasto Kętrzyn pozostaje wyraźnie w tyle, mimo że powiat osiągnął dochody wyższe o niemal 1 000 zł. Różnica między miastem Kętrzyn a Polską w 2023 roku wynosiła aż

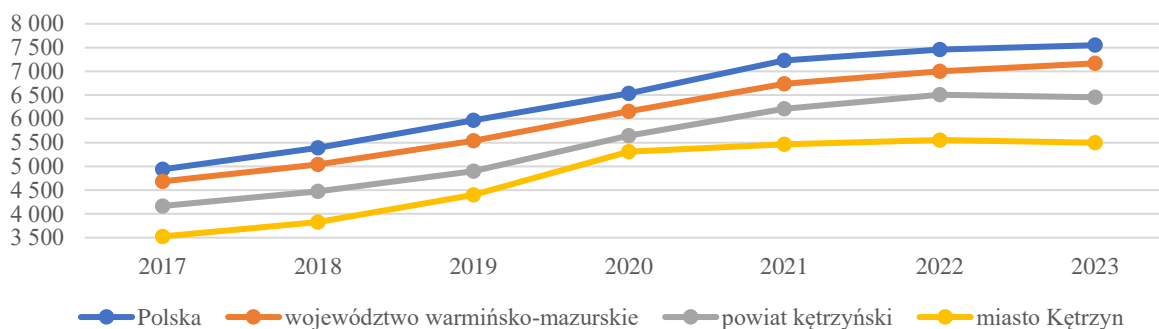
2 052 zł, co wskazuje na potrzebę dalszych działań w celu wyrównania poziomu dochodów w regionie. Tabela i obrazowo dane dotyczące dochodu na jednego mieszkańca zaprezentowane zostały na rysunku poniżej.

Tabela 46. Dochody ogółem na 1 mieszkańca [zł]

obszar	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	dynamika zmian w % (2017-2023)
Polska	4 937,72	5 387,05	5 969,49	6 532,73	7 226,45	7 455,18	7 549,38	+ 52,89
województwo warmińsko-mazurskie	4 683,65	5 039,81	5 537,16	6 157,56	6 735,13	7 002,30	7 168,21	+ 53,05
powiat kętrzyński	4 166,73	4 471,37	4 899,91	5 645,25	6 209,34	6 507,09	6 453,28	+ 54,88
<u>miasto Kętrzyn</u>	3 526,20	3 830,16	4 397,92	5 306,31	5 463,46	5 554,86	5 497,42	+ 55,90

Źródło: opracowanie własne podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Rysunek 53. Dochód na 1 mieszkańca [zł]



Źródło: opracowanie własne podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Wzrost dochodu na jednego mieszkańca w Kętrzynie od 2020 roku nie jest tak dynamiczny jak w innych jednostkach z kilku potencjalnych powodów. Po pierwsze, może to wynikać z trudniejszej sytuacji gospodarczej miasta, gdzie brakuje silnych bodźców rozwojowych, takich jak inwestycje w przemysł, technologie czy nowe miejsca pracy. Miasto Kętrzyn mogło mniej skutecznie przyciągać inwestorów, co wpłynęło na mniejszy wzrost dochodów. Spadek dochodów w 2023 roku w porównaniu do 2022 roku (z 5 554,86 zł do 5 497,42 zł) może być związany z czynnikami takimi jak rosnące koszty życia, inflacja, a także brak znaczących podwyżek płac w lokalnych firmach, które mogłyby zrekompensować te wzrosty kosztów. Pod względem budżetu, istotne są również informacje dotyczące wydatków majątkowych, wydatków bieżących, a także udziału wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków. Tabela poniżej przedstawia te dane za ostatnie 10 lat.

Tabela 47. Wskaźniki finansowe miasta w latach 2013-2023

rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
dochody ogółem [mln zł]	71,09	79,27	77,66	94,95	96,80	104,91	119,68	140,53	142,63	142,72	139,06
dochody bieżące [mln zł]	67,89	74,06	75,36	88,83	93,67	98,33	112,43	121,66	134,16	130,00	117,54
kwota dochodów bieżących na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków pochodzących ze źródeł zagranicznych [mln]	0,016	1,24	0,45	0,00	1,05	2,00	5,00	10,00	0,27	3,43	13,92
dochody ze sprzedaży majątku [mln zł]	1,35	0,98	0,91	0,60	0,78	0,48	1,84	0,78	1,74	1,69	3,17
dochody własne majątkowe - pozostałe [mln zł]	0,35	0,84	0,79	2,73	1,27	1,25	0,40	8,00	6,42	7,53	4,43
dochody z tytułu dotacji na zadania inwestycyjne [mln zł]	1,49	3,38	0,60	2,79	1,10	4,85	5,01	10,09	0,31	3,50	13,92
kwota dochodów majątkowych na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków pochodzących ze źródeł zagranicznych [mln zł]	0,016	1,24	0,45	0,00	1,05	1,99	5,00	9,99	0,27	3,43	13,92
wydatki ogółem [mln zł]	68,00	87,55	73,25	91,15	100,36	123,88	120,61	126,07	130,45	140,12	160,62
wydatki majątkowe [mln zł]	6,85	22,30	9,13	13,72	15,75	34,12	16,44	11,60	9,26	9,80	33,86
udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem [%]	10,07	25,47	12,46	15,05	15,69	27,54	13,63	9,20	7,10	7,00	21,08
wydatki bieżące [mln zł]	61,16	65,26	64,12	77,43	84,61	89,76	104,17	114,47	121,18	130,32	126,76
nadwyżka operacyjna [mln zł]	6,73	8,81	11,24	11,41	9,05	8,57	8,26	7,18	12,97	-0,32	-9,23
relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących [%]	9,9	11,9	14,9	12,8	9,7	8,7	7,3	5,9	9,7	-0,2	-7,9
dotacje i środki na zadania bieżące [mln zł]	15,07	16,32	16,93	29,18	33,01	32,78	38,68	46,49	44,99	34,32	22,68
spłata kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych [mln zł]	2,83	3,33	3,43	3,62	3,69	3,65	3,51	3,86	3,83	3,90	3,81
kwota zadłużenia [mln zł]	20,93	23,22	23,22	22,25	18,57	31,92	37,74	36,42	38,20	34,30	37,49
relacja kwoty długu w danym roku do dochodów ogółem [%]	29,45	29,29	29,90	23,44	19,18	30,42	31,54	25,92	26,78	24,03	26,96
kwota wydatków majątkowych przypadająca na 1 mieszkańca [PLN]	244,07	798,47	329,09	498,97	573,19	1246,67	607,45	441,18	357,26	384,64	1348,18
poziom finansowania wydatków majątkowych dochodami majątkowymi [%]	46,67	23,34	25,18	44,59	19,93	19,28	44,09	162,79	91,45	129,78	63,58

Źródło: opracowanie własne podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego.

Miasto znacząco zwiększyło swoje dochody ogółem, które wzrosły o 96% z 71,09 mln zł w 2013 roku do 139,06 mln zł w 2023 roku, ale wydatki ogółem również wzrosły, z 68,00 mln zł do 160,62 mln zł, co może sugerować rosnące potrzeby inwestycyjne lub zwiększone koszty operacyjne. Dochody bieżące rosły do 2021 roku, osiągając 134,16 mln zł, ale w 2023 roku

spadły do 117,54 mln zł, co może wskazywać na problemy z utrzymaniem stabilnych źródeł dochodów bieżących. Nadwyżka operacyjna, która była dodatnia do 2021 roku, stała się ujemna w 2022 i 2023 roku, osiągając -9,23 mln zł w 2023 roku, co sugeruje trudności w generowaniu wystarczających nadwyżek z bieżących operacji. Wydatki majątkowe wzrosły znacznie, osiągając 33,86 mln zł w 2023 roku, co może świadczyć o intensyfikacji inwestycji, ale również zwiększać ryzyko zadłużenia. Kwota zadłużenia wzrosła z 20,93 mln zł w 2013 roku do 37,49 mln zł w 2023 roku, a relacja długu do dochodów ogółem wzrosła, osiągając 26,96% w 2023 roku, co może wskazywać na rosnące obciążenie finansowe miasta. Spłata kredytów i pożyczek pozostała względnie stabilna, co może wskazywać na konsekwentne zarządzanie zobowiązaniami finansowymi.

Tabela 48. Wydatki z budżetu miasta wg wybranych działów klasyfikacji budżetowej w latach 2020-2023

wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	10 485,73	6 787,36	12 839,36	16 095,63
Dział 020 – Leśnictwo	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 600 - Transport i łączność	4 853 568,03	6 134 801,36	3 060 069,59	32 649 973,37
Dział 630 – Turystyka	1 000,00	1 000,00	1 000,00	2 000,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	4 711 151,85	7 025 766,61	6 307 227,07	3 987 391,62
Dział 710 - Działalność usługowa	388 272,20	486 241,23	503 546,16	531 203,46
Dział 720 – Informatyka	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 750 - Administracja publiczna	7 601 515,62	7 984 037,99	12 342 211,79	13 959 063,99
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	169 648,61	5 573,00	5 526,00	154 781,76
Dział 752 - Obrona narodowa	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	647 942,99	1 394 261,99	1 928 419,72	1 058 592,22
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	660 438,66	350 079,45	2 068 782,68	2 580 787,78
Dział 801 - Oświata i wychowanie	35 225 739,03	36 183 839,24	42 994 057,26	49 720 774,86
Dział 851 - Ochrona zdrowia	1 119 785,33	843 320,05	987 749,73	1 243 614,88
Dział 852 - Pomoc społeczna	10 520 665,98	12 021 964,79	23 268 656,92	13 312 090,14
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	74 815,35	0,00	1 325 989,49	2 151 730,40
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	1 124 717,03	1 171 727,31	219 907,39	202 528,94
Dział 855 – Rodzina	38 314 863,69	37 528 406,72	23 921 636,42	15 043 632,16
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	9 566 092,37	12 071 694,14	11 198 710,38	14 386 569,24
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	6 183 993,69	3 705 689,32	5 219 517,41	4 859 720,82
Dział 926 - Kultura fizyczna	4 895 403,44	3 536 788,00	4 751 754,42	4 554 965,25
Ogółem	126 070 099,60	130 451 978,56	140 117 601,79	160 415 516,52

Diagnoza miasta Kętrzyn

Źródło: opracowanie własne podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS (kwoty zaznaczone kolorem czerwonym oznaczają spadek wydatków w porównaniu do 2022 roku. Pogrubione liczby wskazują na największe kwotowo wydatki w 2023 roku)

Największych wydatków w 2023 roku dokonano w ramach następujących działów:

- Dział 801 – Oświata i wychowanie: 30,99% ogólnych wydatków;
- Dział 600 - Transport i łączność: 20,35% ogólnych wydatków;
- Dział 855 – Rodzina: 9,37% ogólnych wydatków;
- Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska: 8,97% ogólnych wydatków;
- Dział 750 - Administracja publiczna: 8,70% ogólnych wydatków.

Analogiczne dane dotyczące dochodów miasta według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2020-2023 zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 49. Dochody z budżetu miasta wg wybranych działów klasyfikacji budżetowej w latach 2020-2023

wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	9 726,24	5 994,17	12 003,37	15 111,62
Dział 020 – Leśnictwo	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 600 - Transport i łączność	1 626 769,94	173 462,70	2 217 590,52	17 452 995,58
Dział 630 – Turystyka	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	4 226 008,50	7 465 656,62	7 302 867,15	7 029 232,58
Dział 710 - Działalność usługowa	193 560,00	245 790,00	260 110,23	184 107,70
Dział 720 – Informatyka	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 750 - Administracja publiczna	400 052,82	460 141,81	2 408 240,13	661 710,02
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	169 648,61	5 573,00	5 526,00	154 781,76
Dział 752 - Obrona narodowa	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	3 350,70	9 171,22	1 790 757,99	847 106,28
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	35 007 817,81	39 956 920,72	42 218 069,40	38 674 656,74
Dział 758 - Różne rozliczenia	35 101 145,60	40 240 560,89	34 411 876,53	42 485 704,18
Dział 801 - Oświata i wychowanie	5 326 790,51	4 201 316,03	3 086 019,08	3 486 979,88
Dział 851 - Ochrona zdrowia	3 349,42	48 299,82	1 547,93	2 156,30
Dział 852 - Pomoc społeczna	5 728 046,62	5 710 020,18	16 151 907,36	6 430 470,77
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	37 352,85	0,00	1 521 136,24	1 233 356,49
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	244 323,93	233 137,34	136 762,07	120 671,27
Dział 855 – Rodzina	37 232 395,66	36 221 600,46	22 005 671,86	12 598 646,94

Diagnoza miasta Kętrzyn

wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	9 717 221,79	7 117 095,59	8 462 740,51	7 204 120,23
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 730 515,12	225 958,56	288 501,14	15 848,63
Dział 926 - Kultura fizyczna	3 774 270,12	308 482,74	439 703,54	465 135,8
Ogółem	140 532 346,24	142 629 181,85	142 721 031,05	139 062 792,77

Źródło: opracowanie własne podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS ((kwoty zaznaczone kolorem czerwonym oznaczają spadek wydatków w porównaniu do 2022 roku. Pogrubione liczby wskazują na największe kwotowo wydatki w 2023 roku)

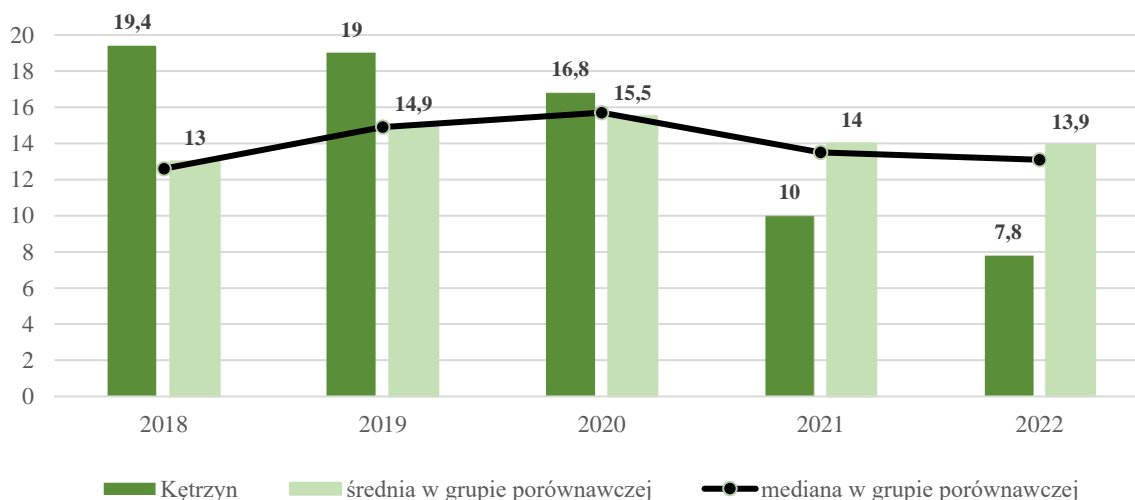
Największe dochody uzyskano w ramach następujących działów:

- Dział 758 – Różne rozliczenia: 32,43% ogółu dochodów,
- Dział 756 – Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem: 23,40% ogółu dochodów,
- Dział 600 - Transport i łączność: 11,96% ogółu dochodów,
- Dział 855 – Rodzina: 11,42% ogółu dochodów,
- Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska: 11,42% ogółu dochodów.

Cenne informacje dotyczące finansów miasta niesie porównanie wybranych wskaźników do jednostek mu podobnych (będących w tej samej grupie funkcjonalnej). Poniższe rysunki przedstawiają właśnie takie porównanie Kętrzyna w ramach kluczowych wskaźników dotyczących stanu finansów lokalnych. W ramach grupy porównawczej uwzględnione zostały miasta: Iława i Nowe Miasto Lubawskie. Nie wzięto pod uwagę miast Giżycka, Mrągorowa oraz Lidzbarku Warmińskiego, gdyż w systemie nie są one zakwalifikowane jako porównywalne dla Kętrzyna.

Kętrzyn wykazywał się relatywnymi (w przeliczeniu na mieszkańca) wydatkami inwestycyjnymi powyżej średniej w grupie porównawczej w latach 2018-2020. Następnie w latach 2021 i 2022 wartości te były niższe niż średnia grupy porównawczej.

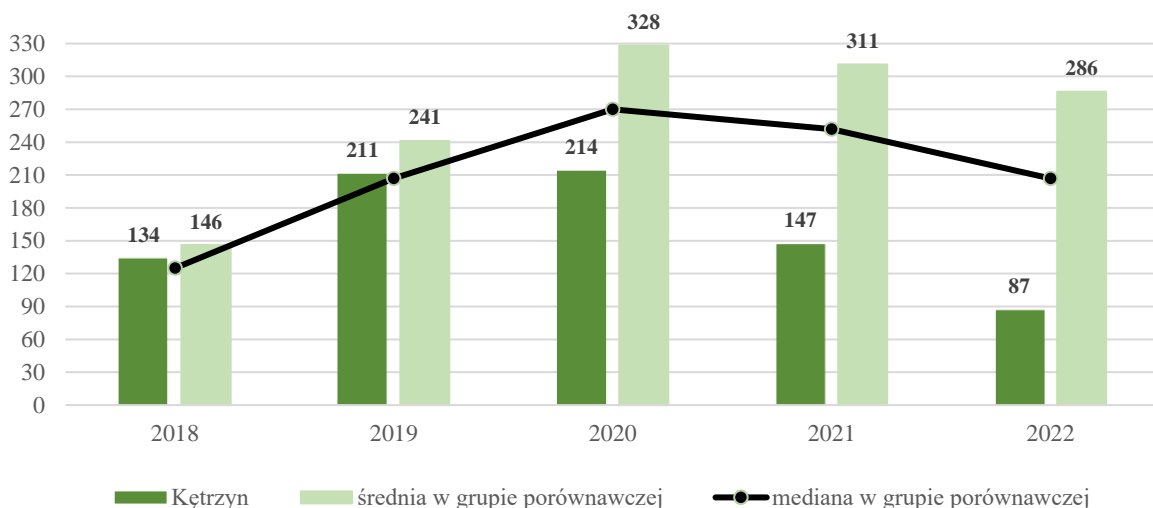
Rysunek 54. Kwota wydatków majątkowych przypadających na 1 mieszkańca – średnia 3 letnia



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Pod względem relacji kwoty zadłużenia do dochodów ogółem Kętrzyn ponownie prezentuje wartości wyższe niż te dla grupy porównawczej, w całym analizowanym okresie. W tabeli odnotowany jest trend spadkowy pod względem kwoty zadłużenia w odniesieniu do dochodów w latach 2019-2023. Ogólnie zauważalna jest stabilizacja tego wskaźnika w grupie porównawczej.

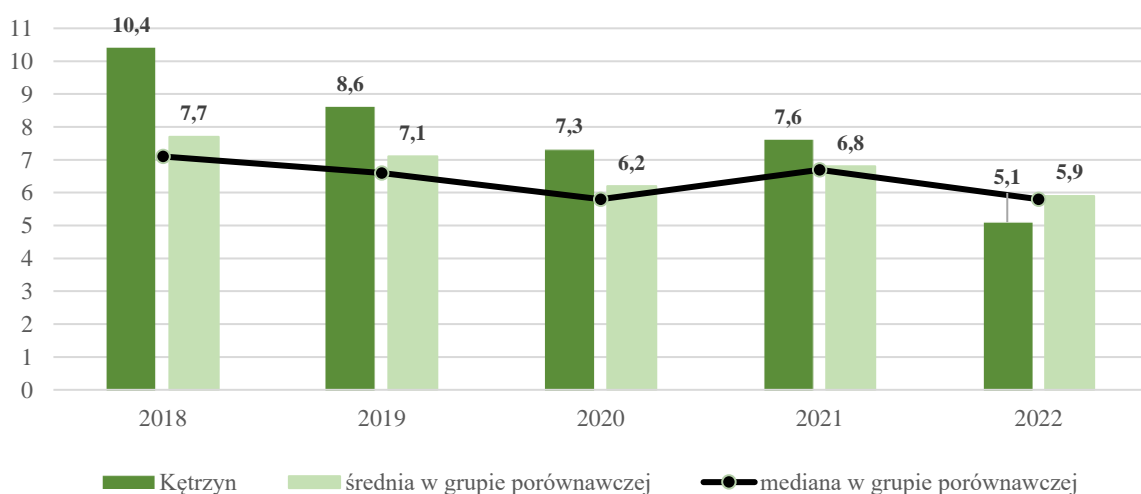
Rysunek 55. Wydatki majątkowe na projekty z UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca – średnia 3 letnia



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

W latach 2018-2020 Kętrzyn stopniowo zwiększał wydatki na projekty unijne, osiągając szczyt w 2020 roku z kwotą 214 zł na mieszkańca. Jednak po tym okresie nastąpił gwałtowny spadek, a w 2022 roku wydatki wyniosły jedynie 87 zł, co jest najniższym wynikiem w analizowanym okresie. Na tle grupy porównawczej Kętrzyn w każdym roku miał niższe wydatki, co wskazuje na problemy z efektywnym pozyskiwaniem funduszy z UE. Spadek wydatków w latach 2021-2022 może sugerować wyzwania organizacyjne lub ograniczenia w realizacji projektów. Aby poprawić swoją sytuację, Kętrzyn powinien intensyfikować działania związane z aplikowaniem o fundusze oraz inwestycjami w rozwój infrastruktury.

Rysunek 56. Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących (w %) – średnia 3 letnia



Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

W latach 2018-2022 relacja nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących w Kętrzynie ulegała systematycznym spadkom. W 2018 roku Kętrzyn osiągnął wysoki wynik na poziomie 10,4%, przewyższając zarówno średnią (7,7%), jak i medianę w grupie porównawczej, ale już w kolejnych latach obserwujemy wyraźny trend spadkowy. W 2022 roku relacja ta wyniosła jedynie 5,1%, co jest znacznie poniżej zarówno średniej (5,9%), jak i mediany grupy porównawczej, co sugeruje pogorszenie sytuacji finansowej miasta. Na tle grupy porównawczej Kętrzyn przez większość lat plasował się powyżej mediany, ale w 2022 roku spadł poniżej obu wskaźników. Wnioskiem jest, że Kętrzyn ma coraz większe trudności z generowaniem nadwyżki operacyjnej, co może świadczyć o wzroście kosztów bieżących lub słabnącej zdolności do generowania dochodów.

Spis tabel i rysunków

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie powiatu kętrzyńskiego w województwie warmińsko-mazurskim (A) i miasta Kętrzyn w powiecie kętrzyńskim (B)	5
Rysunek 2. Piramida wieku mieszkańców miasta Kętrzyn.....	8
Rysunek 3. Saldo migracji	9
Rysunek 4. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	10
Rysunek 5. Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców.....	11
Rysunek 6. Ludność w wieku 70 i powyżej na 1000 mieszkańców	11
Rysunek 7. Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 mieszkańców	12
Rysunek 8. Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej.....	13
Rysunek 9. Wyniki egzaminu 8-klasisty w 2024 r.....	14
Rysunek 10. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w stosunku do liczby dzieci w wieku 3-6 lat.	16
Rysunek 11. Liczba uczniów i absolwentów szkół podstawowych.....	17
Rysunek 12. Liczba uczniów i absolwentów liceów ogólnokształcących	18
Rysunek 13. Liczba uczniów i absolwentów techników.....	19
Rysunek 14. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	24
Rysunek 15. Grupy artystyczne i członkowie	25
Rysunek 16. Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej [%].....	27
Rysunek 17. Liczba imprez kulturalnych.....	28
Rysunek 18. Liczba uczestników imprez kulturalnych.....	28
Rysunek 19. Odwiedzający filharmonie, muzea, wystawy i koncerty na 1000 mieszkańców	30
Rysunek 20. Liczba członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców	32
Rysunek 21. Liczba członków klubów sportowych ogółem w Kętrzynie na tle grupy porównawczej.....	34
Rysunek 22. Liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.....	35
Rysunek 23. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	37
Rysunek 24. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 000 mieszk.....	38
Rysunek 25. Wydatki z budżetu JST na dotacje dla OPP na 1000 mieszk.....	38
Rysunek 26. Liczba lekarzy i dentyków na 1000 mieszkańców (dane powiatowe, dane dla miasta tożsame z powiatem).....	40
Rysunek 27. Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców	40
Rysunek 28. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	42
Rysunek 29. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców	44
Rysunek 30. Zasięg ubóstwa głębokiego (%)	44
Rysunek 31. Pożary przypadające na 1000 ludności	45
Rysunek 32. Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia	46

Rysunek 33. Liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych (dane powiatowe do 2022 r.)	46
Rysunek 34. Zdarzenia drogowe w Kętrzynie z uwzględnieniem zmarłych, ciężko rannych i lekko rannych	47
Rysunek 35. Zagrożenia według Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa (fragmenty miasta)	49
Rysunek 36. Kompleksy rolniczej przydatności gleb	59
Rysunek 37. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców	68
Rysunek 38. Oferty pracy na 1000 mieszkańców	69
Rysunek 39. Pracujący na 1000 ludności w mieście	70
Rysunek 40. Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lata na 1000 mieszkańców	71
Rysunek 41. Położenie miasta na tle jednostek fizyczno-geograficznych (A), mapy geologicznej (B)	72
Rysunek 42. Wody powierzchniowe (A) i użytkowanie terenu CORINE LAND COVER (B) Kętrzyn	74
Rysunek 43. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km ² powierzchni JST w ciągu roku (t/km ²) (dane powiatowe)	76
Rysunek 44. Mapa obszarów chronionych (A) i zagrożenia powodziowego (B) na obszarze Kętrzyn	77
Rysunek 45. Układ komunikacyjny w mieście Kętrzyn	78
Rysunek 46. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców.	85
Rysunek 47. Budynki mieszkalne podłączone do kanalizacji - w % ogółu budynków mieszkalnych	89
Rysunek 48. Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej	91
Rysunek 49 Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Kętrzyn	94
Rysunek 50. Stosowanie instrumentów planowania przestrzeni w Kętrzynie	95
Rysunek 51. Stosowanie instrumentów planowania przestrzeni w Kętrzynie - wskaźniki	95
Rysunek 52. Dochody i wydatki miasta Kętrzyn	97
Rysunek 53. Dochód na 1 mieszkańca [zł]	98
Rysunek 54. Kwota wydatków majątkowych przypadających na 1 mieszkańca – średnia 3 letnia	102
Rysunek 55. Wydatki majątkowe na projekty z UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca – średnia 3 letnia	103
Rysunek 56. Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących (w %) – średnia 3 letnia	103

Spis Tabel

Tabela 1. Ludność według płci w Kętrzynie oraz gminie wiejskiej Kętrzyn w latach 2013-2023	7
Tabela 2. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem, stan na 31.12.2023 r.....	8
Tabela 3. Saldo migracji - mężczyźni	9
Tabela 4. Saldo migracji - kobiety	10
Tabela 5. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym [%].....	15
Tabela 6. Szkoły podstawowe	16
Tabela 7. Licea ogólnokształcące.....	17
Tabela 8. Technika	18
Tabela 9. Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty	19
Tabela 10. Zasoby biblioteczne, centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.....	23
Tabela 11. Imprezy organizowane przez domy kultury w Kętrzynie w 2023 roku na tle grupy porównawczej.....	29
Tabela 12. Kultura fizyczna i sport	33
Tabela 13. Wykaz organizacji pozarządowych na terenie miasta.....	36
Tabela 14. Świadczenia na rzecz rodziny	43
Tabela 15. Wskaźniki dotyczące przestępczości.....	47
Tabela 16. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007	50
Tabela 17. Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	52
Tabela 18. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności.....	52
Tabela 19. Podmioty wg klas wielkości zatrudnienia na 1000 mieszkańców ogółem.....	53
Tabela 20. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD 2007 w mieście Kętrzyn, powiecie kętrzyńskim i województwie warmińsko-mazurskim w 2013 i 2023 roku	55
Tabela 21. Użytki rolne w 2021 r.....	59
Tabela 22. Struktura gospodarstw rolnych wg wielkości w 2010 oraz 2020 roku [%]	60
Tabela 23. Nakłady pracy osób pracujących w gospodarstwach rolnych w AWU (Annual Work Unit) w 2020	61
Tabela 24. Wykaz stanowisk archeologicznych w Kętrzynie	62
Tabela 25. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta Kętrzyna	63
Tabela 26. Podmioty gospodarcze sekcji I w roku 2023.....	64
Tabela 27. Obiekty noclegowe ogółem w latach 2013- 2023	65
Tabela 28. Wskaźniki turystycznych obiektów noclegowych w latach 2013- 2023.....	65
Tabela 29. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w latach 2013 - 2023.....	66
Tabela 30. Udział zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym [%].....	67
Tabela 31. Pracujący według płci w Kętrzynie na tle województwa i powiatu.....	69
Tabela 32. Użytkowanie gruntów	73
Tabela 33. Emisja zanieczyszczeń gazowych w powiecie kętrzyńskim w latach 2014-2023 [t/rok].....	75

Tabela 34. Dostępność publicznych sposobów komunikacji.....	79
Tabela 35. Pojazdy według grup wieku w powiecie kętrzyńskim	80
Tabela 36. Odpady zebrane	82
Tabela 37. Masa odpadów zebranych selektywnie w 2023 roku	83
Tabela 38. Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca [kg]	83
Tabela 39. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]	84
Tabela 40. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	84
Tabela 41. Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań	86
Tabela 42. Sieć wodociągowa w Kętrzynie	87
Tabela 43. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	88
Tabela 44. Budynki mieszkalne podłączone do wodociągu - w % ogółu budynków mieszkalnych	89
Tabela 45. Dochody i wydatki gminy [mln zł]	97
Tabela 46. Dochody ogółem na 1 mieszkańca [zł]	98
Tabela 47. Wskaźniki finansowe miasta w latach 2013-2023	99
Tabela 48. Wydatki z budżetu miasta wg wybranych działów klasyfikacji budżetowej w latach 2020-2023	100
Tabela 49. Dochody z budżetu miasta wg wybranych działów klasyfikacji budżetowej w latach 2020-2023	101